

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Historický ústav

Činnost architekta Oldřicha Lisky v Hradci Králové

Bakalářská práce

Autor: Matěj Bekera
Studijní program: B 7105 Historické vědy
Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví
Vedoucí práce: PhDr. Zdeněk Zahradník

Hradec Králové, 2015

Zadání bakalářské práce

Autor: Matěj Bekera

Studium: F12447

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví

Název bakalářské práce: Činnost architekta Oldřicha Lisky v Hradci Králové

Název bakalářské práce AJ: The Architect Oldřich Liska and His Activities in Hradec Králové

Anotace:

BP se bude věnovat životopisu architekta. Zaměří se na jeho činnost jak v Technické kanceláři města Hradce Králové, tak v projekční kanceláři Fňouk - stavitel a Liska - architekt. Dále na jeho realizované tak nerealizované architektonické projekty v Hradci Králové, na jeho návrhy územního plánu města, s nimiž soutěžil ve veřejném výběrovém řízení. Budu se snažit zjistit jeho přínos k rozvoji města v dobách první republiky. Literatura nebo archivní fondy: POTŮČEK, Jakub. Hradec Králové: architektura a urbanismus 1895-2009. Hradec Králové: Muzeum východních Čech ve spolupráci s vydavatelstvím Garamon, 2009, 152 s. ISBN 978-80-86472-42-3., BENEŠOVÁ, Marie, František TOMAN a Jan JAKL. Salón republiky: moderní architektura Hradce Králové. 1. vyd. Hradec Králové: Garamon, 2000, 119 s. ISBN 80-902-5937-5., Fond Archiv městě Hradce Králové (1225 - 1945) - Státní okresní archiv Hradec Králové, Spisovna Magistrátu města Hradce Králové - (odbor stavební, odbor hlavního architekta), Fond Hradecensia - Muzeum Východních Čech v Hradci Králové.

Garantující pracoviště: Historický ústav,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Zdeněk Zahradník

Oponent: doc. PhDr. Dana Musilová, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 26. 11. 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval pod vedením PhDr. Zdeňka Zahradníka samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 30. 4. 2015

ANOTACE

Matěj BEKERA. *Činnost architekta Oldřicha Lisky v Hradci Králové*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2015, s. 108, přílohy s. 12. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá životem a tvorbou architekta Oldřicha Lisky, především jeho projekční činností pro Hradec Králové. Hlavním cílem bylo vytvořit souhrnný přehled všech realizovaných i nerealizovaných návrhů, včetně územních regulačních plánů, a přiblížit nejen jeho význam a podíl na vzniku a rozvoji tzv. salonu republiky v Hradci Králové mezi léty 1908–1947, ale i srovnání s některými významnými představiteli české meziválečné architektury. Umělecko-historickému hodnocení jeho díla a stavbám mimo město se práce věnuje pouze okrajově.

Klíčová slova

Oldřich Liska, Hradec Králové, meziválečná architektura, stavby, regulační plány.

ANNOTATION:

Matěj BEKERA. *The Architect Oldřich Liska and His Activities in Hradec Králové*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2015, p. 107, p. add. 12. Bachelor Degree Thesis.

Bachelor Degree Thesis deals with life and works of architect Oldřich Liska and mainly with his projection activity for Hradec Králové. Primary goal was creation comprehensive overview of all realized or unrealized propositions, including local regulation plans, and approaching not only his importance and contribution to the formation and development ‚Salon of the Republic‘ in Hradec Králové between 1908–1947, but also comparison with some significant representative of czech interwar architecture. Art–historical evaluation his work and building outside the city is mentioned in thesis only very briefly.

Key words:

Oldřich Liska, Hradec Králové, interwar architecture, buildings, regulation plans.

Poděkování

Rád bych poděkoval především vedoucímu své práce PhDr. Zdeňku Zahradníkovi za jeho cenné rady, připomínky, za všechen čas, který mi věnoval, a kontakty, díky nimž jsem získal některé důležité prameny pro svou práci. Poděkování patří i pracovníkům Muzea východních Čech v Hradci Králové, především Mgr. Janu Jaklovi, který mi zpřístupnil pozůstalost architekta, poskytl mi řadu fotografií i cenných informací, a ochotným pracovníkům Státního okresního archivu v Hradci Králové, majitelům některých nemovitostí a v neposlední řadě i své rodině, bez jejíž podpory by tato práce nemohla vzniknout.

Obsah

Úvod.....	8
1 Přehled dosavadního bádání a použité prameny.....	10
2 Životopis architekta Oldřicha Lisky	17
3 Vnější vlivy na tvorbu Oldřicha Lisky	22
4 Přehled projektů pro Hradec Králové	23
4.1 Regulační plány a urbanizační studie.....	24
4.2 Realizované projekty.....	33
4.3 Nerealizované projekty	52
4.4 Neidentifikované projekty	64
5 Typologie Liskova díla	66
5.1 Činžovní a obytné budovy	66
5.2 Divadla a kina.....	70
5.3 Církevní objekty a smuteční síně.....	72
5.4 Nemocnice, léčebné ústavy a lázně.....	76
5.5 Školy	79
5.6 Průmyslové a podnikatelské stavby (garáže, továrny).....	81
5.7 Bankovní a obchodní domy	83
5.8 Ostatní objekty (sokolovny, hotely apod.).....	85
6 Periodizace Liskova díla	88
6.1 Tvorba v letech 1908/1909–1918	88
6.2 Tvorba v letech 1918–1925	90
6.3 Tvorba v letech 1925–1945	92
Závěr.....	95
Seznam použitých pramenů a literatury	103
Seznam zkratk, značek, termínů a jiného označení	108
Seznam příloh	109

Úvod

Ve své bakalářské práci se pokusím zpracovat činnost architekta Oldřicha Lisky (1881–1959) v Hradci Králové v letech 1908–1945.

Po úvodním přehledu dosavadního bádání, literatury a pramenů k dané problematice je druhá kapitola věnována životopisu architekta. Na základě dostupných zdrojů je zde sestavena stručná biografie, která je zaměřena jak na základní životopisná data, informace o jeho rodině, zájmech apod., tak na profesní vývoj a nejvýznamnější mezníky v architektově kariéře.

Další část práce sleduje vnější vlivy, které se projeví v jeho tvorbě. Čtvrtá kapitola podává přehled všech Liskových projektů určených pro Hradec Králové, přičemž v celé práci je uvažován Hradec Králové v rozsahu tzv. Velkého Hradce Králové tak, jak byl ustaven v roce 1942, tedy včetně obcí, které byly od roku 1851 a v meziválečném období samostatné. Kromě citované odborné literatury a archivních pramenů jsou základním informačním zdrojem dva autorovy vlastní, dosud nepublikované soupisy poskytující přehled architektovy práce za téměř čtyři desetiletí jeho profesního života. Jsou zde nejprve zařazeny Liskovy regulační plány města a jedna asanační studie, dále projekty realizované, nerealizované i ty, které se dosud na základě dostupných zdrojů nepodařilo identifikovat či přesně lokalizovat. Cílem je celkové shrnutí architektova díla pro Hradec Králové, které ještě nebylo v odborné literatuře zpracováno.

Pátá kapitola se pokouší o základní typologii Liskovy tvorby, přičemž pro širší porovnání zde jsou vzaty v úvahu i projekty mimo území dnešního Hradce Králové. Jednotlivé kategorie staveb jsou dokumentovány konkrétními objekty a k některým je přiřazen podrobnější popis jedné typické stavby, která reprezentuje příslušný typ staveb v širším kontextu jeho díla.

V další kapitole je naznačena možná periodizace architektovy tvorby, přičemž jednotlivé časové etapy jsou doloženy příklady tak, aby dokumentovaly proměny Liskovy tvorby v čase.

V závěru se snažím shrnout nejdůležitější poznatky, které práce přinesla. Pokouším se zhodnotit celkový přínos architekta Oldřicha Lisky pro rozvoj a výstavbu v Hradci

Králové i naznačit architektův význam pro celkový vývoj architektury v 1. polovině 20. století.

Práce je doplněna obrazovou přílohou, do které byly zařazeny především dosud nepublikované záběry Liskových realizací, případně jeho vlastní fotografie, a stavební plány některých hlavních budov.

Jedná se o první pokus o zpracování rozsáhlé činnosti architekta Lisky pro Hradec Králové. Cílem je vytvoření přehledu, který by mohl být v budoucnu využit pro další detailní výzkum a speciální bádání. Důvodů, proč bylo zvoleno právě dílo Oldřicha Lisky, je několik.

Prvním je, že jeho profesní činnost probíhala v letech 1908 až 1947 v Hradci Králové a že právě toto období tvoří těžiště Liskovy architektonické tvorby, jejíž závěr do r. 1959 je za zcela nových společenských poměrů poté spjat s Opavou a posléze i Brnem.

Druhým důvodem je fakt, že jeho dílo je dosud odbornými badateli i zájemci z řad veřejnosti poněkud opomíjeno. Mnohem více je zatím známa činnost dvou nejvýznamnějších architektů Hradce Králové předválečné a meziválečné doby – Jana Kotěry a Josefa Gočára. Podobně jako oni přitom i Liska prošel během své činnosti ve městě poměrně složitým vývojem a proměnil se z architekta vycházejícího z konzervativních pozic, poté výrazně ovlivněného secesí až v čistě funkcionalistického tvůrce. Navíc oběma výše uvedeným architektům Oldřich Liska minimálně co do počtu realizovaných staveb výrazně konkuruje. O pozitivním vnímání jeho tvorby svědčí kromě jiného i to, že se účastnil téměř všech architektonických soutěží a k mnoha byl přímo vyzván.

Navíc Hradec Králové nebyl pro Lisku jen místem profesní tvorby. Město se mu stalo na dlouhou dobu skutečným domovem, zde žil, byl zde i veřejně činný, když působil v několika výborech a orgánech městské správy i některých městských spolcích a korporacích.

Hlavním cílem předkládané práce je zdokumentovat činnost architekta Lisky v Hradci Králové. Kromě snahy o zpracování základních životopisných dat autora je důraz položen hlavně na jeho urbanizační koncepce a projekční práci zpočátku společně

s Josefem Fňoukem, posléze v Městské technické kanceláři a konečně ve vlastní projekční kanceláři.

Pozornost bude věnována jeho projektům realizovaným i návrhům nerealizovaným, čímž by měla vzniknout pokud možno souhrnná představa o Liskově tvorbě. Závěrem se pokusím zpracovat jistou typologii a chronologii architekta díla a pokusím se vyslovit vlastní hodnocení, kdy byl jeho architektonický styl progresivní a kdy naopak konzervativní. Zvláštní pozornost budu věnovat i představě asanace historického jádra města, která z hledisek soudobé památkové péče nevyznívá příliš pozitivně.

Práce není umělecko-historickým výzkumem jednotlivých staveb nebo souhrnným hodnocením Liskova díla. Jedná se spíše o první pokus celkové sumarizace jeho tvorby, podnět k dalšímu bádání a zároveň o snahu zviditelnit toto téma a dostat tohoto architekta do širšího povědomí.

1 Přehled dosavadního bádání a použité prameny

V prvé řadě je třeba uvést, že o architektu Oldřichu Liskovi a jeho tvorbě doposud neexistuje žádná souhrnná odborná monografie. Nebyla zatím ani publikována rozsáhlejší životopisná práce, nebyl zpracován ani pouhý přehled díla, ani zhodnocení jeho přínosu pro meziválečnou architekturu Hradce Králové, případně pro českou meziválečnou architekturu.

Primárním pramenem pro poznání počáteční fáze Liskovy tvorby je samotným autorem vydaná publikace *Projekty a stavby arch. O. Liska Hradec Králové* z roku 1931¹ (dále uvádím a cituji jako: Soupis 1931), která podává více méně úplný přehled projektů vypracovaných v prvních dvou desetiletích jeho činnosti.

Dalším okruhem zdrojů a informací jsou nejrůznější články v dobových odborných časopisech a sbornících, jako např. *Styl, Architekt, Architektura ČSR, Český svět a Stavitel*, a v regionálních periodikách, zde zejména v *Osvětě lidu*.

¹ Oldřich LISKA, *Projekty a stavby arch. O. Liska Hradec Králové*, Praha 1931.

Především povahu dobového svědectví o stavu královéhradecké architektury mají některé publikace z počátku třicátých let 20. století, jako např. *Hradec Králové a okolí*² a *Hradec Králové: Přehled desetileté práce*,³ a z doby krátce po skončení 2. světové války – *Hradec Králové*⁴. V těchto třech pracích jsou dílčí informace o stavební činnosti, která ve sledovaném období ve městě probíhala, včetně některých staveb Liskových.

Podrobnějším zdrojem poznání jsou novější syntetizující přehledy architektonického vývoje Hradce Králové v první polovině 20. století. Prvním takovým ucelenějším pokusem věnujícím se výstavbě a územnímu plánování města od konce 19. století, je studie Františka Tomana,⁵ na kterou navazují vysokoškolská skripta Jiřího Krátkého,⁶ zaměřená spíše na historický vývoj urbanistické kompozice města.

Na počátku 21. století vznikly dvě rozsáhlejší studie. První je práce Marie Benešové, Františka Tomana a Jana Jakla věnovaná moderní architektuře tzv. salonu republiky v Hradci Králové.⁷ Kniha přináší kromě jiného i cenné dílčí poznatky o části Liskových projektů realizovaných ve městě. Druhou je publikace Jakuba Potůčka *Hradec Králové: Architektura a urbanismus*,⁸ která se více zaměřuje na vývoj regulačních plánů a koncepcí a přináší i informace o podílu Lisky v této oblasti.

Posledně jmenovaný autor je v podstatě jediným, kdo se v současné době Liskovi věnuje podrobněji a který zpracoval zatím nejucelenější přehled jeho tvorby.⁹ Kromě toho též osvětlil některé souvislosti vzniku soutěžního plánu na regulaci Labské a

² Karel MLYNÁŘ – František TICHÝ – Arnošt TAUSSIG (edd.), *Hradec Králové a okolí: Třebechovice pod Orebem: Dvůr Králové nad Labem*, Hradec Králové 1932.

³ Josef KAŇKA – Karel MLYNÁŘ (edd.), *Hradec Králové: přehled desetileté práce 1924–1934*, Hradec Králové 1934.

⁴ Stanislav KADEČEK (ed.), *Hradec Králové*, Svoboda nad Úpou 1948.

⁵ František TOMAN, *Sto let výstavby a územního plánování města Hradce Králové*, Hradec Králové 1985.

⁶ Jiří KRÁTKÝ, *Urbanistická kompozice Hradce Králové*, Hradec Králové 1990.

⁷ Marie BENEŠOVÁ – František TOMAN – Jan JAKL, *Salón republiky: moderní architektura Hradce Králové*, Hradec Králové 2000.

⁸ Jakub POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura a urbanismus 1895–2009*, Hradec Králové.

⁹ Jakub POTŮČEK, *Královéhradecký architekt a urbanista Oldřich Liska*, dostupné online (<http://www.archiweb.cz/salon.php?action=show&id=975&type=10>) [citováno k 17. 11. 2014].

Orliční kotliny, což publikoval jak v elektronické verzi,¹⁰ tak na stránkách sborníku *Královéhradecko* v r. 2005.¹¹

Dalším zdrojem jsou specializované monografie. Např. Pencákův *Hradecký architekt: Vladimír Fultner*¹² přibližuje období spolupráce Fultnera s Liskou a odpovídá na některé otázky ohledně projektu tzv. Špalkova obchodního domu na Velkém náměstí. Dvakrát se tvorby Oldřicha Lisky dotkl i Petr Grulich – poprvé ve své knize věnované Obchodní a živnostenské komoře v Hradci Králové,¹³ podruhé podrobněji ve speciální studii o budově této instituce.¹⁴ Liskův podíl na architektonickém vývoji rodinných obytných domů dokumentuje několika příklady kniha *Slavné vily Královéhradeckého kraje*.¹⁵ Nutné je zmínit také publikaci *Ulice náměstí a nábřeží Hradce Králové*,¹⁶ která přináší stručné poznatky o projektech, které zde Liska realizoval, i krátký životopis architekta a tři jeho stavby v knize *Ve víru modernosti*.¹⁷

Dalších prací a studií, které se věnují tématům blízkým Liskovi nebo se dílčím způsobem zmiňují o jeho projektech, je velké množství. Jako první bych uvedl knihu *Architektura Hradce Králové na fotografiích Josefa Sudka*.¹⁸ Ta přináší dílčí poznatky k vývoji a základním stylům, které se objevovaly v architektuře v sledovaném období, a uvádí příklady na některých Liskových projektech. Podobně v publikaci *Fotoalbum města Hradce Králové 1918–1945*¹⁹ se objevují dobové fotografie jednotlivých projektů architekta, včetně některých zajímavých osobních snímků.

¹⁰ Jakub POTŮČEK, *Dopis Jana Kotěry Františku Ulrichovi ze dne 25. ledna 1910 v souvislosti se soutěžním plánem na regulaci Labské a Orliční kotliny v Hradci Králové v roce 1909*, dostupné online (<http://www.archiweb.cz/news.php?action=show&type=10&id=976>) [citováno k 17. 11. 2014].

¹¹ Jakub POTŮČEK, *Dopis Jana Kotěry Františku Ulrichovi ze dne 25. ledna 1910 v souvislosti se soutěžním plánem na regulaci Labské a Orliční kotliny v Hradci Králové v roce 1910*. Královéhradecko: historický sborník pro poučenou veřejnost. Sv. 2, 2005, s. 193–199.

¹² Marcel PENCÁK, *Hradecký architekt: Vladimír Fultner ve spleti české moderny*, Brno 2013.

¹³ Petr GRULICH, *Obchodní a živnostenská komora Hradec Králové 1910–1949: protektor hospodářských a nacionálně politických zájmů českých podnikatelů na severovýchodě Čech*, Praha 2005.

¹⁴ Petr GRULICH, *Obchodní a živnostenská komora v Hradci Králové a její budova*. Královéhradecko: sborník pro poučenou veřejnost, sv. 1, 2004, s. 61–70.

¹⁵ Petr URLICH, *Slavné vily Královéhradeckého kraje*, Praha 2007.

¹⁶ Vladimíra ŠILHÁNKOVÁ – Petr ŠILHÁNEK, *Ulice náměstí a nábřeží Hradce Králové*, Hradec Králové 2009.

¹⁷ Štěpán BARTOŠ – Zdeněk LUKEŠ – Pavel PANOCH, *Ve víru modernosti: Architektura 20. století v Královéhradeckém kraji*, Pardubice 2008.

¹⁸ Jiří ZIKMUND – Ladislav ZIKMUND-LENDER, *Architektura Hradce Králové na fotografiích Josefa Sudka*, Praha 2014.

¹⁹ Jiří ZIKMUND – Zdena LENDEROVÁ – Jaroslava POSPÍŠILOVÁ, *Fotoalbum města Hradce Králové 1918–1945*, Hradec Králové 2002.

Základní biografické údaje a stručné informace o jeho stavbách obsahují i hesla v *Encyklopedii města Hradce Králové*,²⁰ *Encyklopedii architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*²¹ a v *Bibliografickém slovníku Slezska a severní Moravy*.²²

Druhou oblastí zdrojů pro tuto práci jsou archivní prameny.

V Muzeu východních Čech v Hradci Králové je uložena část Liskovy pozůstalosti,²³ která obsahuje řadu osobních dopisů, článků, studií. Zásadní význam pro poznání Liskovy tvorby však mají dva zde uložené vlastní soupisy jeho prací, v prvním případě se jedná o soupis označený jako *Projekty a stavby architekta Oldřicha Lisky z Hradce Král. a Opavy z roku 1946*²⁴ a *Seznam projekčních prací od roku 1908 do roku 1950*.²⁵ Oba tyto seznamy, které sestavil sám architekt, jsou poměrně věrohodným a relevantním zdrojem pro poznání jeho činnosti v Hradci Králové. Přesto dosud nebyly publikovány a ještě ani jinak využity v odborné literatuře, proto zde uvádím jejich základní popis.

První *Soupis 1946* je strojopis formátu A4. Má sedm nečíslovaných listů běžného kancelářského papíru a jeho vznik je samotným autorem datován 14. ledna 1946 v Hradci Králové. Na prvním listě je otištěno razítko s textem „ARCHITEKT LISKA“. Ve strojem psaném textu jsou sestavitelem doplněny dodatečné vpisky obyčejnou a barevnou tužkou, kterými jsou též podtrhány realizované projekty školních budov. Autor též dodatečně dopsal stavby, které navrhl krátce po roce 1946.

Soupis je rozdělen podle účelu staveb do deseti kategorií – projekty a stavby školních budov, obchodní, obytné, činžovní domy a vily, průmyslové stavby, sokolovny, peněžní ústavy, nemocnice a léčebné ústavy, hotely, divadla, veřejné budovy, regulační plány měst a reprodukce. Jednotlivé položky obsahují rok vzniku projektu, zda se jedná o projekt, zda byl předložen v nějaké soutěži, případně zda byl realizován, dále pak stručnou charakteristiku a nakonec uvádí místo stavby.

²⁰ Jaroslava DIVIŠOVÁ (ed.), *Encyklopedie města Hradce Králové*, Hradec Králové 2011.

²¹ Pavel VLČEK, *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004.

²² Pavel ŠOPÁK, Oldřich Liska, In: *Bibliografický slovník Slezska a severní Moravy*, (edd.) M. MYŠKA – L. DOKOUPIL, Ostrava 2006, zvláště s. 68–69.

²³ Muzeum východních Čech v Hradci Králové (dále MvČ HK), *Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska)*.

²⁴ Dále cituji jako: O. LISKA, *Soupis 1946* (v textu *Soupis 1946*).

²⁵ Dále cituji jako: O. LISKA, *Soupis 1950* (v textu *Soupis 1950*).

Druhý *Soupis 1950* je také strojopisem formátu A4. Je komplexnější, má totiž osm nečíslovaných listů kancelářského papíru, ale na rozdíl od předchozího soupisu není přesně datován. Vzhledem k tomu, že obsahuje údaje k letům 1908 až 1950, lze předpokládat, že vznikl roku 1950, případně krátce po něm. To potvrzují i razítka „*ARCHITEKT LISKA OPAVA*“ na každé stránce, protože v této době již architekt působil v Opavě. V tomto dokumentu je mnohem méně dodatečných poznámek a doplňků než v předešlém. Jsou zde jen krátké vpisky obyčejnou tužkou, zda byl projekt vytvořen pro soutěž, či jestli byl realizován. Tento seznam je doplněn také papírovými lístky, které jsou k soupisu připojeny kancelářskou sponkou. Na nich jsou autorovou rukou propisovací tužkou doplněny zbývající projekty, které jsou většinou datovány po roce 1945.

Také tento soupis je rozdělen do dvanácti kategorií podle účelu, k němuž stavby sloužily. Jsou zde zařazeny reprodukce, nemocnice, lázně, léčebné ústavy, průmyslové stavby, regulační plány měst, obchodní, činžovní a obytné budovy, evangelické kostely, československé sbory, sokolovny, školy, veřejné budovy, divadla a hotely. Jednotlivé zápisy obsahují rok vzniku návrhu, charakteristiku projektu, jestli byl předložen v soutěži či zadán přímo, zda a kde byl realizován.

Oba rukopisné soupisy a Liskova vlastní publikace z r. 1931²⁶ podávají velice dobrý přehled o celkovém rozsahu jeho díla. Zásadní komplikací je absence přesných adres a umístění jednotlivých staveb. Navíc mnohé projekty již za dlouhá desetiletí ztratily svůj původní účel, došlo i ke změnám investorů či majitelů, což přináší další obtíže při identifikaci projektů uvedených v jednotlivých seznamech. Je tedy nutné přistoupit ke komparaci např. s různými mapovými podklady, dobovými adresáři, dostupnou literaturou k tématu apod.

I pouhým porovnáním obou strojopisných seznamů bylo nalezeno několik odlišností oproti údajům, které obsahuje jeho práce publikovaná v r. 1931. Ty se týkají především několika zatím neidentifikovaných projektů. Rozdíly jsou jak terminologického charakteru, liší se občas názvy objektů i zařazení do kategorií. Konkrétně se to týká např. stavby obytných domů pro stavitele Jihlavce z roku 1911. Lze předpokládat, že tyto domy byly vytvořeny v Jihlavcově projekční kanceláři. Architekt je ve svém

²⁶ Oldřich LISKA, *Projekty a stavby arch. O. Lisky Hradec Králové*, Praha 1931.

seznamu z roku 1931 neuvádí, ale v obou následujících soupisech se už domy objevují. Další rozdíl můžeme najít u obchodního domu továrníka Příbyla. Ten se v *Soupise 1946* objevuje a v následujícím *Soupise 1950* už je definován pouze jako obchodní dům. To, že se jedná o tentýž projekt, lze odvodit ze skutečnosti zápisu jediného obchodního domu v roce 1912 v obou seznamech. Velkou nesrovnalostí je naopak projekt devíti obecních domů pro Pražské Předměstí, který lze nalézt pouze v *Soupisu 1950*, naopak v soupisech z r. 1931 a 1946 uveden vůbec není. Otázkou je, zda si autor na projekt z roku 1925 vzpomněl až při zpracování soupisu na počátku 50. let, nebo zda se jedná o nějaké nesrovnalosti v jeho dokumentaci. Další rozdíl najdeme u stavby obytných domů pro Elektrárenské podniky. V *Soupisu 1950* jsou definovány jako tři, ale v předcházejícím seznamu z roku 1946 autor uvádí, že postavil pro zaměstnance Elektrárenských podniků domy pouze dva. Podobných, většinou však drobnějších, nesrovnalostí je mezi jednotlivými seznamy více.

Jedním ze základních zdrojů pro studium mapových podkladů, stavebních plánů a majitelů staveb měl být také archiv stavebního odboru Magistrátu města Hradec Králové. U těch projektů, kde byl získán současnou legislativou požadovaný souhlas stávajících vlastníků, byly zdroje z tohoto archivu použity. U více než sedmdesáti projektů se však souhlas majitelů (v některých případech i v počtu desítek spoluvlastníků jednoho objektu) získat nepodařilo. U těchto objektů proto nemohly být dokumenty z tohoto zdroje zařazeny a využity. Proto práce klade větší důraz na prameny z dokumentace architekta a alternativně na písemnosti z tzv. berní správy.

Konkrétně to jsou především certifikáty o přidělení čísla popisného, povolení ke stavbě a stavební plány, které byly dohledávány podle adres jednotlivých objektů. Vzhledem k lokalitám, ve kterých se objekty nacházely, je to berní správa pro katastrální území Hradec Králové, Nový Hradec Králové a Pražské Předměstí.²⁷ Archivní zdroje byly využity i v otázce městského zastupitelstva a orgánů správy, ve kterých architekt Liska zasedal.²⁸ Mezi prameny patří i osobní archiv Ing. Jana Petrofa, který poskytl

²⁷ Státní okresní archiv Hradec Králové (dále SOKA HK), fond (dále f.) Berní správa Hradec Králové (dále BS HK), Daň domovní Hradec Králové (dále DD HK), Daň domovní Nový Hradec Králové (dále DD NHK), Daň domovní Pražské Předměstí (dále DD PP) inventární číslo (dále inv. č.), číslo popisné (dále čp.), karton (dále kart.).

²⁸ Státní okresní archiv Hradec Králové (dále SOKA HK), fond (dále f.) Městský úřad Hradec Králové (dále MÚ HK), Zastupitelstvo 1918–1919, inventární číslo 572 (dále inv. č.), číslo jednací 283 (dále č. j. 283).

informace k projektům, které se týkaly jeho rodiny, i dobové fotografie a dokumenty, které byly v práci také použity.²⁹

²⁹ Osobní archiv Ing. Jana Petrofa.

2 Životopis architekta Oldřicha Lisky

Oldřich Liska se narodil 17. dubna 1881 v malé obci Kamhájek u Kolína. Vzhledem k blízkosti Kolína začal docházet na obecnou a měšťanskou školu právě v tomto městě. Od mládí ho zajímala architektura, a tak se rozhodl věnovat řemeslu stavitelskému. Začal navštěvovat Společenstvo stavebních a výtvarných řemesel, kde dostudoval roku 1899, vyučil se zde zedníkem. Po vyučení zamířil, jako mnozí jiní budoucí architekti a stavebníci, na Státní průmyslovou školu v Praze. Po zkušenostech, které nasbíral v Čechách, se rozhodl vydat do ciziny. Roku 1901 tedy odešel studovat na Uměleckoprůmyslovou školu do Drážďan, kde ho zaujaly přednášky profesora W. Mayera. Ještě během studií v Praze na Státní průmyslové škole ho ovlivnila praxe u pražské stavební firmy Matěje Blechy. U této stavitelské firmy pracoval v letech 1897–1902. Po dokončení svých studií v Drážďanech nastoupil na povinnou vojenskou službu, kde setrval až do roku 1905. Po vojenské službě přišla další praxe, tentokrát ve stavební firmě Niklíček ve východočeské Poličce.³⁰ Možná už tehdy začínal získávat vazby na pozdější domovský region, ale již o rok později se rozhodl opět vrátit do Drážďan, kde krátce pracoval jako projektant v ateliéru H. Watzlavika, a odkud poté zamířil do Mnichova. Jak je patrné z jeho prvních vlastních architektonických návrhů, tehdejší německá architektura ho silně ovlivnila.³¹ Jak uvádí některé zdroje,³² Liska se při těchto cestách po Bavorsku seznámil s architektem Ladislavem Skřivánkem. Vztah mezi nimi musel být pozitivní, protože již v r. 1908 Liska nastoupil do jeho vídeňského ateliéru. Zde na něj působily vlivy nových architektonických slohů a nové stavební koncepce.

Jak napovídá autorova vlastní publikace,³³ přesunul svou činnost mezi léty 1908 a 1909 do Hradce Králové, kde poté působil až do doby krátce po druhé světové válce. Důvodem jeho odchodu z Vídně je s největší pravděpodobností nová pozice projektanta pro stavební firmu Josefa Jihlavce. S ostatními architekty se tedy pravděpodobně podílel např. i na realizaci budovy zdejšího muzea. Město ale musel navštěvovat už roku 1908, protože z této doby pochází jeho projekt Minerálních lázní v Luhačovicích, který podle své publikace³⁴ vytvořil již v místě nového působiště. V prvních letech spolupracoval i se známým hradeckým architektem Vladimírem Fultnerem. Společně se podíleli na několika projektech, ale kvůli

³⁰ Rostislav ŠVÁCHA – David JUNEK, *Polička: moderní architektura 1900–1950*, Polička 2007, s. 109.

³² *Tamtéž.*

³³ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

³⁴ *Tamtéž.*

vzájemným neshodám a odlišným architektonickým přístupům se jejich cesty velice brzy rozešly. Liska se rozhodl, že nebude navrhovat pouze stavební plány, ale bude se účastnit i aktuálních soutěží na urbanistický rozvoj Hradce Králové, které vyhlásilo město pod vedením starosty Františka Ulricha. Společně s MUDr. Otakarem Klumparem vytvořil svou první urbanizační práci, a to Regulační plán města Hradce Králové,³⁵ který navrhoval velkolepou výstavbu nových čtvrtí. Tento projekt z roku 1909 byl nakonec doplněn nápady vítězného projektu Václava Rejchla. Ze spolupráce architektů nakonec vznikl Generální zastavovací plán města z přelomu let 1910 a 1911,³⁶ který nastínil budoucí rozvoj východočeské metropole.

Liska nebyl jen stoupencem nových uměleckých směrů. Přestože se podílel s architektem Fultnerem na návrzích výstavby nových domů v historické části města, po sporech se rozhodl stát se roku 1910 členem klubu Za starou Prahu a proti svému původnímu kolegovi se silně vymezil.³⁷ Spor se točil ohledně výstavby Špalkova obchodního domu v Hradci Králové. Tomuto sporu se bude práce podrobněji věnovat v kapitole nerealizované projekty.

Rok 1909 byl pro něj důležitý i proto, že se spojil, se známým hradeckým stavitelem a později i architektem Josefem Fňoukem. Společně založili projekční kancelář „*Fňouk – stavitel a Liska – architekt*.“ Spolupráce obou mužů trvala čtyři roky. V jeho kariéře pak hraje důležitou roli rok 1912, kdy složil Státní stavitelské zkoušky a stal se autorem první významné zakázky pro Hradec Králové, což byla budova kostela Českobratrské církve evangelické.

Tato doba byla naplněna velkým množstvím jeho projektů, ale období, kdy stavěl nejvíce, mělo teprve přijít. Podle jeho návrhu se stavěly domy na Masarykově náměstí, ve stejném čase také rodinný dům Marie Sálové a mnohé další.

Ještě jako mladý architekt Liska též často cestoval, což dokládá např. návštěva sjezdu architektů v Londýně roku 1913, pohlednice od jeho přítele zase dokládá, že byl též často v kontaktu s architekty ze studií a cest.³⁸

Přelomem v jeho životě bylo jistě přijetí do domovského svazku k Hradci Králové. Jak dokládá dochovaný formulář,³⁹ stal se občanem města rozhodnutím zastupitelstva 2. června

³⁵ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 16.

³⁶ Jakub POTŮČEK, *Dopis Jana Kotěry Františku Ulrichovi ze dne 25. ledna 1910 v souvislosti se soutěžním plánem na regulaci Labské a Orliční kotliny v Hradci Králové v roce 1910*. Královéhradecko: historický sborník pro poučenou veřejnost. Sv. 2, 2005, s. 193–199.

³⁷ M. PENCÁK, *Hradecký architekt Vladimír Fultner...*, s. 129.

³⁸ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

³⁹ *Tamtéž*.

1919. S městem byl tedy již spojen i plně oficiálně a jeho občanem byl až do doby po druhé světové válce. Od roku 1918 do roku 1921, kdy se projekčně osamostatnil, působil ve Společnosti stavitelů v Hradci Králové. Většinu svých prací poté vytvořil ve vlastní projekční kanceláři, která zde fungovala až do doby krátce po konci druhé světové války.

Jednou z kapitol života Oldřicha Lisky je veřejná činnost ve prospěch města, ve kterém žil většinu svého života. Přestože některé zdroje uvádějí,⁴⁰ že byl členem zastupitelstva města, bylo toto tvrzení vyvráceno na základě archivních pramenů.⁴¹ Ve skutečnosti se stal 3. července 1919 členem několika komisí neboli odborů městské samosprávy. Za národní demokraty byl zvolen pokaždé 11 hlasy zastupitelstvem do odboru okrašlovacího, odboru osvěty a umění, odboru technického a byl také členem kuratoria průmyslového muzea. V těchto orgánech se výrazně zapojil do prvorepublikového rozvoje města. A doplnil svoji činnost i o odbornou práci pro Hradec Králové. Po válce působil v městské technické kanceláři, kde pracoval až do odchodu do Opavy. Díky dostatečnému přístupu k informacím se účastnil většiny veřejných soutěží a podílel se na urbanistickém rozvoji města. Dokladem toho je např. i plán Velkého Hradce Králové z roku 1919.

Z osobního života Oldřicha Lisky toho zatím nebylo příliš známo. Teprve v architektově pozůstalosti⁴² se objevila řada konkrétních informací, které pomohly osvětlit, co ho ovlivňovalo v osobním životě a jaké byly jeho zájmy.

Jeho manželkou byla Anna Marie Lisková, rozená Fialová. Jak na svatebním oznámení, tak dalších dokumentech byla oslokována jako Anda. Manželi se stali 25. listopadu 1920. Obřad probíhal v Hradci Králové a lázních Poděbrady.⁴³ Liska měl s Annou dvě děti, Oldřicha a Iva. Oba dva synové se také věnovali architektuře. Působili ve Stavoprojektu v Brně, ale věhlasu svého otce již nedosáhli. Jak dokládá architektovo smuteční oznámení úmrtí,¹² měl v roce 1959 také tři vnoučata, a to Ivu, Tomáše a Oldřicha.

V Hradci Králové vlastnili manželé Liskovi obytný dům z roku 1922 ve Švehlově ulici a později i vilu ve Střelecké ulici.

Mezi záliby Lisky patřilo fotografování. Často zachycoval různé svátky, významné události a také stavby, které vyprojektoval. Zajímavá je např. jeho účast na oslavě narozenin Adolfa

⁴⁰ Pavel ŠOPÁK, *Oldřich Liska*, In: Biografický slovník Slezska a severní Moravy, (edd.) M. MYŠKA – L. DOKOUPIL, Ostrava, 2006, s. 69.

⁴¹ SOKA HK, f. MÚ HK, Zastupitelstvo 1918–1919, inv. č. 572, č. j. 283.

⁴² MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

⁴³ *Tamtéž*.

Hitlera za okupace,⁴⁴ která se konala v kulturním domě Střelnice. Fotil také významné momenty, jako např. manifestační shromáždění proti bolševismu,⁴⁵ opětovné vyvěšení československé vlajky v květnu 1945⁴⁶ apod. Pozitivní vztah měl k významné hradecké rodině Petrofových. Pro ně vytvořil řadu návrhů na stavby vil, obchodních domů a přestavby jejich továrny. Pro Petrofovy vytvářel i rodinné fotografie, např. ve 40. letech fotil malého Ing. Jana Petrofa, pozdějšího ředitele továrny, s jeho sestrou v rodinné vile, kterou Liska projektoval.⁴⁷ Byl také nadšeným automobilistou, což dokládají rodinné fotografie, z nichž jedna z roku 1930 uvádí, že byl členem předsednictva autoklubu v Hradci Králové. Auta maloval i do svých projektů. Jednou z jeho dalších zálib byl také sport, nejčastěji plavání.

V Liskově profesním životě po prvních projektech ve městě následovaly velké zakázky pro Československé dráhy, Společnost stavitelů a další organizace. V těchto letech v jeho tvorbě dominuje secese, dekorativismus a vlivy rondokubismu a kubismu. V druhé polovině dvacátých let se začíná stále více přiklánět k funkcionalistické architektuře. Výrazně ho začíná ovlivňovat tvorba Josefa Gočára i dalších významných architektů, kteří ve 20. a 30. letech 20. století působili v Hradci Králové. Z projekční činnosti je patrné, že byl velice činným tvůrcem. Navrhoval budovy veřejných institucí, škol, radnic, smutečních síní, kulturních institucí, ale i obytné domy a vily, komplexy nemocnic či celková řešení náměstí a obytných zón.

Za vrchol jeho tvorby je považován počátek 30. let 20. století, kdy vytvářel především oceňovaný projekt Městských lázní v Hradci Králové. Zde byla realizována až čtvrtá verze Liskova projektu, která se vyznačuje čistě funkcionalistickým duchem. Liska sám považuje za své nejzdařilejší projekty škol, které realizoval v Černilově a dalších obcích,⁴⁸ kde použil vlastní halovou koncepci.

Ke konci 30. let však začíná jeho činnost poněkud stagnovat. Vytváří z dnešního pohledu velmi diskutabilní asanační studii přestavby historického centra Hradce Králové, ve vlastní tvorbě se začíná odklánět od dosud preferovaného funkcionalismu a navrhuje v mnoha ohledech konvenční stavby, často s archaickými prvky, jako jsou zdobené fasády, trojúhelníkové štíty atd.

⁴⁴ J. ZIKMUND – J. POSPÍŠILOVÁ – Z. LENDEROVÁ, *Fotoalbum města...*, s. 204.

⁴⁵ *Tamtéž*, s. 206.

⁴⁶ *Tamtéž*, s. 209.

⁴⁷ Osobní archiv Ing. Jana Petrofa.

⁴⁸ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007 (Liska).

V Hradci Králové žije do roku 1947, ale už s žádnou výraznou tvorbou se ve městě neprojeví. Před odchodem do Opavy ještě působí krátce v městské Technické kanceláři a královéhradecké Stavební společnosti. Zároveň prodává svoji vilu ve Střelecké ulici a přijímá nabídku Stavoprojektu v Ostravě, aby pomohl znovu postavit válkou poničenou Opavu. Zde projektoval hlavně obytné domy, lázně a další objekty. Zpočátku se snažil o návrat k funkcionalismu, potom se ale jeho tvorba velice rychle přeměnila do typického socialistického realismu se studii širokých bulvárů, vítězných oblouků apod.⁴⁹ I v Opavě předkládá odvážnou studii asanace starého města, kterou se snaží obhájit. Urbanistickým projektům a návrhům nových staveb se věnuje stále i po odchodu do Brna v polovině 50. let.

Významný český architekt, urbanista a výtvarný návrhář umírá náhle 8. prosince 1959 v 14:30 v Brně ve věku 78 let. Poslední rozloučení se konalo 11. prosince 1959 v obřadní síni Krematoria města Brna. Po jeho smrti přišlo rodině velké množství kondolenčních dopisů⁵⁰ jak od Stavoprojektu, Svazu výtvarných umělců ČSR, tak i od některých projektantů samotných. Úcta projevovaná v těchto listech ukazuje, že byl velice oblíben i ctěn za svoje obrovské dílo, které zanechal pro budoucí generace.

⁴⁹ Pavel ŠOPÁK, *Oldřich Liska*, In: Biografický slovník Slezska a severní Moravy, (edd.) M. MYŠKA – L. DOKOUPIL, Ostrava, 2006, s. 68–69.

⁵⁰ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007 (Liska).

3 Vnější vlivy na tvorbu Oldřicha Lisky

Ve své tvorbě byl ovlivněn jak ostatními architekty, se kterými se potkával nebo u kterých pracoval, tak architektonickými styly, které se za jeho život objevovaly. Jak již bylo zmíněno výše v životopisu, výrazně na něj zapůsobila praxe v Drážďanech a v Mnichově. Zde získal velkou inspiraci v tamní německé architektuře, která spojovala vlivy secese, kubismu a dekorativismu. Ovlivňovala ho i praxe v podnicích v Čechách, kde pracoval jako projektant. Z architektů, kteří na něj v pozdější tvorbě nejvíce zapůsobili, to byl zpočátku např. Ladislav Skřivánek, se kterým se potkal v Mnichově a pod nímž také krátce působil v jeho ateliéru ve Vídni. V době svého příchodu do Hradce Králové v letech 1908 a 1909 se nevyhnutelně setkal se silným ohlasem zdejších staveb Jana Kotěry, jejichž vliv se jednoznačně odrazil v prvních zdejších Liskových architektonických návrzích. V těchto letech navázal také krátkou spoluprací s Vladimírem Fultnerem, který byl později znám jako výrazný zástupce secese a posléze kubismu.⁵¹ Je vidět, že v projektu evangelického kostela v Pečkách jsou určité kubistické vlivy Fultnera, stejně jako u evangelického kostela v Hradci Králové, kde se naopak prosazují prvky secesní. Dalšími kolegy, se kterými spolupracoval, byl Václav Rejchl nebo Josef Fňouk. Později byl ovlivněn především jedním z nejvýraznějších architektů meziválečné éry – Josefem Gočárem. Právě u něho, jako významného představitele kubismu a zejména funkcionalismu, hledal Liska inspiraci pro oživení svého mírně archaického uměleckého rukopisu.⁵² Inspirací Liskovi byl i Kotěrov žák a Gočárov spolupracovník Jaromír Krejcar i významný architekt Pavel Janák.

Dalším výrazným vlivem jsou určité různé umělecké směry, které se v této době rozvíjely. Jak již bylo zmíněno výše, v jeho počáteční samostatné tvorbě kolem přelomu prvního a druhého desetiletí 20. století je vidět silný vliv tzv. „Gesamtkunstwerku“, což byl styl populární v Německu právě v době, kdy byl na praxi v Drážďanech a na cestách v okolí Mnichova. Tento směr v sobě obsahuje prvky třech uměleckých stylů, a to doznívajících klasicismu, tehdy oblíbené secese a částečně i dekorativismu. Jeho vliv můžeme doložit na budově kostela Českobratrské církve evangelické v Hradci Králové z roku 1912.⁵³ V pozdějších pracích se objevuje působení kubismu a rondokubismu. Ten je patrný např. v realizaci

⁵¹ M. PENCÁK, *Hradecký architekt Vladimír Fultner...*, s. 109.

⁵² P. VLČEK, *Encyklopedie architektů...*, s. 373.

⁵³ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salón republiky...*, s. 52.

družstevních, městských domů ve Střelecké ulici z roku 1921.⁵⁴ Ve třicátých letech se jeho tvorba přeměňuje stále více do čistší a jednodušší linky. Jsou zde vidět prvky purismu a potom se již jasně přiklání k funkcionalismu, kterému je pak dlouhá léta věrný. Mezi nejvýznamnější stavbu tohoto stylu lze jistě řadit Městské lázně v Hradci Králové z let 1932–1933.⁵⁵ Závěrečné období života, tedy pobyt v Opavě a pak v Brně, proměňuje jeho tvorbu až do stylu socialistického realismu, který patří spíše k úpadkovým formám architektury 50. let 20. století.⁵⁶

Je samozřejmé, že stylový výraz některých staveb je více či méně ovlivněn i účelem. Tomu se práce více věnuje až v samostatné typologii a v popisu a rozboru jednotlivých objektů. Přesto již tady je možné zmínit, že mnohdy byl charakter objektu dokonce rozhodující. Např. obytné domy či vily měly minimálně do počátku 30. let dekorativně upravované fasády. Naopak stavby typu evangelických kostelů, objektů smutečních síní, ale i škol obsahovaly mnohem menší zdobenou část a svým vzhledem připomínaly spíše klasicistní realizace. Teprve až třicátá léta tyto vlivy sloučila do čistého funkcionalistického stylu, který se už neohlížel na účel konkrétní stavby.

4 Přehled projektů pro Hradec Králové

Tato kapitola sumarizuje všechny projekty, které Oldřich Liska v období let 1908–1945 připravil pro Hradec Králové, a to urbanistické koncepce a územní plány, dále realizované, nerealizované i některé dosud neidentifikované stavební projekty. Ve svém celku tak podává jasný obraz širě Liskovy práce pro Hradec Králové, zahrnující více než stovku nejrůznějších prací.

Tento přehled byl sestaven především na základě tří seznamů, které za života vytvořil sám autor. Žádný podobný souhrnný přehled Liskovy práce pro Hradec Králové i mimo něj nebyl dosud publikován. V níže připojených seznamech jsou na základě komparace tří hlavních pramenů⁵⁷ sestaveny přehledy staveb nebo plánů s údaji, v jakém roce byly vytvořeny, v případě realizovaných prací je uvedena i dnešní adresa nebo místo, kde se stavba nachází či nacházela. Vlastní Liskovy údaje byly důsledně ověřovány v archivních pramenech zdejší

⁵⁴ J. ZIKMUND – L. ZIKMUND-LENDER, *Architektura Hradce Králové...*, s. 25–26.

⁵⁵ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salón republiky...*, s. 96.

⁵⁶ Pavel ŠOPÁK, *Oldřich Liska*, In: *Biografický slovník Slezska a severní Moravy*, (edd.) M. MYŠKA – L. DOKOUPIL, Ostrava, 2006, s. 69.

⁵⁷ O. LISKA, *Projekty a stavby...*, O. LISKA, Soupis 1946, O. LISKA, Soupis 1950.

berní správy,⁵⁸ odborné literatuře⁵⁹ i mapových podkladech, pomocí kterých byla dohledána umístění objektů. Pro identifikaci osob či staveb a zejména některých neidentifikovaných projektů byly použity různé dobové adresáře a schematismy.⁶⁰ Z důvodů přehlednosti byla Liskova tvorba pro Hradec Králové rozdělena na regulační plány a urbanizační studie, realizované i nerealizované projekty včetně návrhů, které se dosud nepodařilo přesně identifikovat.

4.1 Regulační plány a urbanizační studie

Architekt Liska vstupoval do doby velkého urbanizačního rozvoje Hradce Králové. Ten se na počátku 20. století již vymanil z pout hradebních a své pevnostní minulosti. Svou činnost započal v době, kdy se začalo přistupovat k novým koncepcím rozvoje města. V Hradci Králové působili významní architekti v čele s Janem Kotěrou a Josefem Gočárem a postupně začaly přijímat koncepty moderní české architektury.

Do Hradce Králové přišel právě v čase, kdy městská správa potřebovala navázat na již zastaralý regulační plán z roku 1884 a po pětadvaceti letech vytvořit novou koncepci odpovídající záměrům na postupný vznik velké metropole východních Čech. Hned při svém příchodu do města se Liska stává jedním z hlavních urbanistů, kteří vytvářejí tvář města v prvních desetiletích 20. století. Právě jeho první vize byly nejuspěšnější a nezůstaly jenom na rýsovacím prknu jako mnoho pozdějších studií. Tato kapitola obsahuje plány na rozvoj, asanaci a regulaci, které se týkají pouze města Hradec Králové v současné rozloze. Jsou sem proto zařazeny i projekty pro obce, které byly v té době samostatné a součástí Velkého Hradce Králové se staly až v roce 1942. Liska navrhoval řadu regulačních plánů i pro mnohá další města, která se nacházejí většinou ve východních Čechách. To odpovídá architektovu zaměření na realizace v severovýchodní části tehdejší Československé republiky.

Pro Hradec Králové postupně zpracoval tyto projekty:

Regulační plán města Hradce Králové, 1909 (s Otakarem Klumparem)⁶¹ – viz dále ad 4.1.1.

⁵⁸ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, SOKA, f. BS HK, DD NHK, SOKA, f. BS HK, DD PP.

⁵⁹ Marie BENEŠOVÁ – František TOMAN – Jan JAKL, *Salón republiky...*, s. 119, Jakub POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura ...*, s. 152.

⁶⁰ V. PETROVICKÝ – František TICHÝ – V. VODSTRČIL, *Adresář a schematismus velkého Hradce Králové: Hradec Králové, Pražské Předměstí, Kukleny, Nový Hradec Král., Malšovice, Plotiště n. L., Pouchov, Slezské Předměstí, Svobodné Dvory, Třebeš*, Hradec Králové 1927., *Adresář a schematismus velkého Hradce Králové*, Hradec Králové 1931.

⁶¹ O. LISKA, *Soupis* 1950.

Zastavovací generální plán Hradce Králové, 1910 (Liska, Rejchl)⁶² – viz dále ad 4.1.2.

Regulační plán Pražského Předměstí u Hradce, 1909, 1910⁶³ – viz dále ad 4.1.3.

Zastavovací návrh rodinných domů v neidentifikované vilové čtvrti, 1912⁶⁴ – viz dále ad 4.1.4.

Návrh upravovacího plánu Velkého Hradce Králové, 1919⁶⁵ – viz dále ad 4.1.5.

Soutěž na regulaci pravostranné Labské kotliny – Jungmannovy třídy, 1924⁶⁶ – viz dále ad 4.1.6.

Návrh na Ulrichovo náměstí, 1925⁶⁷ – viz dále ad 4.1.7.

Návrh asanace centra Hradce Králové, 1936–1937⁶⁸ – viz dále ad 4.1.8.

Návrh na zastavění bloku IX. Pražského Předměstí, 1939–1940⁶⁹ – viz dále ad 4.1.9.

Oldřich Liska se podílel společně s Josefem Gočárem, Janem Rejchlem a dalšími architekty na urbanizační přestavbě města, jehož rozvoj zastavila od poloviny 18. století na více než sto let stavba a existence vojenské bastionové pevnosti. Z bývalého významného centra východních Čech se tehdy stalo malé provinční město, které bylo spoutáno rozlehlou pevností. Přetrvávající stav neumožňoval žádné progresivní úpravy a město nevyhovovalo životním podmínkám a potřebám konce 19. století. Proto již roku 1884 byla vypsaná mezinárodní urbanizační soutěž, která měla naznačit budoucí možnosti využití velkého prostoru, který doposud zabírala královéhradecká pevnost a přilehlá vojenská území. První projekty se nedočkaly nadšení zastupitelstva ani rady města a na velké plány přestavby se čekalo až do začátku 20. století.

4.1.1 Regulační plán města Hradce Králové 1909 (s Otakarem Klumparem) a

4.1.3 Regulační plán Pražské Předměstí u Hradce 1909, 1910

Do počátku nového urbanizačního rozvoje města promluvil i architekt Liska. Již v roce 1909 se účastnil soutěže na regulační plán Pražského Předměstí, tedy Labské a Orlické kotliny. Plán, který vypracoval, patří mezi jeho první urbanizační studie. Z něho potom vytváří společně s Otakarem Klumparem návrh regulačního plánu města Hradce Králové.

⁶² O. LISKA, Soupis 1950.

⁶³ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

⁶⁴ O. LISKA, Soupis 1950.

⁶⁵ *Tamtéž.*

⁶⁶ *Soutěž na regulaci Jungmannovy třídy*, Styl XI, 1925-1926, s. 41.

⁶⁷ O. LISKA, Soupis 1950.

⁶⁸ *Tamtéž.*

⁶⁹ *Tamtéž.*

Uzávěrka soutěže byla 1. července 1909 a porota vybrala pro 1. cenu návrh „*Velký Hradec*“ Josefa Šejny, Vladimíra Zákrejse a Václava Rejchla.⁷⁰ Druhou cenou byl oceněn zmiňovaný projekt Oldřicha Lisky a Otakara Klumpara „*Obrození*“, který přinesl velice ambiciózní vize nové výstavby, která měla obklopit celé historické centrum města.⁷¹ Liskův návrh obsahoval zajímavý nápad vytvořit v místech dnešního Ulrichova náměstí a okolí nové společensko-kulturní centrum, kterému dominuje stavba nové divadelní budovy. Na stranách divadla navrhoval stavbu Finančního ředitelství a Obchodní komory. Poněkud archaicky působí půlkruhová fronta náměstí, která je doplněna podloubím. Jako určitý cizí prvek oslovuje diváka i oblouk/brána nad vjezdem z Jungmannovy třídy směrem na nové veřejné prostranství. V místě dnešního náměstí 5. května navrhovali autoři vytvořit park. Na nábřeží u náměstí by také situovali budovu sokolovny. Projekt zachovává také tehdejší Důstojnické (dnešní Jiráskovy) sady, které však v severní frontě uzavírá stavbou městských lázní a koncertního sálu. Respektuje také projekt plavebního kanálu, který začíná v dnešní lokalitě Hučák.

Architekt se ve svém regulačním plánu také zaměřuje na jižní území města v lokalitě dnešní nemocnice a Moravského Předměstí, které navrhuje většinou zastavět. Hned naproti budově dnešního Biskupského gymnázia navrhuje dobytčí trh s mlékárnou a jatky. Napravo od jatek měla vzniknout vilová čtvrť a nalevo směrem k Malšovicím a Novému Hradci Králové bloky obytných domů. Centrem tohoto předměstí by mělo být malé centrální náměstí s dělnickým domem a kašnou. Zajímavě také navrhuje doplnění jednoho domovního bloku veřejným parkem.

Významně upravuje i prostor dnešního Slezského Předměstí. Ve svém plánu se rozhodne u rozložení bloků zanechat půdorys původní pevnosti. Na Orlici navrhuje říční lázně a severně od nich rozlehlý park s velkým komplexem výstaviště. Toto předměstí má co do své rozlohy největší rozsah zeleně. Zároveň dodržuje již budované radiály kolem dnešního gymnázia Boženy Němcové a kláštera Notre Dame.

Liskův a Klumparův návrh obsahuje veliké množství zeleně. Různé parky, výstaviště, promenády, působí velice svěže. Přesto, že tento plán nebyl oceněn prvním místem, zavrhnut porotou nebyl. Jan Kotěra, který zasedal v porotě soutěže, dodatečně doporučil starostovi Ulrichovi, aby pověřil autory návrhů oceněných 1. a 2. místem společným vypracováním

⁷⁰ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: architektura ...*, s. 16.

⁷¹ *Tamtéž.*

konečného plánu.⁷² Z pozdějšího rozhodnutí je jasné, že starosta se Kotěrovým doporučením řídil.

4.1.2 Zastavovací generální plán Hradce Králové (Liska, Rejchl) 1910

Vypracováním zastavovacího generálního plánu byli pověřeni Václav Rejchl mladší a Oldřich Liska. Ti na společném projektu pracovali v letech 1910–1911. Nový plán se stal komparací předešlých dvou projektů. „*Nové budovy musey být postaveny do dvou let a na základě Rejchlova plánu byla zástavba regulována výškově.*“⁷³ Tento projekt již vycházel z radiálně okružní urbanistické skladby města a vytvářel velkou okružní třídu.⁷⁴

Zmiňovaný projekt regulace Pražského Předměstí, který Liska realizoval roku 1910, je předchůdcem pozdějšího generálního zastavovacího plánu. Architekt vytvořil několik skic, třeba na úpravu orlického nábřeží. Z jeho nápadů pro Pražské Předměstí pak vychází jak práce s Klumparem, tak s Rejchlem, které byla věnována pozornost výše. Pro vypracování tohoto plánu byli oba autoři poprvé zaměstnáni na více jak osm měsíců městskou Technickou kanceláří, do níž se Liska během své kariéry ještě vrátil.

4.1.4 Zastavovací návrh rodinných domů v neidentifikované vilové čtvrti 1912⁷⁵

Jako určitým otevřeným tématem působí Zastavovací návrh rodinných domů ve vilové čtvrti z roku 1912. Ten totiž ve svých projekčních pracích autor neuvádí. Přesto je v jeho pozůstalosti⁷⁶ uložen malý plánek, který je datován do roku 1912, ale nespécifikuje, pro jakou vilovou čtvrť v Hradci Králové je určen. Rodinné domy jsou situovány kolem křižovatky a jsou obklopeny parkovou úpravou. Architekt neuvádí názvy ulic ani jednotlivých budov, takže se nedá přesně odvodit, kde se měla tato zástavba nacházet. K plánu patří i fotografie modelu, který Liska k projektu vytvořil. Na fotografii je patrný nekonkretizovaný pomník v parku a současně jsou viditelné maximálně dvoupodlažní rodinné domy umístěné do kříže.

4.1.5 Návrh upravovacího plánu Velkého Hradce Králové 1919

Už mnohem lépe zmapovanou oblastí je návrh upravovacího plánu Velkého Hradce Králové z roku 1919. Po světové válce bylo potřeba nově formulovat již značně nevyhovující plán z roku 1910. Architekt Liska byl osloven městskou Technickou kanceláří, aby tento svůj

⁷² J. POTŮČEK, *Hradec Králové: architektura...*, s. 16.

⁷³ *Tamtéž.*

⁷⁴ F. TOMAN, *Sto let výstavby...*, s. 20.

⁷⁵ O. LISKA, *Soupis 1950.*

⁷⁶ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

předchozí projekt přepracoval. Časopis *Český svět* přináší zajímavý článek k této události.⁷⁷ Charakterizuje potřebu nového decentralizovaného státu, aby vzniklo další kulturní a dopravní centrum naší země. Hovoří o domluvě obcí okolo Hradce Králové na budoucím velkém plánu, který z města učiní velkou metropoli, která bude mít na 300 000 obyvatel. Liska v novém návrhu vychází z původního generálního zastavovacího plánu a snaží se přinést mnohem rozlehlejší vizi, která obsahuje i nové prvky. Mezi ně patří nová městská třída v jižním sektoru.⁷⁸ Projekt chtěl spojit dosud samostatných 11 obcí v jeden velký celek. Po sdružení tehdejších částí mělo mít město na 35 000 obyvatel s velkým potenciálem růstu, který byl naznačen výše. Sjednocení bylo důležité i kvůli tomu, že samotný Hradec Králové disponoval katastrem o výměře pouhých 330 ha.⁷⁹ Liska se rozhodl ve svém plánu podporovat silniční síť města. Vytvořil 3 km od centra velkou okružní komunikaci a zároveň navrhoval významné posílení železničních tratí, např. vybudováním nového hlavního nádraží.⁸⁰ Architektův projekt je velice podrobný i v návrhu fasád, ulic apod. Důvod, proč tomu tak je, bude vysvětlen níže.

Důležitým zdrojem informací k tomuto projektu je i autorův vlastní strojopisný příspěvek na téma „*Vzpomínka na budování města Hradce Králové*“⁸¹ uložený v jeho pozůstalosti. Liska se zde velice pochvalně vyjadřuje o roli starosty Ulricha při dodržování tohoto plánu a o právních doložkách, které pomáhají k uchování stanovených regulací výšek budov, ulic apod. „*Na definitivním regulačním plánu z roku 1919 je důležitá schvalovací doložka. Jde o jednu větu (citaci nepamatuji), ve které starosta města Dr. Ulrich prohlašuje tento regulační plán za platný pro výstavbu činžovních a jiných budov. (...) Dr. Ulrich pochopil význam regulačního plánu a důležitost realizace podle jeho návrhu. Jako advokát vymyslel způsob, jak zavázat a donutit stavebníka, aby dodržel stavební podmínky technické kanceláře města. Proto součástí regulačního plánu jsou i rozvinuté uliční pohledy na fasády domů ve všech ulicích. Dr. Ulrich rozhodl, že součástí kupní smlouvy o prodeji bude i návrh na řešení fasády.“ Jsou dány podmínky, jak mají vypadat římsy, kolik má být pater stavby apod. (...) „Při nedodržení podmínek kupní smlouvy lze tuto u soudu snadno v jednom zasedání zrušit, oproti složitému jednání při nedodržení podmínek stavebních. (...) Městský stavební dozor prováděný*

⁷⁷ František SEKANINA, *Regulační plán města z roku 1919*, Český svět XVI (15) 1919, s. 2.

⁷⁸ F. TOMAN, *Sto let výstavby...*, s. 24.

⁷⁹ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 49.

⁸⁰ *Tamtéž.*

⁸¹ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

*technickou kanceláří města podtrhuje její význam a zásluhy, že město od roku 1911 až do roku 1945 si udrželo jednotný ráz uličního zastavění.*⁸²

4.1.6 Soutěž na regulaci pravostranné Labské kotliny – Jungmannovy třídy 1924

Další etapou v jeho urbanizační činnosti pro město Hradec Králové byla účast v soutěži na regulaci pravostranné Labské kotliny – Jungmannovy třídy v roce 1924.⁸³ V této soutěži, ale neztvítězil a první cenu si odnesl Josef Gočár.

4.1.7 Návrh na Ulrichovo náměstí 1925

S projektem pravostranné Labské kotliny úzce souvisí i návrhy na podobu Ulrichova náměstí, které architekt datuje do roku 1925. I tento projekt byl nakonec svěřen Josefu Gočárovi. Liskův návrh na úpravu fasád a podobu nového náměstí byl velice monumentální. Tento projekt se velice liší od původní vize, kterou představoval ve svých regulačních plánech a studiích z předešlých děl. Rozhodl se vytvořit čistě čtvercové prostranství, které se odlišovalo od původní symetrické dispozice.⁸⁴ Na rozdíl od Gočárova návrhu působí Liskův mnohem více neoklasicistně a dosti mohutně. Jednotlivé budovy jsou regulované a osově souměrné. Jednoduché fasády staveb měly doplňovat vlysy s figurálními motivy. Nad ulicí byly stavby s průjezdy pro automobily. Náměstí měla dominovat župní budova a soubor měl doplňovat ještě sbor Československé církve evangelické.

4.1.8 Návrh asanace centra Hradce Králové 1936–1937

Město Hradec Králové si ve třicátých letech začalo plně uvědomovat, že nastává problém s historickým centrem. Veliký rozvoj a výstavba mimo historické jádro přivedla mnoho nových obyvatel. Východočeská metropole se díky působení význačných architektů a vlivem kvalitních územních plánů stala učebnicí meziválečné architektury. Stinnou stránkou rozvoje se stalo postupné vysídlování historického jádra. To mnohdy nevyhovovalo hygienickým nárokům ani požadavků na úroveň bydlení za první republiky. Proto vypsala Královéhradecká pojišťovna roku 1936 soutěž na asanaci historického centra. K soutěži byli vyzváni architekti Václav Placák, Jan Rejchl, Bohumil Hübschmann a Oldřich Liska. Soutěžní podmínky požadovaly zvětšení vstupu na staré město od Grandhotelu. Podobný požadavek se týkal i ulice od novostavby Krajského soudu. Dále byly požadovány úpravy zástavby na Malém

⁸² MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

⁸³ *Soutěž na regulaci Jungmannovy třídy*, Styl XI, 1925–1926, s. 41.

⁸⁴ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 52.

náměstí, tedy novou budovu radnice a okolních domů, stejně jako nové domy v Dlouhé ulici a v místech okolo Klicperova divadla.⁸⁵ Podmínky připouštěly zásahy i v dalších částech jádra města a ponechávaly v tomto bodu prostor pro projevení představ jednotlivých architektů, kteří se soutěže účastnili. I město chtělo podpořit asanační plán, a proto zažádalo o vydání nového asanačního zákona. Ten by měl mnohem více odpouštět z daní, dávek na více jak čtyřicet let.⁸⁶

Výsledkem soutěže byla v dnešním pohledu odvážná studie všech čtyř architektů. Ti byli ve svých projektech kreativní, ale v mnohém navrhovali radikální zásah do historického jádra, který měl působit jako syntéza původního centra s novou funkcionalistickou architekturou. Výsledek byl však velice problematický pro tehdejší památkovou péči a v dnešní době by působil naprosto nereálně. Soutěž vyhrál Jan Rejchl, následovali Bohumil Hübschmann, Oldřich Liska a Václav Placák.⁸⁷

Architekt Liska ve svém návrhu splnil všechny podmínky, které byly k soutěži vydány. Jeho studie pojímala celý severní prostor historického jádra města. Navrhoval úplnou přestavbu severovýchodního prostoru Malého náměstí s novou radnicí. Zároveň pak radikální přeměnu Dlouhé ulice, stejně jako navazujících Žižkových sadů. Jeho studie počítala s vybouráním ulice od západní strany Malého náměstí až po Úzkou ulici. Dále návrh počítal s výstavbou městské záložny na místě bývalého důstojnického domu. Přestavbu měla prodělat celá ulice V Kopečku i prostor náměstíčka, který na ulici navazuje. Plán také počítal s prolomením bloku domů, ten je na křižovatce Mostecké ulice a třídy Československé armády. Budovy měly být probourané až do ulice Rokitanského a obě ulice měly být spojené schodištěm. Nový prostor měl vzniknout i v budově staré radnice. Ta měla být probourána od zadního traktu k přednímu, aby poskytovala průhled až na Velké náměstí.

Při detailnějším studiu návrhu je vidět, že Liska užívá pro většinu nové zástavby funkcionalistický sloh, ale současně zachovává některé původní prvky ze své rané projekční činnosti. Možná i kvůli úctě k původní zástavbě zachovává některé věže, reliéfy apod. Podle podmínek zadání navrhuje úplně novou stavbu radnice na Malém náměstí. Budova měla mít výrazně klasicistní vstup s podloubím, které architekt rád využíval v téměř všech svých urbanizačních studiích. Radnici měla dominovat vysoká jehlovitá věž s ochozem. Severní fronta náměstí měla být uzavřena blokem funkcionalistických domů. Na nich se opět objevuje

⁸⁵ F. TOMAN, *Sto let výstavby...*, s. 33.

⁸⁶ *Tamtéž.*

⁸⁷ J. POTUČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 63.

jeho oblíbený prvek trojúhelníkového štítu. Za blokem se nacházela nová ulice, která byla doplněna velkým množstvím zeleně. V ní navazuje šest domů, které jsou oddělené zelenou plochou od bloku a napojují se na náměstí. Ty jsou propojené kolonádou s oblouky, což je další prvek, který autor často užívá ve svých urbanizačních studiích. Hned první z nich je napojený na jedinou zachovanou stavbu, a to Husův secesní dům z roku 1914, který Liska ve svém návrhu, jako ostatní architekti, ponechává. Na zadní trakt radnice je napojeno šest domů, které jsou postaveny na kopci naproti Krajskému soudu. Jak bylo výše zmiňováno, je také proveden návrh nové úpravy Žižkových sadů, které nejsou odděleny terasami, ale malým svahem s centrálním schodištěm. Poslední velkou změnou je také přestavba Klicperova divadla. Původní Weinhengstův objekt je nahrazen funkcionalistickou stavbou se sloupořadím v zadním traktu, který zakončuje regulaci Dlouhé ulice. Liska vytvořil dva návrhy úpravy prostoru Malého náměstí a Dlouhé ulice. Ve druhém nechává frontu domů uzavřenou a nedoplňuje ji kolonádou. Stavby v této variaci působí jako mohutný komplex, který je ale více věrný původní zástavbě. I přesto, že také užívají prvků funkcionalistické architektury.

U úpravy prostorů u Grandhotelu a Adalbertina využívá svou studii na výstavbu městské spojitelný z konce třicátých let. Navrhuje pětipatrový objekt, který má zakončovat celou pravou stranu ulice V Kopečku. Do volného prostoru vedle Adalbertina je umístěno půlkruhové zakončení stavby. Na fasády spojitelný je podle návrhu použito režné zdivo, které je u hradeckých staveb velice oblíbené. Liska nabízí také variantu schodiště, které má vytvořit dokončení Mostecké radiály, která vede přes most na Ulrichovo náměstí až k prostoru dnešního ZVU. Chce vytvořit dominantní průhled, který má zakončovat přestavěná stará radnice s věží. Domy kromě rozměrného schodiště má opět doplňovat podloubí. Má se vytvořit nový komunikační prostor, spojující staré město s dalšími částmi Hradce Králové. Z pohledu dnešní památkové péče se jeví správným rozhodnutím, že asanace nebyla provedena. Tento projekt by bezesporu narušil historický celek, zachovaný po zboření barokní pevnosti.

4.1.9 Návrh na zastavění bloku IX Pražského Předměstí 1939–1940

Posledním zachovalým urbanizačním projektem pro Hradec Králové je návrh na úpravu bloku IX. v Pražském Předměstí z let 1939–1940.⁸⁸ Projekt je situován na roh Sřelecké a Gočárový ulice naproti vile Anička. Ze západní strany je ohraničen Vrchlického ulicí a jižně Nerudovou. Zastavovací návrh obsahuje dva bloky domů, které jsou uprostřed přetnuté ulicí. Měly zde vzniknout čtyřpatrové domy ve funkcionalistickém stylu. Na projektu je zajímavé, že plány,

⁸⁸ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

ktelé navrhují jednotnou fasádu, podepsala architektova manželka Anna Lisková. Zda se na projektu manžela podílela, je zatím nezodpovězenou otázkou.

Tato podkapitola se věnovala regulačním plánům, urbanizačním koncepcím a jedné asanační studii Oldřicha Lisky. V celkovém přehledu lze shrnout, že urbanizační činnost představovala jen zlomek architektovy práce. Z jeho projektů je nejvíce oceňován Zastavovací generální plán z roku 1910–1911, který položil základy urbanistickému rozvoji města v době dvacátých a třicátých let 20. století.⁸⁹ Druhou úspěšnou koncepcí byl Upravovací plán Velkého Hradce Králové z roku 1919 a co do zásahu do historického jádra města působí nejvíce odvážně asanační studie z let 1936–1937. Liskovy návrhy nebyly tak často úspěšné jako studie Josefa Gočára, přesto přispěly výraznou měrou k rozvoji města.

⁸⁹ V. ŠIHLÁNKOVÁ – P. ŠILHÁNEK, *Ulice náměstí a nábřeží Hradce Králové*, Hradec Králové 2009, Jiří KRÁTKÝ, *Urbanistická kompozice Hradce Králové*, Hradec Králové 1990.

4.2 Realizované projekty

Níže uvedený seznam obsahuje stavby a přestavby Oldřicha Lisky realizované na území dnešního Hradce Králové, tedy včetně obcí, které až do roku 1942 byly samostatné, ale dnes jsou součástí města. Podle Liskovy publikace⁹⁰ a vlastních soupisů⁹¹ vypracoval pro město a okolní obce více jak třicet šest realizovaných projektů.

V této podkapitole se nejdříve pokusím sestavit pokud možno úplný přehled doložených projektovaných staveb a přestaveb. Jako označení jednotlivých objektů jsou užívány autorovy původní názvy, případně je připojen komentář k dnešnímu pojmenování. Každý projekt je lokalizován současnou adresou a označen rokem svého vzniku, případně rokem stavební realizace, přičemž chronologické hledisko je vzato za základ řazení. Ke každé položce je následně připojena stručná charakteristika, případně další doplňující informace.

Seznam byl vytvořen na základě komparace Liskovy publikace i vlastních rukopisných soupisů, odborné literatury a mapových podkladů. Potvrzení toho, zda je daná stavba skutečně dílem tohoto architekta, bylo provedeno i využitím fondů berní správy Hradce Králové, Daně domovní Hradce Králové, Nového Hradce Králové a Pražského Předměstí,⁹² kde se u stavebních plánů objevovalo jméno projektanta. Jednotlivé projekty jsou pro účely dalšího citování a odkazování označeny indexem R a pořadovým číslem, které mají v uvedeném seznamu.

1. Rodinný dům Marie Šanderové⁹³ – Střelecká čp. 217, realizace 1908–1909
2. Vila Antonína Petrofa staršího⁹⁴ – Brněnská čp. 300, realizace 1909–1910
3. Garáže Ing. Jaroslava Nováka⁹⁵ (stavba již neexistuje – stála v místě dnešního parkoviště před Zimním stadionem), realizace 1911
4. Dům firmy Nevyhoštěný a skladiště⁹⁶ – Švehlova čp. 523, realizace 1911–1912

⁹⁰ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

⁹¹ O. LISKA, Soupis 1946, O. LISKA, Soupis 1950.

⁹² SOKA HK, f. BS HK, DD HK, SOKA HK, f. BS HK, DD NHK, SOKA HK, f. BS HK, DD PP.

⁹³ O. LISKA. *Projekty a stavby...*, Hradec Králové 1931, Ilona MOTEJLOVÁ, *Architektura vil v Hradci Králové 1900–1945*, s. 186, dostupné online (http://theses.cz/id/g8yve1/bakalarska_prace.pdf), [citováno k 24. 11. 2014] s. 66.

⁹⁴ *Tamtéž*, s. 85.

⁹⁵ O. LISKA, Soupis 1950, Karel ŘÍHA (vyd.), *Hradec Králové v roce 1925*, Praha 1925, s. 68.

⁹⁶ O. LISKA, *Projekty a stavby...*, SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 650, čp. 523, kart. 101.

5. Evangelický kostel⁹⁷ (kostel Českobratrské církve evangelické) – Nezvalova čp. 529, realizace 1911–1912
6. Zahradní domek Klumparovy vily⁹⁸ – Nezvalova čp. 423, v zahradě (dnes zde již nestojí), realizace 1911–1912
7. Tři sousední obytné domy na Masarykově náměstí⁹⁹ – Masarykovo náměstí čp. 527, 536, 538, realizace 1912–1913
8. Rodinný dům Marie Sálové¹⁰⁰ (spolupráce na projektu s Josefem Fňoukem) – Vrchlického čp. 537, realizace 1912–1913
9. Rodinný dům Jana a Hedviky Hypiusových¹⁰¹ – Vrchlického 540, realizace 1913
10. Rodinný dům s projekční kanceláří Fňouk – stavitel a Liska – architekt¹⁰² – Albertova 541, realizace 1913
11. Nájemní domy pro Družstvo pro stavbu domů soukromému úřednictvu v království Českém¹⁰³ – Gočárova čp. 549, Šafaříkova čp. 550, 551, realizace 1913–1914
12. Grand-hotel Urban, kavárna (vnitřní zařízení)¹⁰⁴ – Československé armády čp. 295, realizace 1914
13. Grand-hotel Urban, vestibul (přestavba)¹⁰⁵ – Československé armády čp. 295, realizace 1918
14. Bloky obytných domů pro zaměstnance ředitelství ČSD (vlastnictví město Hradec Králové)¹⁰⁶ – Klumparova čp. 565, 566, 567, 571, 572, 573, Mánesova čp. 561, 562, 563, 564, 574, Střelecká 570, 569, 568, realizace 1919–1921
15. Družstevní domy města a stavebního družstva¹⁰⁷ – Střelecká čp. 575, 576, 578, 587, 588 Klumparova čp. 658, Mánesova 646, 579, 584, realizace 1919–1924
16. Orlická elektrárna Na Mlejnk¹⁰⁸ – Na Mlejnk¹⁰⁸ čp. 84, realizace 1920–1922

⁹⁷ O. LISKA, Soupis 1946.

⁹⁸ P. URLICH, *Slavné vily...*, s. 41.

⁹⁹ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

¹⁰⁰ O. LISKA, *Projekty a stavby...*, Ilona MOTEJLOVÁ, *Architektura vil v Hradci Králové 1900–1945*, s. 100, dostupné online (http://theses.cz/id/g8yve1/bakalarska_prace.pdf), [citováno k 24. 11. 2014].

¹⁰¹ *Tamtéž*, s. 104.

¹⁰² O. LISKA, Soupis 1946.

¹⁰³ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 55., O. LISKA, Soupis 1950.

¹⁰⁴ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

¹⁰⁵ *Tamtéž*.

¹⁰⁶ O. LISKA, Soupis 1946.

¹⁰⁷ *Tamtéž*.

¹⁰⁸ O. LISKA, Soupis 1946., M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 87.

17. Nouzový dřevěný obytný domek¹⁰⁹ – (v místě dnešní Studijní a vědecké knihovny Hradec Králové, zbourán v roce 2005), realizace 1920
18. Živnostenský dům Stavebního družstva v Hradci Králové¹¹⁰ – Šafaříkova čp. 581, 1243, 1270, realizace 1920–1921
19. Dělnický dům přístavba – biograf LIDO-BIO¹¹¹ – Střelecká čp. 45, realizace 1920
20. Továrna Kávoprůmysl, spol. s r. o.¹¹² – Kukleny – v místě dnešního komplexu továren ZVÚ (není číslo popisné), realizace 1921
21. Automobilová továrna pro firmu Start¹¹³ – Škroupova čp. 631, realizace 1922
22. Obchodní a činžovní domy pana Hanuše¹¹⁴ – Karla IV. čp. 610, realizace 1921–1922
23. Obchodní a činžovní domy pana továrníka Skuherského¹¹⁵ – Resslerova čp. 600, realizace 1921–1922
24. Vlastní obytný dům¹¹⁶ – Švehlova čp. 633, realizace 1922–1923
25. Smuteční obřadní síň Kukleny¹¹⁷ – Denisovo náměstí čp. 413, realizace 1925–1927
26. Ústav pro zvelebování živností¹¹⁸ – Obchodní a živnostenská komora – Škroupova čp. 695, realizace 1926, (Liskou realizovaná i přístavba roku 1939)
27. Přestavba Lidového domu (dělnického domu Střelnice)¹¹⁹ – Střelecká čp. 45, realizace 1927–1928
28. Okresní nemocenská pojišťovna¹²⁰ (dnes Poliklinika I) – Jeronýmova čp. 750, realizace 1927–1928
29. Slovanská pojišťovna¹²¹ – Gočárova třída čp. 748, realizace 1928

¹⁰⁹ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

¹¹⁰ O. LISKA, *Projekty a stavby ...*

¹¹¹ O. LISKA, *Soupis 1950*, Karel ŘÍHA (vyd.), *Hradec Králové v roce 1925*, Praha 1925, s. 40.

¹¹² O. LISKA, *Soupis 1946*. V Státním oblastním archivu Zámorsk je k tématu zpracovaný fond. Na základě dotazu bylo potvrzeno, že továrna byla v místě dnešního areálu závodů ZVU v městské části Kukleny.

¹¹³ O. LISKA, *Soupis 1950*, Karel ŘÍHA (ed.), *Hradec Králové v roce 1925*, Praha 1925, 53.

¹¹⁴ *Tamtéž*.

¹¹⁵ *Tamtéž*, Karel ŘÍHA (ed.), *Hradec Králové v roce 1925*, Praha 1925, s. 5.

¹¹⁶ O. LISKA, *Soupis 1950*.

¹¹⁷ *Tamtéž*.

¹¹⁸ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 88.

¹¹⁹ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

¹²⁰ *Tamtéž*.

¹²¹ O. LISKA, *Soupis 1946*.

30. Městské lázně¹²² – Eliščino nábřeží čp. 842, realizace 1932–1933
31. Vlastní vila architekta Oldřicha Lisky¹²³ – Střelecká ulice čp. 824, realizace 1932
32. Vila Aloise Švorčíka¹²⁴ – Střelecká ulice čp. 832, realizace 1932
33. Vila pro malíře a legionáře Jindřicha Vlčka¹²⁵ – Seydlerova ulice čp. 971, realizace 1934
34. Ústřední konzum Pražské Předměstí¹²⁶ – Hořická čp. 283, realizace 1938
35. Přístavba Obchodní a živnostenské komory¹²⁷ – Škroupova čp. 695, realizace 1939
36. Vila pana továrníka Dimitrije Petrofa¹²⁸ – Brněnská čp. 707, realizace 1940

Seznam obsahuje velké množství objektů různého účelu. Převažují obytné stavby, mezi které patří i rodinný dům Marie Šanderové (R1), projektovaný a postavený v roce 1909. Je to vůbec první Liskova realizace v Hradci Králové. V práci autora je označován jako úřednická vila.¹²⁹ Stavba zapadá do typického kontextu prvních let autorovy tvorby. Jednopatrové vile dominuje trojúhelníkový štít, který je obvyklý i u dalších Liskových realizací. Jako určité specifikum lze vnímat reliéf v průčelí zobrazující matku s dítětem. Vila dnes slouží k bytovým účelům.

Dalším objektem je vila továrníka Antonína Petrofa staršího (R2), která byla projektována v roce 1909 a postavena v rozpětí let 1909 a 1910. Nachází se v komplexu budov továrny Petrof u dnešní Brněnské ulice. Vila je čtvercového půdorysu s římsami a jednoduchou výzdobou. Objekt je dvoupatrový, stejně jako předchozí projekt R1. Zajímavá je okolnost vzniku budovy. Mezi uvažovanými projekty byla totiž i mnohem odvážnější koncepce Josefa Gočára.¹³⁰ Jeho monumentální a kvalitní projekt byl odmítnut pravděpodobně z ekonomických důvodů, přičemž Liskův návrh byl jednodušší a více odpovídal dobové estetice. Gočárův projekt byl pod silným vlivem

¹²² *Tamtéž.*

¹²³ *Tamtéž.*

¹²⁴ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura a...*, s. 101.

¹²⁵ O. LISKA, *Soupis 1950, Přesídlení malíře Jindry Vlčka do Hradce Králové*, *Osvěta lidu* XXXVII (54) 1934, s. 4.

¹²⁶ O. LISKA, *Soupis 1946*.

¹²⁷ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 654, čp. 695, kart. 105.

¹²⁸ O. LISKA, *Soupis 1946*.

¹²⁹ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

¹³⁰ Jiří STRÁNSKÝ – David STRÁNSKÝ, *Symp Gočár 2010 Hradec Králové: almanach přednášek z kongresu 9. září 2010*, Hradec Králové 2010, s. 16.

italské renesance. Zdobení budovy bylo podpořeno především geometrizujícími ornamenty.

První autogaráže Ing. Nováka (R3) byly postaveny v roce 1911. Osud objektu je výjimečný, protože je to jedna z mála zbořených Liskových prací v Hradci Králové. Garáže byly umístěné u ulice Československé armády, kde se nyní nachází parkoviště před Zimním stadionem. Budova byla projektována především v secesním slohu s prvky dekorativismu a s klasicistními vlivy v přízemí, měla půdorys písmene L a uprostřed garáží byl dvůr, kde byly kóje pro jednotlivé automobily. Směrem k pivovaru se nacházel malý administrativní objekt, který byl přímo napojen na dvůr. Jednopatrová stavba měla nejvýraznější dekorování s klasicistním portikem. Důležité je zmínit i kvalitní mozaiku s automobilem, která byla zachráněna při bourání garáží ve 30. letech. Ta svou estetikou velice připomíná Kotěrovy secesní vlivy, které byly v Liskově tvorbě v prvních letech velice patrné. Architekt se podílel i na soutěži na nové garáže. V ní zvítězil funkcionalistický koncept Josefa Fňouka realizovaný v roce 1932.

Obchodní a činžovní dům firmy Josef Nevyhoštěný (R4) se skladištěm nábytku ve dvoře byl postaven v sousedství další Liskovy realizace R24 ve Švehlově ulici. Celý projekt má typický velkoměstský ráz, který je charakterizován dvoupodlažní arkádou obchodních prostorů.¹³¹ Fasáda je zde mírně předsunutá, jednotlivé kanelované pilíře nesou atlanti, modernistickým prvkem na stavbě je také kubistická římsa.¹³² Poslední uvedené prvky v původním návrhu nebyly, architekt je do projektu zapracoval asi až během realizace. V přízemí byla umístěna výstava nábytku s obchodními prostory. Vlastní Liskova publikace¹³³ i práce *Salon republiky*¹³⁴ datují tento projekt do roku 1914. Berní správa ale udává, že objekt byl realizován od srpna 1911 do 20. srpna 1912.¹³⁵ Stavbu provedla stavitelská a projekční kancelář Josef Fňouk – stavitel a Oldřich Liska – architekt. I dnes je dům sídlem několika firem a slouží především k obchodním účelům.

Za jednu z hlavních Liskových prací ve městě je považován projekt kostela Českobratrské církve evangelické z roku 1912 (R5) v Nezvalově ulici v blízkosti budovy dnešního Krajského soudu. Kostelu bude více věnována pozornost v typologii

¹³¹ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 52.

¹³² *Tamtéž*, s. 52.

¹³³ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

¹³⁴ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 54.

¹³⁵ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 650, čp. 523, kart. 101.

staveb, proto zde jsou uvedeny pouze základní informace. O stavbě nového kostela se uvažovalo od roku 1909. Soutěže na stavbu se účastnil Josef Gočár, Václav Rejchl, Otto Bartning, Josef Fňouk a další. Z návrhů byla nakonec vybrána vizualizace Oldřicha Lisky, která se v první skice značně lišila od pozdější realizace. Liskův projekt ustupoval od tehdy symetrické dispozice, stavba byla postavena v účelném duchu, bez velkého množství secesních dekorací. Na objektu je pouze střízlivé florální zdobení s prvky neoklasicismu nad hlavním vstupem do kostela.¹³⁶ Zajímavě působí i zastřešení zvonice, které připomíná husitskou helmici zakončenou motivem palcátu.¹³⁷ Komplex staveb je tvořen jednoduším kostelem se zvonící a secesní budovou fary s jemným zdobením a dochovaným plotem. Před třemi lety byla provedena celková rekonstrukce, která vrátila objektu původní podobu.

Mezi drobné a veřejně méně známé stavby patří zahradní domek u Klumparovy vily (R6) v Nezvalově ulici. Ten byl podle Liskova návrhu postaven s největší pravděpodobností mezi léty 1911 a 1912.¹³⁸ Ladislav Zikmund-Lender ve své publikaci¹³⁹ udává realizaci mezi léty 1912–1915. Otázkou tedy zůstává, kdy přesně vznikl projekt a zda výstavba proběhla před, nebo až v průběhu první světové války. Přízemní domek byl situován v zadní části zahrady, dominoval mu vstupní prostor s lucernou, která připomíná Kotěrovy eliptické kiosky z předmostí Pražského mostu.¹⁴⁰ MUDr. Klumpar užíval objekt především jako laboratoř a ordinaci.¹⁴¹ Realizace působí jako rozlehlá dvoukřídlová stavba s vertikálně členěnou fasádou. Na kruhovém pavilonku se také objevovaly secesní florální motivy, česaná omítka a prvky, které připomínaly režné zdivo. Dnes již objekt v zahradě vily nenajdeme.

Mezi další obytné objekty patří tři domy na Masarykově náměstí (R7). První dům čp. 527 byl postaven mezi květnem 1912 a 19. únorem 1913 pro Olgu Novotnou.¹⁴² Sousední obchodní a činžovní projekt čp. 536 byl postaven pro Miloslava Víta a stavbu provedl Josef Novotný.¹⁴³ Třetí dům čp. 538 byl realizován jako třípatrový objekt

¹³⁶ Martina JÚZOVÁ – Štěpán BRODSKÝ, *100 let kostela Českobratrské církve evangelické v Hradci Králové 1912–2012*, Hradec Králové 2012, s. 8.

¹³⁷ *Tamtéž.*

¹³⁸ P. URLICH, *Slavné vily...*, s. 41.

¹³⁹ Ladislav ZIKMUND-LENDER, *Tři generace architektů: Václav st., Václav ml., Jan a Milan Rejchlovi*, Hradec Králové 2012, s. 26.

¹⁴⁰ P. URLICH, *Slavné vily...*, s. 41.

¹⁴¹ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 52.

¹⁴² SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 650, čp. 527, kart. 101.

¹⁴³ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 650, čp. 536, kart. 101.

s tiskárnou pro Julianu Valáškovou od září 1912 do července 1913 stavitelskou firmou Josefa Fňouka.¹⁴⁴ Domy tvoří větší část jižního prostoru náměstí, s jednotícím vzhledem i regulovanou výškou podle regulačního plánu z let 1910–1911. V přízemích jsou obchody s parafrázujícím loubím, domy jsou založeny na moderní účelné dispozici.¹⁴⁵ Průčelí jsou sjednocena do společné podoby s dominujícími trojúhelníkovými vikýři. Na stavbách se projevují především secesní prvky a styl art déco. Objekty slouží k obytným, kancelářským a v přízemí i obchodním účelům. Pouze v čp. 538 nejsou komerční prostory využity.

Rodinný dům Marie Sálové (R8) je jednopatrovou budovou ve Vrchlického ulici nedaleko R1 v sousedství dalších dvou Liskových realizací, se kterými tvoří souvislý blok domů. Na fasádě je drobné secesní zdobení, v oknech skleněné vitráže. Mansardovou střechu vyplňuje vysoká půda a k domu je od zahrady také připojen přízemní přístavek s prádelnou. Stavbu provedla projekční a stavitelská firma Josef Fňouk – stavitel a Oldřich Liska – architekt od listopadu 1912 do 26. června 1913.¹⁴⁶

Ve vilové čtvrti u Střelecké ulice v napojení na R8 je i rodinný dům Jana a Hedviky Hypiusových (R9). Objekt je jednopatrový s drobným secesním zdobením. Stavba byla opět společným projektem Fňouka a Lisky, vystavěna byla mezi květnem a 30. zářím 1913.¹⁴⁷

Třetí a závěrečný objekt tohoto bloku tří staveb byl rodinný dům a sídlo stavební kanceláře Fňouk – stavitel a Liska – architekt (R10). Je napojený na R8 z Albertovy ulice. Jednopatrový objekt má drobné rostlinné zdobení pod okny z boku, opět se secesním dekorováním. Na svou dobu má poměrně neobvyklou světle modrou fasádu. Projekční kancelář byla budována mezi květnem a 16. prosincem 1913.¹⁴⁸ Vzhledem k tomu, že se již v roce 1914 oba muži v rámci kanceláře rozešli, není jasné, jestli budova jako sídlo firmy vůbec fungovala. V současnosti dům slouží k obytným účelům. Další realizací jsou nájemní domy pro Družstvo pro stavbu domů soukromému úřednictvu v království Českém (R11) na rohu Gočárový a Šafaříkovy ulice. Čtyřpatrový projekt nezapře jistou inspiraci v nedaleké realizaci Moravské banky od

¹⁴⁴ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 650, čp. 538, kart. 101.

¹⁴⁵ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 52.

¹⁴⁶ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 650, čp. 537, kart. 101.

¹⁴⁷ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 650, čp. 540, kart. 101.

¹⁴⁸ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 650, čp. 541, kart. 101.

Bohumila Waiganta.¹⁴⁹ Objekt má asymetrický půdorys s rozvinutým nárožím, kompozice vrcholí do vyvýšené polygonální koruny.¹⁵⁰ Fasáda je doplněna stylizovanými sloupy a malými plastikami mezi prvním a druhým patrem. V přízemí jsou obchodní prostory, které jsou i dnes obsazené. Blok tří staveb byl realizován od října 1913 do 1. srpna 1914 opět stavitelskou a projekční kanceláří Fňouk – stavitel a Liska – architekt.¹⁵¹ Domy slouží k obytným i obchodním účelům i v současnosti.

Ve válečných letech projektoval Liska dvě přestavby vnitřních prostor Grand – hotelu Urban. Nejprve úpravu vnitřního zařízení kavárny v roce 1914 (R12), kterou následovala roce 1918 přestavba vestibulu (R13). V jeho realizaci se opět objevují především secesní prvky, které jsou pro Liskovu tvorbu v době kolem první světové války typické.

Po první světové válce trpělo město velkým nedostatkem bytů, ten přetrvával dlouho do dvacátých let. Město ve spolupráci se státem a jeho podniky proto iniciovalo vznik velkého množství obytných objektů. Ve spolupráci s Československými drahami vzniklo mezi lety 1919 až 1921 celkem šestnáct obytných domů pro zaměstnance ředitelství drah (R14). Největší domovní celek, který Liska v Hradci Králové vytvořil, se nachází mezi Klumparovou, Mánesovou a Sřeleckou ulicí. Domy mají sjednocené fasády, kde dominuje kombinace dvou odstínů žluté a hnědočervené. V původním projektu plánoval vytvořit dva otevřené obytné bloky se zahradami. Původní záměr se ale plně nerealizoval.¹⁵² Třípatrové domy s půdou mají hladké fasády, které jsou zdobené kubistickými horizontálními římsami s klasicizujícími prvky, které vertikálně člení fasádu. Dále jsou na projektu arkýře a jemné plastiky, které se objevují nad vchodovými dveřmi a pod některými okny. Představují především dělníky nebo věci, které evokují železnici, průmysl a pokrok. Jednotlivé domy byly realizovány mezi lety 1919 a 1921. Stavbu prováděla stavitelská firma Společnost stavitelů v Hradci Králové, pod návrhem jsou podepsáni Josef Jihlavec a Josef Fňouk.¹⁵³ Objekty dodnes slouží především k obytným účelům. Obchodní prostory nebyly v návrhu realizovány, přesto se dnes v některých domech objevují malé obchody.

¹⁴⁹ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salón republiky...*, s. 55.

¹⁵⁰ *Tamtéž.*

¹⁵¹ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 650, čp. 549, 550, kart. 101.

¹⁵² J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 81.

¹⁵³ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 651, čp. 565, 566, kart. 102.

Liska během výše zmiňovaného projektu navrhoval ještě další komplex obytných domů. Tentokrát především pro město Hradec Králové a Stavební družstvo vyprojektoval devět obytných budov (R15), jejichž blok byl realizován v těsné blízkosti R13, a to opět v Mánesově a Střelecké ulici. Jeden dům se nachází v ulici Klumparově. Vzhledem k tomu, že zde byly dva zadavatelé a projekt se rodil pomaleji, výstavba probíhala ve dvou etapách v letech 1919–1924. U domů se objevuje velice podobná koncepce jako u R14. Opět je zde výrazný vliv plasticismu.¹⁵⁴ Tento projekt spadá do tzv. hybridní moderny, kde se znovu objevují i prvky kubismu. Obměňovala se u nich dekorativní výzdoba, některé jsou bližší krystalické stylizaci, jiné se blíží klasicistnímu dekorativismu.¹⁵⁵ Většina objektů je třípatrových, až na stavbu v Klumparově ulici čp. 658, která je čtyřpatrová. U objektů se objevuje větší počet barev fasád (např. červená), zůstávají kubistické římsy, plastiky nad vchody a celková estetika, která převládala u R14. Některé domy byly realizovány firmou Společnost stavitelů v Hradci Králové a jmenovitě především Josefem Fňoukem a Josefem Jihlavcem, jiné stavitelskou firmou V. Nekvasil a R. Schmied. Ve stavbách dodnes převládají obytné prostory, v několika, kupříkladu v ulici Mánesova, se nyní objevují i obchody, které ale nebyly součástí Liskova projektu a jsou umístěny v původních přízemních bytech.

První Liskovou průmyslovou stavbou ve městě je třetí městská elektrárna na Orlici v lokalitě Na Mlejniku (R16). Návrh hydroelektrárny a jezu byl vytvořen v roce 1920 a stavba byla realizovaná v letech 1920–1921. Na obdélníkovém půdorysu byl vytvořen objekt s mansardovou střechou. Hlavní vstup byl zvýrazněn dvěma sloupy s tympanonem, které opět připomínaly klasicistní vzory v Liskově tvorbě. Fasáda byla členěna kanelovanými sloupy, z každé strany byly čtyři. Od střechy je fasáda oddělena římsou, která připomíná kubistickou estetiku. V budově byla instalována jedna Kolbenova turbína. Plán na vnitřní vybavení stavby s technologií vyprojektovala Elektrotechnická akciová společnost, dříve Kolben a spol. Praha – Vysočany, s datem 12. 5. 1920.¹⁵⁶ Hydroelektrárna dodnes slouží k výrobě elektrické energie, ale není již ve vlastnictví města, ale soukromé společnosti.

Dalším poněkud zapomenutým objektem je nouzový dřevěný domek (R17), který byl postaven pro město Hradec Králové. Určený byl pro dělníky, kteří pracovali pro město

¹⁵⁴ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 87.

¹⁵⁵ J. ZIKMUND – L. ZIKMUND-LENDER, *Architektura Hradce Králové...*, s. 26.

¹⁵⁶ Povodí Labe, Archiv, Hradec Králové – Slezské Předměstí, elektrárna Na Mlejniku.

v jatkách, zahradnictví nebo obecních službách. Opět řešil naprosto nedostačující kapacitu bytů ve východočeské metropoli. Původně se nacházel v místech dnešní Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové, nedaleko od současného krajského střediska Hasičského záchranného sboru. Objekt byl postaven v roce 1920 z laciného dříví, které bylo získáno ze zajateckých domů a městských hradeb.¹⁵⁷ Je zajímavé, že je to jediná Liskova stavba v Hradci Králové, která připomíná lidové stavitelství a roubenky, které se často stavěly v Podorlicku a dalších oblastech. Domek je typickou roubenou chalupou se sedlovou střechou, se dvěma pokoji v přízemí a kuchyněmi, předsíní, dřevníkem, chlívkem, spížemi a půdním prostorem v patře, ten se podle plánů také užíval jako obytná místnost.¹⁵⁸ Zajímavá je i částka, která byla po stavbě vyčíslena. Domek přišel v době těsně po válce na 38.540 Kč, tedy přibližně pětkrát dráž oproti době před první světovou válkou.¹⁵⁹ Stavbu provedlo Společenství stavitelů v Hradci Králové.¹⁶⁰ Problematické bylo umístění stavby v roce 2005, kdy se zde začala budovat Studijní a vědecká knihovna. V dubnu uvedeného roku byla podána žádost o demoliční výměr, město ale nabídlo směnu budovy za pouhou 1 Kč s tím, že nový vlastník musí budovu odvést do června roku 2006.¹⁶¹ O roubenku projevil zájem Podorlický skanzen v Krňovicích, který však neměl dostatek finančních prostředků na převezení stavby. Budova byla tedy nakonec v polovině roku 2006 demolována.

Obytné domy tvořily velkou část Liskovy činnosti na počátku 20. let. Mezi další projekty, které zapadají do této typologie, můžeme zařadit i Živnostenský dům Stavebního družstva pro Hradec Králové a okolí, spol. s r. o. (R18), který měl sloužit k obytným a obchodním účelům. Tento rozměrný projekt byl vybudován na třech parcelách v Šafaříkově ulici. Zajímavé je, že byl dimenzován do jednoho čísla popisného a jediného objektu. Teprve později došlo k rozdělení a nově bylo vymezeno číslo popisné 1243 a 1270. Rozměrný dům je v těsném sousedství další Liskovy realizace R7. Vybíhá ze Šafaříkovy ulice až na Masarykovo náměstí. Třípatrový objekt má v přízemí obchodní prostory, do kterých je otevřen pohled přes půlkruhové výkladní skříně. Prostory mezi nimi jsou členěny jednoduchými polosloupky. Fasáda zbylých dvou pater je vertikálně členěna malými vlysy, které připomínají secesní dekoraci.

¹⁵⁷ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

¹⁵⁸ *Tamtéž.*

¹⁵⁹ *Tamtéž.*

¹⁶⁰ *Tamtéž.*

¹⁶¹ Eva SYCHROVÁ, *Roubenku U Přívozu čeká skanzen nebo demolice*, Radnice, roč. 16, 2005, s. 2.

Poslední patro je včleněno do střešního prostoru a vystupují z něj obloukovité vikýře. Fasáda v přízemí byla ještě označována vývěsními štíty, na kterých byly názvy jednotlivých živností, které v obchodech sídlily. Ve zbytku budovy byly umístěné jak byty, tak kancelářské prostory. Stavba probíhala od srpna 1920 do srpna 1921 a provedla ji stavitelská firma Společnost stavitelů, spol. s r. o. v Hradci Králové s garancí Josefa Jihlavce a Josefa Fňouka.¹⁶² I dnes budova slouží k obytným, obchodním a kancelářským účelům.

Jedinou realizací kulturního charakteru Oldřicha Lisky v Hradci Králové byla přístavba a celková přestavba biografu LIDO-BIO (R19). Ten byl součástí Dělnického domu ve Střelecké ulici. Přestavba byla realizována v roce 1920. Fasáda objektu je výrazně ovlivněna klasicismem, především díky sloupům, které jsou členěny kanelami. Z čelního pohledu dominuje projektu první patro s trojúhelníkovým štítem a terasou, která doplňuje patro. Zde především zaujmou půlkruhová okna. Projekt Liska zásadně rozšířil a původní stavbu zvýšil o patro. Samotný sál byl určen pro 800 osob a vytápění zajišťovalo vlastní ústřední topení.¹⁶³ Letní představení se konala v dřevěném pavilonu o rozměrech 40 x 20 metrů v zahradě. Kino bylo majetkem Stavebního, nákupního a výrobního družstva Střelnice. Budova dlouhou dobu sloužila původnímu účelu, v současnosti je sál kina s přiléhajícími prostory využívám k obchodním účelům jako prodejna textilu a potravin.

Mezi industriální realizace patří továrna Kávoprůmysl, spol. s r.o. (R20). Komplex budov byl postaven v roce 1921 u Pražské ulice v městské části Kukleny v areálu dnešních továren ZVU. Obsahoval klasickou, jednoduchou průmyslovou architekturu. U staveb se objevoval vliv klasicismu, především v členění fasád a helmovitým zakončení jedné z výrobních věží, která připomínala zvonici R5. Objekt náležel firmě Kávoprůmysl spojených družstevních sušáren, spol. s r. o., Praha II, Soukenická 25.¹⁶⁴ Kuklenská pobočka této společnosti vyráběla z čekanky známou Hradeckou cikorku. Tovární objekty byly v následujících letech přestavěny a dnes jsou součástí areálu ZVÚ. V následujícím roce 1922 proběhla realizace další industriální stavby, tentokrát pro automobilovou továrnu Start ve Škroupově ulici (R21). Komplexu dominovala především třípatrová budova, která má horizontálně členěnou fasádu se střídáním světlé

¹⁶² SOkA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 651, čp. 581, kart. 102.

¹⁶³ Karel ŘÍHA (ed.), *Hradec Králové v roce 1925*, Praha 1925, s. 40.

¹⁶⁴ Karel ŘÍHA (ed.), *Hradec Králové...*, s. 47.

a fialové omítky. Zdobení fasády i římsy připomínají inspiraci kubistickým stylem. Závod byl založen již v roce 1920, kromě výroby se zde prováděly opravy a rekonstrukce součástí vozidel. Realizovaly se zde automobily typu C, osobní tři až pětisedadlové, dodávkové o nosnosti 400 až 700 kg a typu D, osobní čtyř až šesti sedadlové.¹⁶⁵ V současnosti je zachovalá část komplexu sídlem několika firem. Slouží především ke kancelářským účelům.

Počátek dvacátých let lze považovat pro Lisku za jedno z neplodnějších období. V této době realizoval i několik desítek staveb za rok. Mezi další obytné objekty patří obchodní a činžovní domy pana Antonína Hanuše (R22) situované na třídě Karla IV. Podle návrhu byl realizován třípatrový rohový dům s půdorysem ve tvaru písmene L. Je zajímavé, že původní návrh se velice liší od konečně realizace.¹⁶⁶ Otázkou je, jestli došlo k přestavbě, nebo byl změněn plán ještě během výstavby. V dnešní podobě převládají především kubistické a rondokubistické vlivy. V přízemí byly situovány obchody, v patrech jednotlivé byty, kterých podle původního plánu mělo být čtrnáct. Fasáda je členěna především vertikálními prvky. Mezi druhým a třetím patrem prochází ozdobný pás, ve kterém dominují především rondokubistické prvky. Ve třetím patře jsou okna členěna kubistickými římsami. Projekt postavila stavitelská firma V. Nekvasil a Ing. Robert Schmidt mezi dubnem a 15. prosincem roku 1921.¹⁶⁷ Úpravy fasád a vnitřního zařízení byly realizovány ještě v roce 1922. V přízemí budovy dodnes zůstaly obchody, kavárna a nově také kasino. Zbytek objektu slouží především k obytným účelům.

Podobnou realizací jako R22 je i stavba obchodního a činžovního domu pro pana továrníka Skuherského (R23) v Resslově ulici.¹⁶⁸ Ve čtyřpatrovém rohovém domě bylo k dispozici třináct bytů. Stylově je možné tento projekt zařadit do národního dekorativismu či k postupnému přechodu k art déco. Zmiňované slohy definuje především velice členitá fasáda. Ta je členěna hlavně kolem oken půlkruhovými tvary a stylizovanými kalichy, které vystupují z hmoty objektu. Dále také rozměrnými římsami mezi prvním a druhým patrem a mezi třetím a čtvrtým patrem. V přízemí domu jsou opět především obchodní prostory. Objekt byl postaven od listopadu 1921 do 20.

¹⁶⁵ Karel ŘÍHA (ed.), *Hradec Králové...*, s. 47.

¹⁶⁶ SOkA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 652, čp. 610, kart. 103.

¹⁶⁷ *Tamtéž.*

¹⁶⁸ Karel ŘÍHA (ed.), *Hradec Králové...*, s. 5.

listopadu 1922 stavitelskou firmou V. Nekvasil a Ing. Robert Schmidt. Zajímavé je, že vlastnické právo k domu náleželo Žofii Skuherské, manželce továrníka.¹⁶⁹ Dnes v přízemí objektu jsou dále obchody a v dalších patrech především byty.

Liska vyprojektoval také vlastní obytný dům pro sebe a svoji rodinu (R24), a to ve Švehlově ulici nedaleko jedné z prvotních realizací (R4). Čtyřpatrový objekt měl v přízemí obchodní prostory s výkladními skříněmi. Původní stavební plán se v mnohých prvcích odlišuje od realizace. Klasicizující římsy a členění fasády zůstávají stejné, výsledná podoba se ale liší především v plastikách, které jsou umístěné mezi prvním a druhým patrem a mezi pásem fresek mezi druhým a třetím patrem. Ty představují každodenní činnosti obyvatel města. V celkovém pohledu dominuje na fasádě český národní dekorativismus.¹⁷⁰ Pozměněná je i podoba arkýřů ve čtvrtém patře, původně měly být čtyři, v realizaci jsou jenom dva, které jsou završené trojúhelníkovým štítem. I tento projekt je spojením několika architektonických slohů. Stavbu provedlo od listopadu 1922 do srpna 1923 podnikatelství staveb a technická kancelář firmy V. Nekvasil a Ing. Robert Schmidt.¹⁷¹ Vlastnické právo náleželo Oldřichu a Anně Liskovým. Přízemí je i nyní obsazeno obchody, většina objektu je určena k obytným účelům.

Jednou z mála Liskových realizací v městské části Kukleny je obřadní síň na největším hradeckém hřbitově (R25). „*Budova má jednoduchou formu s šířkově rozvinutým civilním interiérem s galerií.*“¹⁷² Síň byla koncipována ve stylu moderního klasicismu, má jedno ze stylově nejpropracovanějších a nejčistších průčelí. V původním projektu byla i zvonice, ta však bez vysvětlení nebyla v konečném projektu realizována. Monumentální vstup do budovy je členěn šesti stylizovanými sloupy v klasickém členění, které nesou velice lehký stropní prostor. V zadním traktu je budova prolomena velkým oknem, které přivádí do síně velké množství světla a ozařuje katafalk zemřelého. V původním projektu se toto okno neobjevuje, je s největší pravděpodobností až předválečnou úpravou.¹⁷³ Stavba byla provedena stavitelskou firmou Františka Kadlečka z Kuklen od 27. 7. 1925 do 18. 12. 1926 s dodatečnými

¹⁶⁹ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 651, čp. 600, kart. 102.

¹⁷⁰ Š. BARTOŠ – Z. LUKEŠ – P. PANOCH, *Ve víru modernosti...*, s. 76.

¹⁷¹ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 652, čp. 633, kart. 103.

¹⁷² M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 87–88.

¹⁷³ Ivo KADLEČEK - Karolína MYŠÁKOVÁ, „*Předsiň salonu republiky*“: vliv *Ulrichova Hradce Králové na okolí (na příkladu obce Kukleny)*, In: *Královéhradecko: historický sborník pro poučenou veřejnost*, č. 7, 2010, s. 137.

úpravami v roce 1927. Stavební dozor prováděl Ing. Lehovec.¹⁷⁴ Nedávno proběhla celková rekonstrukce objektu, který měl narušenou statiku a celkově byl ve velmi špatném stavu. I dnes se zde pořádají rozloučení se zemřelými, účel tedy zůstává stejný od doby vzniku.

Mezi úřední a kancelářské objekty, které Liska v Hradci Králové vybudoval, patří jistě Ústav pro zvelebování živností (R26) v Škroupově ulici. Pozemky pro budoucí budovu získala organizace od města. Na stavbu přispívala řada institucí. Vyprojektován byl jednopatrový dům se zvýšeným přízemím obdélníkovitého půdorysu. Stavba měla puristický až funkcionalistický vzhled, ten podporovala lehká a čistá fasáda s trojdílnými okny, která doplňovala pouze římsa oddělující střechu. Celkový návrh Oldřicha Lisky byl ale mnohem více monumentální. Realizovaný objekt měl být součástí velkého komplexu budov na Smetanově nábřeží. V návrhu je vidět šestipatrový projekt s dominantní věží uprostřed. Liska koncipoval klasicistní vchod do budovy se sloupořadím, střešní prostor měly zdobit různé atiky, které připomínají rondokubistickou a národně dekorativistickou tvorbu.¹⁷⁵ Tento projekt se vzhledem ke své ekonomické náročnosti a velkému rozsahu nerealizoval a zůstalo pouze u jednopatrové stavby se zvýšeným přízemím. V budově kromě Ústavu pro zvelebování živností sídlil Sklářský ústav (do výstavby nové budovy roku 1930), Družstvo pro nákup strojů, Hedvábnický ústav, místní skupina Ústředního svazu československých průmyslníků, Svaz východočeských elektráren a Obchodní grémium Hradec Králové.¹⁷⁶ Stavba byla zahájena 20. 5. 1926 a trvala do 31. 12. 1926.¹⁷⁷ Celkové náklady se vyšplhaly na 1 274 732 Kč.¹⁷⁸ Již o tři roky později se přímo u budovy začal podle projektu architekta Jana Rejchla budovat Sklářský ústav, ten byl dokončen v roce 1931. Obchodní a živnostenská komora s dalšími institucemi stále trpěla nedostatkem kancelářských prostor. Proto se již v roce 1938 přistoupilo k návrhu přístavby ke stávajícímu objektu. Návrh prodlužoval původní stavbu u Smetanova nábřeží a plně propojoval původní kanceláře s novým prostorem. Přístavba obdélníkovitého půdorysu

¹⁷⁴ Ivo KADLEČEK - Karolína MYŠÁKOVÁ, "Předsíň salonu republiky": vliv Ulrichova Hradce Králové na okolí (na příkladu obce Kukleny), In: Královéhradecko: historický sborník pro poučenou veřejnost, č. 7, 2010, s. 137.

¹⁷⁵ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

¹⁷⁶ P. GRULICH, *Obchodní a živnostenská komora...*, s. 115.

¹⁷⁷ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 654, čp. 695, kart. 105.

¹⁷⁸ P. GRULICH, *Obchodní a živnostenská komora...*, s. 114.

(R35), byla po odkladech provedena od 21. března 1939 do 1. 8. 1939¹⁷⁹ stavitelskou firmou Jaroslava Hájka z Hradce Králové.¹⁸⁰ Ani tato změna nebyla konečnou a nedokázala vyřešit nedostatek prostoru. Proto bylo o dva roky později rozhodnuto o zvýšení budovy o jedno patro a zároveň o úpravě fasády. K této úpravě byl přizván i architekt Sklářského ústavu Jan Rejchl. Fasáda objektu byla nově rytmizována naznačenými pilastry a jednotlivé rámce a podezdívka byly obloženy žulovými deskami. Komora tak nově získala monumentální podobu s vlivy klasicismu.¹⁸¹ Úprava fasády a přístavba patra probíhaly od 3. 5. 1941 do 20. 1. 1943.¹⁸² Dnes v objektu sídlí Státní okresní archiv Hradec Králové.

Původní stavba Lidového (dělnického) domu již nevyhovovala požadavkům nového vlastníka, tedy Československé sociálně demokratické straně dělnické. Proto došlo v letech 1927–1928 k celkové přestavbě Střelnice (R27), která je v těsném sousedství Liskovy přístavby R19. Ve vnější podobě bylo provedeno sjednocení s přístavbou LIDO-BIA. Pro objekt byly zvoleny čisté fasády s puristickými vlivy a připomínající stále více převládající funkcionalismus v architektově tvorbě. Jediným členěním fasády jsou jednoduché římsy, které ohraničují jednotlivá patra. V této době byla provedena také úprava podoby kina. Trojúhelníkový štít a zdobné prvky byly odstraněny, stejně jako terasa, která zde původně byla. Na stávající budovu kina byla také provedena přístavba dalšího patra. Otázkou je, zda to byl Liskův koncept, nebo až pozdější realizace. Architekt zde sjednotil podobu celého komplexu, z původní jednopatrové stavby vznikl rozlehlejší čtyřpatrový objekt. Budova byla obsazena především kanceláři pro odborové i politické hnutí. Dále se zde nacházelo čtrnáct pokojů k ubytovacím účelům, spolkové místnosti, knihovna, tělocvična dělnické tělovýchovné jednoty.¹⁸³ V přízemí byla umístěna restaurace pro 300 osob a velký divadelní sál až pro 2000 návštěvníků. Stavba byla projektována roku 1926 a následně realizována mezi léty 1927–1928.¹⁸⁴ Dům je stále ve vlastnictví ČSSD. Slouží především ke kulturním účelům, v přízemí je stále restaurace a zbytek místností je využíván jako kanceláře orgánů strany.

¹⁷⁹ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 654, čp. 695, kart. 105.

¹⁸⁰ P. GRULICH, *Obchodní a živnostenská komora...*, s. 143.

¹⁸¹ L. ZIKMUND-LENDER, *Tři generace architektů...*, s. 96.

¹⁸² P. GRULICH, *Obchodní a živnostenská komora...*, s. 149–150.

¹⁸³ Zdeněk VAŠATA a kol., *100 let Střelnice Hradec Králové*, Hradec Králové 2010, s. 4–5.

¹⁸⁴ *Tamtéž*.

Dalším kancelářským objektem je i Okresní nemocenská pojišťovna (R28) v Jeronýmově ulici u Ulrichova náměstí. Realizaci tvoří frontový třípatrový dům se souvisejícími přízemními stavbami ve dvoře. Budova je rozměrnou stavbou, která z ulice působí spíše nenápadně, zbytek komplexu je totiž zapuštěn do vnitrobloku. Uliční průčelí domu se opět mírně odlišuje od původního stavebního plánu. Ten obsahoval větší množství říms, které měly doplňovat každé okno, i fasáda měla být členitější.¹⁸⁵ V realizaci jsou okna ohraničena pouze v horních partiích, fasádu od střechy odděluje jednouchá římsa a nejvíce členitý je prostor mezi přízemím a prvním patrem. Průčelí není narušováno žádnými plastikami ani jinými zdobnými motivy. Stavba i její vnější úprava potvrzuje postupný přechod architekta k puristickému řešení fasád a příklon k funkcionalismu, i když zde zůstávají ještě prvky ovlivněné klasicistní formou. Stavbu provedla firma stavitele Václava Jelínka z Hradce Králové.

Realizace úředního domu byla započata 17. října 1927 a dokončena 30. listopadu 1928.¹⁸⁶ Dnes sídlí v komplexu Poliklinika I – zdravotní středisko, v přízemí je také umístěna lékárna.

Mezi další úřední objekt patří Slovanská pojišťovna (R29) na Gočárově třídě. Realizace je progresivním momentem v architektonické tvorbě, působí jako volné pokračování věžovitých domů („mrakodrapů“) na Ulrichově náměstí.¹⁸⁷ Čtyřpatrový obytný a nájemní rohový dům má půdorys písmene L. V přízemí objektu byly obchodní prostory s výkladními skříněmi. Nad nimi působí jako zajímavý prvek prostory, které jsou prosvětleny matným sklem. Fasáda je, stejně jako u výše zmiňovaného R27, puristická pouze jemným orámováním oken a římsou, která odděluje střechu. I zde se projevují prvky funkcionalismu. Stavba probíhala mezi 26. březnem a 31. říjnem roku 1928 a provedla ji stavitelská firma V. Nekvasil a Ing. Robert Schmidt.¹⁸⁸ Budova má i nyní v přízemí obchody a ve zbývajících částech převládají obytné prostory.

Jednou z nejvíce oceňovaných realizací Oldřicha Lisky v Hradci Králové jsou jistě městské lázně (R30), které se nacházejí na Eliščině nábřeží. Hlavním investorem rozsáhlého projektu byla Městská spořitelna, která chtěla projekt vybudovat k desátému výročí samostatného československého státu. Už v roce 1928 se objevují první Liskovy

¹⁸⁵ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 655, čp. 748, kart. 106.

¹⁸⁶ *Tamtéž*.

¹⁸⁷ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 88.

¹⁸⁸ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 655, čp. 748, kart. 106.

návrhy, které se však jen vzdáleně podobají konečné realizaci. Velice nákladné návrhy jsou spořitelnou i z důvodu hospodářské krize trvale a opakovaně odmítány, až se přistupuje k mnohem úspornějšímu projektu z roku 1931. Návrh představuje lehkou a účelnou stavbu, která se nejvíce přibližuje funkcionalistické estetice. V Hradci Králové vznikl největší bazén v republice o délce 30 a šířce 12 metrů. Objevilo se zde jedno z prvních zařízení na umělé vlnobití. Objekt obsahoval parní lázně, šatny a sprchy.¹⁸⁹ Trojpatrová budova s naprosto čistou fasádou byla členěna pouze okny a vyvýšeným vstupem se stříškou. Progresivně působí i prosklená stěna u bazénu obrácená k jihu. Ta propouštěla do budovy světlo a naplňovala ji přirozeným teplem. Realizace probíhala mezi léty 1931–1933, stavbu prováděla firma Václav a František Capouškové. Budově bude ještě věnován příspěvek v kapitole o typologii Liskovy tvorby.¹⁹⁰ K objektu byla provedena v devadesátých letech přístavba plaveckého bazénu, která byla dokončena v roce 1993 a poté mezi lety 1993 a 1998 následovala celková rekonstrukce a vnitřní přestavba lázní v akvacentrum, které dodnes slouží k relaxaci a plavání.

Začátek třicátých let je naplněn oceňovanými Liskovými projekty. Mezi ně patří i realizace architektovi vlastní vily (R31), která se nachází ve Střelecké ulici. Ve víceúčelové stavbě mělo být zázemí pro rodinu a také sídlo jeho projekční kanceláře, která se stala jednou z dominantních firem v této oblasti ve východních Čechách. Vilu, stejně jako sousední R32, pojal architekt jako symbolickou vstupní bránu do nových obytných bloků s dominantou zvonice Sboru kněze Ambrože od architekta Josefa Gočára.¹⁹¹ Dům představuje vrcholnou ukázkou Liskovy puristicko-funcionalistické tvorby. U dvoupatrové stavby překvapí především asymetrický půdorys, rovná střecha a velice čistá fasáda, která je pouze v místě oken doplněna kachlíkovým obkladem.¹⁹² Stavba byla prováděna od 2. června do 10. prosince roku 1932.¹⁹³ Objekt Liska obýval se svou rodinou až do roku 1947, kdy ho prodal a přestěhoval se do Opavy. V současné době vila patří Magistrátu města Hradce Králové a působí v něm živnostenský úřad. I tomuto objektu se bude text ještě více věnovat v typologii.

Nájemní vila pro Aloise Švorčíka (R32) byla budována v těsném sousedství R31 ve Střelecké ulici. Byla koncipovaná opět jako funkcionalistický objekt. I v této stavbě

¹⁸⁹ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 96.

¹⁹⁰ Oldřich LISKA, *Jak zral projekt lázní*, Osvěta lidu: příloha k otevření lázní XXXVI (29) 1933, s. 1.

¹⁹¹ P. ULRICH, *Slavné vily...*, s. 115.

¹⁹² Š. BARTOŠ – Z. LUKEŠ – P. PANOCH, *Ve víru modernosti...*, s. 144.

¹⁹³ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 658, čp. 832, kart. 108.

jsou vidět určité prvky klasické architektury.¹⁹⁴ V dvoupatrovém objektu se střídá hladká fasáda s linií oken, které jsou obloženy kachlíkovými obklady. I zde je vstup do objektu pod terasou, která je podpíraná jednoduchým sloupem. Zajímavě působí nároží stavby, ze kterého vystupuje nad objem budovy část pokoje. Východním směrem do zahrady jsou na objektu čtyři balkony. Stavba byla započata 16. listopadu 1931 a ukončena o rok později. Vlastníkem byla kromě Aloise Švorčíka i jeho dcera Libuše Hanušová.¹⁹⁵ Objekt dodnes slouží především k obytným účelům.

Další hradeckou vilu vyprojektoval Liska pro malíře a legionáře Jindřicha Vlčka (R33) v Seydlerově ulici v Pražském Předměstí, které bylo tehdy ještě samostatnou obcí. Byl postaven jednopatrový objekt se suterénem a podkrovní komorou. K vlastní stavbě bylo připojené dvorní křídlo a schodišťový přístavek. V přízemí byl situován byt pro domovníka, dále zde byl sklep, prádelna a dílna. V dvorním křídle bylo skladiště s garáží, v přízemí hlavní části objektu hala, kuchyň, ateliér, pokoj, spíž a sociální zařízení. V prvním patře se nacházely dva pokoje se sociálním zařízením a terasa nad ateliérem. V podkroví byla ještě umístěna komora. Fasáda objektu byla veskrze puristická, pouze jemná římsa oddělující střechu a doplňující okna narušovala jednodušnost. Suterén i dvorní křídlo mezi okny bylo obloženo kachlovým obkladem. Střecha je doplněna obdélníkovým štítem. K vile byla rovněž realizovaná zahrada. Stavbu, která započala 23. srpna a byla dokončena 18. prosince 1934, prováděla stavitelská firma Františka Forejtka.¹⁹⁶ Podle *Osvěty lidu* chtěl malíř získat pozemky na území katastru Hradce Králové, ke škodě města je nezískal, a tak musel stačit pozemek v Pražském Předměstí.¹⁹⁷ Dobový tisk projevoval velkou radost z toho, že se Vlček vrací do Hradce Králové a bude rozvíjet svou uměleckou činnost znovu ve svém městě, ohlas jeho výstav v místním muzeu byl u obyvatel veliký, a i proto se očekávalo, že návrat Vlčka bude pro město velkým přínosem.¹⁹⁸ Dnes je vila sídlem firmy MEDISYSTEMS a slouží především ke kancelářským účelům.

Specificky v celkovém kontextu Liskovy práce pro Hradec Králové působí budova Ústředního konzumu (R34) v Hořické ulici. Byl zde vytvořen dvoupatrový rohový

¹⁹⁴ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura a...*, s. 101.

¹⁹⁵ SOKA HK, f. BS HK, DD HK, inv. č. 658, čp. 832, kart. 108.

¹⁹⁶ SOKA HK, f. Berní správa Hradec Králové, Daň domovní Pražské Předměstí, inv. č. 722, čp. 971, kart. 173.

¹⁹⁷ *Přesídlení malíře Jindry Vlčka do Hradce Králové*, *Osvěta lidu* XXXVII (54) 1934, s. 4.

¹⁹⁸ *Tamtéž*.

objekt s obchodními prostory v přízemí. Čistou funkcionalistickou fasádu doplňovala řada oken, které oddělovaly pásy kachlových obkladů. Ty připomínají podobné řešení jako u R31. Třetí patro tvoří souvislou skleněnou stěnu. Fasádu doplňoval nápis „ÚSTŘEDNÍ KONSUM“ a „Východočeská lidová pekárna“.¹⁹⁹ Rohový prostor byl doplněn dvěma balkony. Stavba probíhala mezi 11. červnem 1937 a 12. únorem 1938.²⁰⁰ Od 24. září 1938 do 18. prosince 1939 byla ještě realizována nástavba třetího patra a přístavba dalšího objektu, čímž získal objekt současnou podobu. Přístavbu a s největší pravděpodobností i prvotní stavbu prováděla stavitelská firma Jan Mádlík a Jan Včelák v Hradci Králové.²⁰¹ Dnes zde sídlí velké množství firem, objekt slouží především k obchodním a kancelářským účelům.

Poslední realizací Oldřicha Lisky v Hradci Králové je opět vila, tentokrát pro zadavatele, se kterým velice často spolupracoval, a to pro rodinu Petrofů. Tato vila (R36) u dnešní Brněnské třídy v katastru Nového Hradce Králové náležela vlastnickým právem Dimitriji a Věře Petrofovým. Vila s podkrovím je doplněna rozsáhlou mansardovou střešní konstrukcí, v suterénu je obložena kamenným obkladem a ve střeše jsou patrné obdélníkovité vikýře. Zajímavě působí severní průčelí, kde je pás oken doplněn obkladem, především ale zaujme klasicizující vchod. Lehký trojúhelníkový tympanon podpírají dva stylizované korintské sloupy. Průčelí dominuje rozsáhlý vikýř s třemi okny a okenicemi. V suterénu vily se nacházela prádelna, sklep, kotelna a garáž, v přízemí šatna, předsíň, kuchyň, spíž, obývací pokoj, sociální zařízení, hala, ložnice, lázeň, pokoj a balkon. V podkroví byly tři pokoje, sociální zařízení a půda.²⁰² Stavba byla započata 4. března a dokončena 23. prosince 1940 s tím, že užívání bylo povoleno až od následujícího roku. Realizaci projektu prováděl Ing. František Komárek, stavitel ze Svobodných Dvorů u Hradce Králové.²⁰³ Vila i dnes slouží k obytným účelům potomkům Dimitrije Petrofa.

Tento přehled s dílčími popisy jednotlivých objektů pouze naznačuje, jaké projekty Oldřicha Lisky se v Hradci Králové podařilo postavit. Dokládá především to, že

¹⁹⁹ J. ZIKMUND – J. POSPÍŠILOVÁ – Z. LEDNEROVÁ, *Fotoalbum města...*, s. 94.

²⁰⁰ SOKA HK, f. BS HK, DD PP, inv. č. 712, čp. 283, kart. 163.

²⁰¹ *Tamtéž.*

²⁰² SOKA HK, f. Berní správa Hradec Králové, Daň domovní Nový Hradec Králové, inv. č. 146, čp. 707, kart. 146.

²⁰³ SOKA HK, f. BS HK, DD NHK, inv. č. 695, čp. 707, kart. 146.

architekt byl velice úspěšný zejména u obytných staveb a rodinných vil. Naopak zcela absentují jeho oblíbené projekty škol, ze kterých se mu zde za čtyřicet let nepodařilo realizovat ani jeden. Předložený přehled navíc jednoznačně dokazuje, že se architekt se svými třiceti šesti projekty, z nichž některé tvoří i více jednotlivých staveb, výrazně zapsal do podoby východočeské metropole. Ukazuje se též, že nejvíce projektů realizoval Liska ve dvacátých letech, nicméně nejkvalitnější návrhy jsou spíše záležitostí let třicátých.

4.3 Nerealizované projekty

Oproti přibližně čtyřem desítkám realizovaných projektů se podařilo v rámci této práce shromáždit údaje o níže uvedených stavebních plánech, studiích a návrzích, které Oldřich Liska v letech 1909–1945 pro Hradec Králové vytvořil, ale které nebyly z různých důvodů realizovány.

V níže uvedeném seznamu je u každého takového projektu uveden jeho název a rok vypracování. Byl-li objekt realizován podle jiného projektu, je doplněno dnes užívané označení nebo jméno instituce, která zde v současné době sídlí. Dále je vyznačeno, zda šlo o pouhý návrh, nebo o projekt pro veřejnou či užší architektonickou soutěž, případně jak se v příslušné soutěži umístil.

Následně jsou připojeny podrobnější charakteristiky jednotlivých projektů, především co ten který návrh obsahoval a – pokud je to známo – kdo danou soutěž vyhrál nebo proč nebyl Liskův projekt realizován.²⁰⁴

1. Bankovní budova všeobecné úvěrové společnosti v Hradci Králové,²⁰⁵ 1910 – veřejná soutěž, (dnes Galerie moderního umění)
2. Záložní úvěrní ústav v Hradci Králové,²⁰⁶ 1911 – užší soutěž, (Galerie moderního umění)
3. Obchodní akademie – přístavba k původnímu objektu,²⁰⁷ 1922 – návrh, (Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové)

²⁰⁴ V dalším textu této práce jsou tyto nerealizované projekty odkazovány signaturou N a příslušným pořadovým číslem následujícího seznamu.

²⁰⁵ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

²⁰⁶ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

²⁰⁷ *Tamtéž.*

4. Koželužská škola,²⁰⁸ 1923 – veřejná soutěž, (Střední průmyslová škola strojní)
5. Sokolovna,²⁰⁹ 1924 – veřejná soutěž
6. Gymnázium,²¹⁰ 1924 – veřejná soutěž, (Gymnázium Josefa Kajetána Tyla)
7. Autogaráže Ing. Nováka,²¹¹ 1924 – návrh
8. Soubor obecných a měšťanských škol,²¹² 1925 – užší soutěž, (Obchodní akademie, Střední odborná škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky)
9. Koželužská škola,²¹³ 1925 – užší soutěž
10. Gymnázium,²¹⁴ 1925 – užší soutěž
11. Úprava fasád domů na Husově náměstí,²¹⁵ 1925 – návrh, (domy na Masarykově náměstí)
12. Nemocnice,²¹⁶ 1925 – užší soutěž, (Fakultní nemocnice)
13. Sokolovna pro Pražské Předměstí,²¹⁷ 1926 – návrh
14. Škola na Novém Hradci Králové,²¹⁸ 1927 – užší soutěž, (Základní škola a Mateřská škola Nový Hradec Králové)
15. Spořitelna Hradec Králové,²¹⁹ 1927 – veřejná soutěž
16. Státní průmyslová škola,²²⁰ 1927 – veřejná soutěž, (Střední průmyslová škola stavební)
17. Hotel Stodola,²²¹ 1928 – návrh
18. Obchodní a činžovní dům pana Petrofa,²²² 1928 – návrh.
19. Krematorium Kukleny,²²³ 1928 – plán
20. Národní banka,²²⁴ 1928–1929 – užší soutěž

²⁰⁸ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

²⁰⁹ *Tamtéž.*

²¹⁰ *Tamtéž.*

²¹¹ *Tamtéž.*

²¹² O. LISKA, *Soupis 1950.*

²¹³ *Tamtéž.*

²¹⁴ *Tamtéž.*

²¹⁵ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

²¹⁶ *Tamtéž.*

²¹⁷ O. LISKA, *Soupis 1946.*

²¹⁸ *Tamtéž.*

²¹⁹ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

²²⁰ *Tamtéž.*

²²¹ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

²²² O. LISKA, *Soupis 1946.*

²²³ *Tamtéž.*

²²⁴ *Tamtéž.*

21. Městské lázně,²²⁵ 1928 – první návrh
22. Spořitelna Hradec Králové,²²⁶ 1929 – užší soutěž
23. Městské lázně,²²⁷ 1929 – druhý návrh
24. Městské lázně,²²⁸ 1930 – třetí návrh
25. První česká vzájemná pojišťovna,²²⁹ 1931 – užší soutěž
26. Okresní úřady,²³⁰ 1931 – užší soutěž, (Magistrát města Hradce Králové)
27. Škola,²³¹ 1934 – užší soutěž
28. Spořitelna,²³² 1938 – užší soutěž
29. Obytné domy pro Pražské Předměstí,²³³ 1939 – užší soutěž
30. Škola pro Pražské Předměstí,²³⁴ 1939 – užší soutěž
31. Výstavní místnost firmy Wimmer,²³⁵ 1940 – návrh
32. Městská požární ústředna,²³⁶ 1941 – návrh
33. Přestavba továrny Katschner,²³⁷ 1942 – návrh
34. Přestavba a přístavba továrny Petrof,²³⁸ 1942 – návrh
35. Přístavba Evangelického kostela,²³⁹ 1943 – návrh, (kostel Českobratrské církve evangelické)
36. Přestavba a přístavba továrny Novotný,²⁴⁰ 1944 – návrh

Prvním nerealizovaným návrhem je bankovní budova Všeobecné úvěrové společnosti (N1). Ve veřejné architektonické soutěži vyhrál plán Viktorina Šulce. Na druhém místě se umístil společný návrh Oldřicha Lisky a Vladimíra Fultnera nazvaný *Caivas*,²⁴¹ jenž byl oceněn odměnou 1500 K. Stavba měla být realizována na parcelách bývalých

²²⁵ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

²²⁶ *Tamtéž.*

²²⁷ *Tamtéž.*

²²⁸ *Tamtéž.*

²²⁹ *Tamtéž.*

²³⁰ *Tamtéž.*

²³¹ O. LISKA, *Soupis* 1946.

²³² *Tamtéž.*

²³³ *Tamtéž.*

²³⁴ O. LISKA, *Soupis* 1950.

²³⁵ *Tamtéž.*

²³⁶ O. LISKA, *Soupis* 1946.

²³⁷ *Tamtéž.*

²³⁸ *Tamtéž.*

²³⁹ O. LISKA, *Soupis* 1950.

²⁴⁰ O. LISKA, *Soupis* 1946.

²⁴¹ M. PENCÁK, *Hradecký architekt...*, s. 107.

Caivasových domů na Velkém náměstí. U vítězného plánu byla problematická především více jak čtyřpatrová výška, která výrazně převyšovala okolní historické stavby. Základní kompoziční myšlenka vycházela z rozvrhu fasád, který velice připomíná Fultnerův návrh Živnostenského domu ze stejné doby.²⁴² Pokud by byl projekt realizován, dominoval by celému náměstí. Budova byla situována do obdélníkového bloku. Pohled by upoutala především kupole se stylizovanou věžičkou a masivní střecha s velkým množstvím vikýřů.²⁴³ Na základě stavebních plánů je podloženo tvrzení, že Liska se podílel především na provádění doplňků a finálních úprav, což se projevovalo především v dekorativních úpravách fasády, jako jsou figurální sochy na krakorcích a korunované ozdobné terče.²⁴⁴ Všeobecná úvěrová společnost ale parcely i s projektem kvůli ekonomickým potížím roku 1910 prodala Záložnímu úvěrnímu ústavu a návrh v této podobě nebyl realizován.

Na předchozí projekt přímo navazuje Liskův návrh na Záložní úvěrní ústav (N2), který měl být opět postaven na stejném místě na Velkém náměstí. Liska se společně s Janem Kotěrou, Osvaldem Polívkou a nejspíš i s Otakarem Nekvasilem účastnil užší soutěže, kterou zmiňovaný ústav vypsali.²⁴⁵ Pro realizaci byl nakonec vybrán projekt Osvalda Polívky. V návrhu Lisky je podpořena domněnka, že nemohl být autorem sousední stavby Špalkova obchodního domu, protože ve svém projektu vytváří vlastní podobu a nereaguje na již schválenou vizualizaci Vladimíra Fultnera.²⁴⁶ Liska odkazoval na původní dvě budovy, které na parcele stály. Oproti spolupráci na budově všeobecné úvěrové společnosti (N1) je zde vidět působení několika architektonických slohů, především boční rizalit, je zopakovaný včetně armování, a objevuje se zde pro Lisku typické klenutí střech.²⁴⁷ I v tomto návrhu je možné najít velké množství zalomených štítů a okrouhlých vikýřů.

Po prvních dvou projektech z let 1910 a 1911 bylo více jak deset let realizováno vše, co Liska pro Hradec Králové vytvořil.

Jako mírně problematický můžeme vnímat návrh přístavby Obchodní akademie (N3) z roku 1922, která se nachází na dnešním náměstí Svobody. Liska dostal za úkol

²⁴² M. PENCÁK, *Hradecký architekt...*, s. 109.

²⁴³ *Tamtéž*, s. 110.

²⁴⁴ *Tamtéž*.

²⁴⁵ *Tamtéž*, s. 115.

²⁴⁶ *Tamtéž*, s. 116.

²⁴⁷ *Tamtéž*, s. 117.

vytvořit projekt dostavby této školské budovy kolem roku 1922. Upozornil však městskou radu, že „...*přístavba je značně obtížnější než novostavba, poněvadž třeba bráti ohled na stávající budovu*“.²⁴⁸ I na jeho popud byla městem vyhlášena veřejná soutěž. Liska si uvědomoval, že nebude možné úplně zopakovat Gessnerovu realizaci vzhledem k náročnosti velice kvalitních říms, profilů a štukatérské práce. Proto tedy doporučil, aby byl znovu osloven sám architekt Gessner, podle jehož projektu se nakonec přístavba realizovala.²⁴⁹ Nové zadní křídlo bylo zbavené všech dekorativních aplikací, zachovalo se jen iluzivní kvádrové zdivo.²⁵⁰ Oceňován je především přístup architekta Lisky, který tímto postojem přispěl k zachování jednoduše budovy.

V roce 1923 byl Liska společně s Josefem Gočárem osloven vedením města, aby se účastnili užší soutěže na budovu Státní odborné školy koželužské (N4). O Liskově návrhu však není nic bližšího známo.²⁵¹ V řízení zvítězila koncepce Josefa Gočára. Ve stavbě je vidět propojení původních rondokubistických vlivů v jeho tvorbě, stále více se zde objevuje vliv účelnosti, především tehdy progresivní holandské architektury.²⁵²

Nedostatkem prostor ve městě trpěla i Sokolská obec. Proto byla v roce 1921 uspořádána veřejná soutěž, které se účastnilo na devatenáct architektů. První cenu získala pozdější realizace Milana Babušky a druhou a třetí cenu získal Liska s projektem *Tělovýchova* (N5) a Otakar Novotný s *HK*. Otázka je, jestli soutěž probíhala až do roku 1924, či se konalo užší kolo, nebo skončila už v roce 1922. Sám autor datuje svůj návrh až do roku 1924.²⁵³ V práci Jakuba Potůčka je ale soutěž datována do roku 1922.²⁵⁴ Po dlouhých problémech s realizací se k výstavbě podle Babuškovy návrhu přistoupilo až v roce 1930. Vznikla funkcionalistická stavba bez monumentálního patosu, kterou později doplnila budova městských lázní.²⁵⁵

V roce 1924 se město rozhodlo vyhlásit užší architektonickou soutěž na stavbu Rašínova gymnázia. Přesto, že si Liska sám vážil především školských projektů, nedaří se mu je ve městě postavit (N6), i zde vítězí Josef Gočár a jeho koncepce. Realizace probíhala v letech 1925–1927. Prostor je rozvrhnut do dvou křídel, která svírala pravý

²⁴⁸ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 84.

²⁴⁹ *Tamtéž*.

²⁵⁰ *Tamtéž*, s. 84.

²⁵¹ *Tamtéž*, s. 67.

²⁵² *Tamtéž*.

²⁵³ O. LISKA, Soupis 1946.

²⁵⁴ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura a...*, s. 83.

²⁵⁵ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 96.

úhel. Velice zajímavému průčelí dominuje klasicizující schodiště a členění fasády jednoduchými římsami a režným zdivem, dále potom socha Vítěze na sloupu před vstupem.²⁵⁶

Ve městě působil významný podnikatel v oblasti automobilismu Ing. Jaroslav Novák, pro kterého Liska vystavěl již v roce 1911 automobilové garáže (srv. zde R3). Již ve dvacátých letech se objevily úvahy o nových garážích. Otázkou je, zda Novák přímo oslovil s takovým požadavkem Lisku jako projektanta předchozích garáží. Architekt sám datuje svůj projekt s tímto zadáním (N7) do roku 1924, ale nejsou k němu k dispozici žádné bližší informace. Není ani známo, zda šlo pouze o prvotní návrh, aby si Novák udělal představu, nebo o nějaké podrobnější rozpracování budoucí realizace. Nakonec začala stavba nových garáží vznikat až v roce 1932, ale již podle projektu Josefa Fňouka. Byl postaven rozměrný funkcionalistický návrh, který je dodnes oceňován jako jedna z nejkvalitnějších průmyslových staveb ve městě.²⁵⁷

Rok 1925 byl naplněn třemi užšími architektonickými soutěžemi na školní budovy. Na Tylově nábřeží za Obchodní akademií (dnes Pedagogická fakulta UHK) měl vzniknout rozlehlý komplex vzdělávacích zařízení. Užší soutěž se týkala souboru obecných a měšťanských škol, projekt zahrnoval mateřskou, základní a střední školu. Byla to příležitost pro Lisku uplatnit svůj princip halové dispozice tohoto typu budov. Liska, stejně jako Gočár, vypracoval velice rozlehlý až čtyřpatrový komplex staveb (N8), na který využil prvků režného zdiva.²⁵⁸ Ve vnitřním členění prostoru použil svou oblíbenou halovou dispozici. Chtěl zrušit podle něj nepřehledný a málo prosvětlený prostor chodeb, a proto navrhl koncept velkých hal, z nichž se bude vcházet do všech učeben, kabinetů i technického zázemí.²⁵⁹ Vytvoří se tedy společný komunikační prostor pro žáky i pracovníky školy. Přes kvality plánu byl nakonec vybrán projekt Josefa Gočára, který byl realizován v letech 1927–1928, také s dekorem režného zdiva.²⁶⁰

Další užší soutěž v témže roce se týkala už zmiňované budovy Koželužské školy (N9). I zde zvítězil plán Josefa Gočára.

²⁵⁶ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 81.

²⁵⁷ *Tamtéž*, s. 97.

²⁵⁸ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

²⁵⁹ *Tamtéž*.

²⁶⁰ M. BENEŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 82.

Užší soutěž se týkala i budovy Rašínova gymnázia. Tento projekt doplňoval velký komplex školních budov na Tylově nábřeží naproti vodní elektrárně Hučák. Před Liskovým plánem (N10) však i zde dalo město přednost návrhu Josefa Gočára.

V roce 1925 byla také vyhlášena soutěž na přestavbu, která měla sjednotit průčelí domů na Husově (dnes Masarykově) náměstí. Fasády se měly upravit podle již realizovaného projektu Anglobanky. Mezi architekty byl osloven i Oldřich Liska (N11). Realizaci ale nakonec provedl autor objektu Anglobanky Josef Gočár v letech 1925–1926 v národně dekorativistickém duchu s prvky rondokubismu.²⁶¹

Jedním z nejrozsáhlejších projektů, které Liska pro Hradec Králové vypracoval, byl jeho návrh nemocnice z roku 1925 (N12). Vzhledem k stále nedostačující kapacitě tehdejší zdravotnické budovy byla v roce 1925 vypsána užší architektonická soutěž, které se účastnili pouze dva architekti, a to Oldřich Liska a Pražan Bedřich Adámek.²⁶²

Liskův návrh byl založen na tzv. pavilonové parkové dispozici s budovami pro jednotlivé lékařské sekce, které byly situovány kolem centrálního náměstí.²⁶³ U jeho projektu se stále ještě objevovaly vlivy dekorativně pojaté architektury, na chirurgickém pavilonu je patrný pozdější příklon k utilitární architektuře.²⁶⁴ Architektův návrh obsahoval především dvoupátrové a třípatrové budovy, které měly povětšinou čisté až puristické fasády, jež dekorovaly pouze římsy. Prvky mašínismu jsou patrné především u půlkruhového nároží s terasami v jednotlivých patrech s kopulemi. Některé budovy jsou zakončeny obloukovým zdobením pater, které doplňují skleněné pásy oken. Opět se zde projevují spíše rondokubistické a národně dekorativistické vlivy.²⁶⁵ Tento způsob členění pater a nároží ukazuje i jeho krátké zaujetí mašínismem, které právě okrouhlým tvarem připomíná kapotu aut, což je pro tento styl typické. Porotu však více zaujal projekt Adámkův, který nabízel vliv čistě bílé puristické architektury. Stavba byla realizovaná nedaleko soutoku Labe s Orlicí v letech 1926–1928 a v průběhu třicátých let byly připojeny ještě další pavilony podle návrhu Jana Rejchla.²⁶⁶

V roce 1926 Liska navrhoval další sokolovnu, tentokrát pro Pražské Předměstí (N13). Nová sportovní budova sice byla postavena v lokalitě ulice Chelčického, ale ne podle

²⁶¹ *Tamtéž*, s. 79.

²⁶² J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 85.

²⁶³ *Tamtéž*.

²⁶⁴ *Tamtéž*.

²⁶⁵ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

²⁶⁶ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 85.

zmiňovaného návrhu.²⁶⁷ Na uvažovaném místě byla nakonec sokolovna postavena podle jiného projektu, v němž dominuje především dekorování pomocí režného zdiva.

Dalším objektem vzdělávacího typu, který Liska navrhoval, byla škola na Novém Hradci Králové (N14). Zde byla opět užita halová dispozice, kterou prezentoval v užší architektonické soutěži v roce 1927.²⁶⁸ Návrh ale nebyl vybrán ke konečné realizaci.

Další nerealizovaný projekt se týkal nové budovy Spořitelny královéhradecké. Měla být vytvořena reprezentativní stavba v historickém jádru města na Velkém náměstí. Veřejnou soutěž vyhrál pražský architekt František Albert Libra, třetí cena byla rovnoměrně rozdělena mezi Oldřicha Lisku, Václava a Jana Rejchlovi.²⁶⁹ Liska navrhoval spíše konzervativnější pojetí stavby (N15), aby dodržel více historickou podobu náměstí. Nakonec z projektu sešlo a až roku 1931 proběhla realizace ve dvoře zmiňovaného historického domu podle návrhu Jana Rejchla.²⁷⁰ I k tomuto projektu Spořitelny vytvořil Liska v roce 1929 vlastní vizualizaci (N22).

Velká veřejná soutěž na novou budovu Státní průmyslové školy byla vyhlášena v letech 1927–1928. Kromě Lisky se soutěže účastnil i Arne Hošek, Bedřich Adámek, Jan Víšek, Václav a Jan Rejchlovi a mnozí další.²⁷¹ Z třiceti návrhů byl vybrán projekt Oldřicha Tyla. V Liskově vizualizaci (N16), která získala III. cenu, již převládal funkcionalistický nádech.²⁷² Po problémech s financováním a se stavební společností vítězného architekta byl v roce 1929 osloven Jan Rejchl, který postavil stávající funkcionalistický objekt, ten ale již nedosahoval kvalit původního vítězného Tylova návrhu.²⁷³

Vedle veřejných projektů se Liska věnoval i návrhům pro soukromníky. Byl to třeba návrh hotelu Stodola (N17) z roku 1928. Ten nebyl realizován, což dokládá vlastní Liskův soupis.²⁷⁴

Architekt vypracoval velké množství návrhů pro rodinu Petrofových. Jedním z nich byl i obchodní a činžovní dům pro tuto rodinu (N18), který byl vytvořen v roce 1928. Není přesně jasné, kde měla být budova situována. Návrh obsahoval čtyřpatrový dům

²⁶⁷ Ten Liska ve svém Soupisu 1946 označuje jako nerealizovaný.

²⁶⁸ O. LISKA, *Soupis 1946*.

²⁶⁹ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 90.

²⁷⁰ *Tamtéž*.

²⁷¹ *Tamtéž*, s. 88.

²⁷² O. LISKA, *Projekty a stavby...*

²⁷³ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 89.

²⁷⁴ O. LISKA, *Soupis 1946*.

s obchodními prostory v přízemí a s prosklený parterem v prvním patře. Na vyšších patrech budovy převládá puristická fasáda a celé stavbě měla dominovat věž obložená kachlovými obklady,²⁷⁵ která mírně připomíná podobu Koželužské školy od Josefa Gočára. Na věži měly být nápisy „PIANA PETROF“, „OBCHODNÍ DŮM“ nebo „KANCELÁŘ“²⁷⁶ a užité prostory měly doplňovat tři terasy. Nerealizovaný objekt dokládá stále výrazněji dominující funkcionalismus v Liskově tvorbě. Ke stavbě se kvůli ekonomickým důvodům nepřistoupilo, přesto se k návrhu rodina vrátila po druhé světové válce, ale kvůli různým omezením ze strany státu (např. milionářská dávka) se nepodařilo zajímavý projekt realizovat.²⁷⁷

Dalším návrhem, který měl s největší pravděpodobností navazovat na smuteční obřadní síň (viz R25), bylo krematorium v městské části Kukleny (N19) z roku 1928. Není jasné, jak měl projekt vypadat ani proč se nakonec nerealizoval.

V roce 1928 byla vyhlášena užší soutěž na budovu Národní banky československé. Účastnil se jí i Oldřich Liska se svým návrhem (N20), porota však dala přednost projektu monumentálního charakteru od Jana Rejchla. Ten vytvořil třípatrový objekt, který kombinoval tmavě červený a přírodní pískovec. Na obkladech a sochách spolupracoval také se sochařem Josefem Škodou, ten vytvořil na jedné plastice i Rejchlův kryptoportrét.²⁷⁸

Z roku 1928 je i první návrh městských lázní (N21). Jak už bylo výše zmíněno u R30, svěřila mu vypracování projektu Spořitelna královéhradecká k desátému výročí vzniku československého státu. Návrh obsahoval rozměrnou funkcionalistickou stavbu, která dosahovala vrcholné úrovně avantgardy v architektuře. Projekt obsahoval rozměrný třípatrový objekt se zvýšeným přízemím s čistou puristickou fasádou, kterou přerušovaly jen pásy oken.²⁷⁹ Nevýhodou tohoto návrhu byla velmi vysoká cena, kterou sám architekt odhadoval na sedm mil. Kč,²⁸⁰ zatímco Spořitelna byla ochotna uvolnit pouze pět mil. Kč. Proto muselo následovat další přepracování projektu.²⁸¹

Druhý návrh na městské lázně (N23) odevzdal Liska v roce 1929. Byl již méně rozlehlý a více se podobá konečné realizaci. Puristický vzhled fasády i pásy oken zůstávají stejné

²⁷⁵ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

²⁷⁶ *Tamtéž.*

²⁷⁷ Osobní archiv Ing. Jana Petrofa.

²⁷⁸ L. ZIKMUND-LENDER, *Tři generace architektů...*, s. 91–92.

²⁷⁹ Muzeum východních Čech v Hradci Králové, fond Architektonické soutěže, lázně.

²⁸⁰ Oldřich LISKA, *Jak zrál projekt lázní*, Osvěta lidu: příloha k otevření lázní XXXVI (29) 1933, s. 1.

²⁸¹ *Tamtéž.*

jako u (N21). Nově se objevují vertikální pásy obkladu, velký krytý vstup s terasou a architektonický prvek, který později obsahuje i konečný návrh, a to zajímavě řešené půlkruhové okno a velký neonový nápis „LÁZNĚ“ nad střechou jižního křídla.²⁸² Ani tento návrh kvůli začínající hospodářské krizi Spořitelna nepřijala, a tak musel Liska přistoupit k dalšímu přepracování.

Třetí vizualizace městských lázní (N24) se již značně podobá konečné realizaci. Byla odevzdána v roce 1930, ale ani ona při ekonomických výpočtech neumožňovala stavbu, zejména nemohl být v navrhované velikosti a dispozici vybudován bazén. I tento návrh Spořitelna nepřijala. Liska tedy musel přistoupit k čtvrtému řešení, které se již podařilo realizovat (viz R30).

Dalším administrativním projektem byl návrh budovy První české vzájemné pojišťovny (N25), s nímž se účastnil užší soutěže v roce 1931. Vyhrála ale společná vizualizace Jindřicha Freiwalda a Jaroslava Böhma.²⁸³ Rozměrný čtyřpatrový rohový dům s půlkruhovým nárožím vznikl v roce 1932 mezi Kotěrovu a Divišovou ulicí. Fasádu doplňují klasicizující prvky, jako např. stylizované polosloupky, římsy apod. Především zaujme šest soch od Josefa Bílka, které člení fasádu mezi jednotlivými okny v prvním patře.²⁸⁴

Na výzvu starosty Josefa Pilnáčka vytvořil Liska v roce 1931 návrh na okresní a finanční úřady (N26). Užší architektonické soutěže se účastnil Jan Rejchl, Bohumil Sláma a pozdější vítěz soutěže – Josef Gočár.²⁸⁵ Liskův návrh se v mnohém podobá Gočárově vizualizaci. Funkcionalistický soubor staveb, který vytvořil Oldřich Liska, má specifický polygonální půdorys, ten je v čelní a zadní straně mírně vypouklý do prostoru.²⁸⁶ Komplex vytváří velký vnitřní dvůr s parkovým prostorem. Pověštinou třípatrové objekty měly mít puristickou fasádu s velkými pásy oken. V čele měl být průchod otevřený až do výšky prvního patra a měl být nesen sloupky. Průchodem se měl návštěvník snadno dostat do dvora a podobný vstup byl vytvořen i v zadním traktu stavby.²⁸⁷ Zajímavým prvkem jsou křídla, která se napojují na zadní část komplexu zkoseným úhlem. Gočár naopak vytvořil symetrickou kompozici na půdorysu písmene

²⁸² MvČ HK, f. AS, lázně.

²⁸³ J. ZIKMUND – J. POSPÍŠILOVÁ – Z. LENDEROVÁ, *Fotoalbum města...*, s. 230.

²⁸⁴ *Tamtéž.*

²⁸⁵ J. POTUČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 78.

²⁸⁶ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

²⁸⁷ *Tamtéž.*

H, která důsledně oddělovala provozy Okresních a finančních úřadů.²⁸⁸ Obě výrazné části stavby jsou propojeny subtilní střední deskou a symbolickým vstupním protikusem do zahrady.²⁸⁹ Gočárův návrh byl realizován v letech 1932–1936.

V roce 1934 se Liska znovu účastnil užší soutěže na novou budovu školy, tentokrát pro městskou část Hradec Králové 11. Bohužel ani tento návrh (N27) nebyl vybrán porotou ke stavbě.

Na základě asanační studie z let 1936–1937 plánovala Spořitelna Královéhradecká vystavět další pobočku. Proto byla vypsána v roce 1938 užší soutěž na novou bankovní budovu, která se měla nacházet v místech bývalého tzv. důstojnického domu v sousedství Adalbertina a naproti Grand hotelu Urban.²⁹⁰ Byl částečně oprášen původní návrh z roku 1930 (N28), který kombinoval Liskovu vizualizaci z asanační studie. Měl vzniknout čtyřpatrový objekt spojený s novým obytným domem, ten dále pokračoval v souběhu s ulicí V Kopečku. Měl vybíhat od hmoty původního domu až k silnici, fasádu měly tvořit především řady oken s puristickým vzhledem. Sporné je průčelí domu. Ve starším návrhu se objevují klasicizující vlivy a členění fasády, které připomíná řešení Krajského soudu od architekta Jana Rejchla.²⁹¹ Druhá vizualizace dává přednost půlkruhovému průčelí stavby, kde dominují především obchodní prostory.²⁹² Soutěž Liska nevyhrál.

Ani v období 2. světové války nepřestává Liska s projekční činností a účastní se dalších soutěží, které vyhláší především městská správa.

V roce 1939 vyhlásilo Pražské Předměstí užší soutěž na stavbu obytných domů. Liska zde podle svých soupisů se svým projektem (N29) neuspěje.²⁹³

V témže roce následuje užší soutěž na projekt školy pro Pražské Předměstí. Ani zde Liskův projekt (N30) neuspěl. V navrhované lokalitě Jiráskova náměstí je pak mezi léty 1939 a 1940 vybudován komplex staveb, kterému dominuje třípatrová hlavní budova s puristickou fasádou, kterou narušuje pouze římsa nad třetím poschodím.²⁹⁴ Autor této realizace obecné a měšťanské školy není znám.²⁹⁵ Po dostavbě budovu zabrala německá

²⁸⁸ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 78.

²⁸⁹ *Tamtéž.*

²⁹⁰ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

²⁹¹ *Tamtéž.*

²⁹² *Tamtéž.*

²⁹³ O. LISKA, *Soupis 1950.*

²⁹⁴ J. ZIKMUND – J. POSPÍŠILOVÁ – Z. LENDEROVÁ, *Fotoalbum města...*, s. 231.

²⁹⁵ J. POTŮČEK, *Architektura a urbanismu...*, s. 144.

armáda a zřídila v ní lazaret. Teprve po konci války začala stavba sloužit svému původnímu účelu.

Ve čtyřicátých letech následuje řada projektů, které nebyly realizovány především vzhledem k válečným událostem. Tyto návrhy však nejsou dostatečně známé. Neobjevuje se k nim dokumentace ani v Liskově pozůstalosti, ani v ostatních pramenech či odborné literatuře. Pro celkový přehled jsou proto níže uvedeny alespoň výčtem.

V roce 1940 navrhl Liska pro firmu Wimmer výstavní místnost (N31). V následujícím roce vytvořil plány na novou budovu Městské požární ústředny (N32). Poté následují dva industriální návrhy. První je přestavba továrny Katschner (N33), která se nacházela na třídě Karla IV. nedaleko domu se skleněnou věží od Josefa Fňouka, druhou byla přestavba a přístavba továrny firmy Petrof (N34) z roku 1942. Zde Liska navrhoval především rozšíření komplexu a zvýšení objektů u Brněnské třídy o patro, kde chtěl také postavit i novou nárožní budovu.²⁹⁶ Projekt byl spolu s projektem N18 firmou Petrof později oživen, ale kvůli ekonomickým potížím z realizace nakonec sešlo.²⁹⁷

Lépe zdokumentovaný je záměr přístavby kostela Českobratrské církve evangelické z roku 1943. Jde o jeho rozšíření architektovy původní realizace z roku 1912 (viz R5). Proto byl Liska osloven, aby vytvořil návrh na přestavbu a přístavbu. Vypracoval čtyři řešení (N35), která nabídl evangelické církvi. První obsahovalo výstavbu identické lodě hned vedle původní se stejnou výzdobou i atributy.²⁹⁸ Druhý projekt obsahoval stejnou přístavbu jako předešlý, nově však zakomponoval i zvonici v zadní části severní strany lodě. Věž měla být zakončena mírně zkosenou střechou a velkou plastikou husitského kalicha.²⁹⁹ V třetím návrhu se opakuje situace z druhého, jen zvonice je přesunuta k hlavnímu vstupu do přístavby.³⁰⁰ A v posledním návrhu jde o identickou stavbu napojenou na stávající kostel s tím, že zvonice měla být umístěna až za zadním traktem kostela ve stejné podobě, jako je věž u realizace z roku 1912.³⁰¹ K přístavbě se s největší pravděpodobností kvůli ekonomické náročnosti a politickým poměrům v době protektorátu nepřistoupilo.

²⁹⁶ Osobní archiv Ing. Jana Petrofa.

²⁹⁷ *Tamtéž.*

²⁹⁸ M. JÚZOVÁ – Š. BRODSKÝ, *100 let kostela...*, s. 12.

²⁹⁹ M. JÚZOVÁ – Š. BRODSKÝ, *100 let kostela...*, s. 12.

³⁰⁰ *Tamtéž.*

³⁰¹ *Tamtéž.*

Posledním nerealizovaným projektem pro Hradec Králové je návrh na přestavbu a přístavbu továrny Novotný (N36) z roku 1944.³⁰²

Ve sledovaném období bylo zjištěno třicet šest projektů, které se Liskovi nepodařilo v Hradci Králové realizovat. Účastnil se téměř všech veřejných soutěží a byl často přímo zván i k užším soutěžím, což dokládá, že v něj město vkládalo velkou důvěru. Proto se podílel, alespoň návrhy, téměř na všem, co v území dnešního Hradce Králové vznikalo. Často byl také oslovován podnikateli ve městě, aby pro ně navrhoval obchodní či činžovní domy. Dobré zkušenosti s jeho projekty vedly k tomu, že navrhoval téměř všechny stavby pro významnou hradeckou podnikatelskou rodinu Petrofových, kteří chtěli ve městě postavit řadu kvalitních projektů, ale z různých důvodů byl realizován jen zlomek Liskových návrhů. Určitým specifikem je velký zájem v oblasti školských budov, který uplatňoval v celých východních Čechách, jako např. u reálky v Jaroměři z roku 1925, škole v Černilově z roku 1931 nebo škole v Borohrádku z roku 1933.³⁰³ Přesto, že se účastnil všech soutěží na nové vzdělávací instituce v Hradci Králové, nikdy se svými projekty neuspěl. Střetával se zde často s návrhy Josefa Gočára, kterému téměř vždy dali zadavatelé přednost. Liskovy návrhy byly preferovány před Gočárem pouze na počátku jeho činnosti s projekty vily továrníka Antonína Petrofa (viz R2) a Evangelického kostela (viz R5).

Přehled nerealizovaných projektů doplňuje soubor projektů realizovaných a dotváří ucelenou představu o velkém rozsahu Liskovy činnosti pro Hradec Králové. Současně potvrzuje značnou pracovní píli, díky níž dokázal vypracovat i několik návrhů za rok.

4.4 Neidentifikované projekty

Přes veškerou snahu se menší část projektů nepodařilo identifikovat. Jsou to návrhy, které nebyly dosud konkretizovány ani při užití všech pramenných zdrojů či odborné literatury. Proto jsou zde uvedeny výhradně na základě vlastních Liskových soupisů.³⁰⁴ Téměř u všech autor udává, že byly realizovány. Bohužel se je zatím nepodařilo identifikovat a ověřit, zda stále existují, či byly v průběhu let odstraněny. U

³⁰² O. LISKA, Soupis 1946.

³⁰³ *Tamtéž.*

³⁰⁴ O. LISKA, *Projekty a stavby...*, O. LISKA, Soupis 1946, O. LISKA, Soupis 1947.

jednotlivých položek níže připojeného seznamu je na základě Liskových soupisů uveden název projektu, kterým ho označoval architekt, a rok údajné realizace stavby. Kromě toho je ještě doplněno, o jakou realizaci se pravděpodobně jedná, kde byla vytvořena, případně v jakém soupisu absentuje.

1. Fasády obytných domů pana Jihlavce³⁰⁵ – realizace 1911. Projekt byl realizován zřejmě v projekční kanceláři stavitele Jihlavce.
2. Obchodní a činžovní dům továrníka Příbyla³⁰⁶ – realizace 1912
3. Dům pana Paulíka³⁰⁷ – realizace 1920. V *Soupisu 1946* je charakterizován jako obchodní a činžovní dům.
4. Přestavba obytného domu pana Seyfrida v Kuklenách³⁰⁸ – realizace 1921
5. Devět obecních domů pro Pražské Předměstí³⁰⁹ – realizace 1925. V *Soupisu 1950 a Projektech a stavbách Oldřicha Lisky* není výslovně uvedeno, že domů bylo devět.
6. Tři obytné domy pro Elektrické podniky³¹⁰ – realizace 1927. V *Soupisu 1946* je uvedeno, že domy byly dva a byly určeny pro zaměstnance Elektrických podniků. S největší pravděpodobností šlo o omyl architekta.
7. Vila pro pana Válka³¹¹ – realizace 1928
8. Stavba obytného domu pana Hanuše³¹² – realizace 1932. S největší pravděpodobností pro obchodníka Antonína Hanuše. *Soupis 1950* označuje projekt za činžovní vilu.

Vzhledem k omezeným možnostem studia ve fondu archivu stavebního odboru Magistrátu města Hradce Králové, se nepodařilo těchto osm projektů identifikovat. Přesto byly v zájmu komplexního přehledu Liskovy tvorby pro Hradec Králové do práce zařazeny. Jejich identifikace a upřesnění bude předmětem dalšího odborného bádání. I v této fázi však potvrzují tyto dosud nespecifikované projekty dílčí závěr, že počet realizovaných staveb částečně převažoval nad nerealizovanými návrhy.

³⁰⁵ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

³⁰⁶ O. LISKA, *Soupis 1946.*

³⁰⁷ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

³⁰⁸ *Tamtéž.*

³⁰⁹ O. LISKA, *Soupis 1950.*

³¹⁰ *Tamtéž.*

³¹¹ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

³¹² O. LISKA, *Soupis 1946.*

5 Typologie Liskova díla

Činnost architekta Oldřich Lisky zahrnuje projekty staveb určených k mnoha různým účelům. Následující pokus o jejich typologii zahrnuje nejen projekty pro Hradec Králové, ale i pro jiná místa, přičemž je poněkud omezeno časové kritérium jejich vzniku.

Ze širokého spektra realizovaných, případně i nerealizovaných staveb bylo pro účely této práce identifikováno těchto osm hlavních skupin: činžovní a obytné budovy; divadla a kina; kostely a objekty smutečních síní; nemocnice, léčebné ústavy a lázně; školy; průmyslové a podnikatelské stavby (garáže, továrny); bankovní a obchodní domy; ostatní objekty.

Z některých skupin byly vybrány vždy typické nebo nejvýznamnější objekty, které nejlépe charakterizují, představují, shrnují či reprezentují hlavní rysy té které skupiny a které jsou představeny podrobnějším popisem.

5.1 Činžovní a obytné budovy

Největší část své projekční činnosti věnoval Liska nájemním domům a vilám, které najdeme v jeho tvorbě od prvního desetiletí 20. století až do smrti v roce 1959. Jednotlivé realizace vycházejí z architektonických stylů, které v Liskově tvorbě převládaly v době, kdy dotyčnou obytnou budovu projektoval. Realizuje jak samostatné drobné objekty, jako rodinný dům Jana a Hedviky Hypiusových (R9), tak velké stavební projekty, jako je třeba blok obytných domů pro zaměstnance ředitelství ČSD (R14) z let 1919–1921.

Jak bude později rozvedeno více, typickou součástí jeho obytných domů jsou dekorativistické úpravy fasád a také klasicizující trojúhelníkové štíty. Ve třicátých letech se obytné domy s obchodními prostory oprošťují zdobných motivů a pokoušejí se reflektovat funkcionalistické tendence.

Činžovní domy (často s obchodními prostory) realizoval Liska před první světovou válkou – např. tři sousední domy na Masarykově náměstí (R7) nebo nájemní domy pro

Družstvo pro stavbu domů (R11). Další rozvoj této výstavby nastal po první světové válce, kdy města trpěla velkým nedostatkem bytového fondu. Sem lze v Hradci Králové zařadit družstevní domy města a stavebního družstva (R15), živnostenský dům Stavebního družstva (R18), obchodní a činžovní domy pana Hanuše (R22), obchodní a činžovní domy pana továrníka Skuherského (R23) nebo vlastní obytný dům architekta (R24).

Velké množství „nouzových“ obytných domů podle Liskových projektů vzniklo též v Pardubicích, např. na Čechově nábřeží čp. 515–520 v letech 1919–1924, nebo v ulici Sladkovského čp. 994, 995 v letech 1921–1923.³¹³ Velký soubor obytných staveb byl postaven mezi léty 1923–1924 v Poličce na nábřeží Svobody čp. 384, 385 a 393, dalších pět mezi ulicemi Československé armády, Edvarda Beneše a Rumunskou, v tehdy oblíbeném rondokubistickém stylu.³¹⁴ V druhé polovině let dvacátých a ve třicátých letech již podle jeho návrhů nájemní domy nevznikaly.

Vily a rodinné domy patří mezi první Liskovy realizace v Hradci Králové. Najdeme tu klasicizující tendence (např. užití trojúhelníkových štítů), ale i prvky secese a dekorativismu. Patří sem jistě rodinný dům/vila Marie Šanderové (R1) a vila Antonína Petrofa staršího (R2). Mezi drobnější stavby, tedy především rodinné, můžeme zařadit i dům Marie Sálové (R8), rodinný dům Jana a Hedviky Hypiusových (R9) a dům s projekční kanceláří Fňouk stavitel a Liska architekt (R10). Nejvýraznějším zástupcem mimohradeckých projektů v této oblasti je rodinná vila dr. Václava Ulricha v Gebauerově ulici čp. 10 v Pardubicích z let 1923–1924 v klasicizující formě, která se přiklání k monumentalismu.³¹⁵ K drobným obytným stavbám lze zařadit i mírně zapomenutý nouzový dřevěný domek (R17). Ve dvacátých letech v Hradci Králové žádné vily nevytvořil, změna tedy přichází až ve 30. letech 20. století. U těchto projektů už převládá výrazně vliv funkcionalismu, který zde ale není užíván v čisté formě, často takové objekty doplňuje kachlovým obkladem, objevují se netypické půdorysy i pásová okna. Zmiňované prvky jsou patrné především u vlastní vily (R31) i u sousedního domu Aloise Švorčíka (R32). Před válkou byly v Hradci Králové ještě realizovány dvě vily, a to pro malíře Jindřicha Vlčka (R33), a funkcionalismu již spíše neodpovídající, pro

³¹³ Štěpán BARTOŠ – Zdeněk LUKEŠ – Pavel PANOCH, *Kaleidoskop tvarů století moderní architektury v Pardubickém kraji*, Pardubice 2006, s. 66.

³¹⁴ R. ŠVÁCHA – D. JUNEK, *Polička moderní architektura...*, s. 11–12.

³¹⁵ Š. BARTOŠ – Z. LUKEŠ – P. PANOCH, *Kaleidoskop tvarů...*, s. 90.

Dimitrije Petrofa (R36). Je zde tedy nutné zmínit, že se opět vracel ke kombinaci moderny s klasicismem, která se objevovala už u jeho prvních projektů, jako je vila pro Antonína Petrofa staršího (R2) nebo rodinný dům Marie Šanderové (R1) apod.

Určitou otázkou je i tzv. Čerychova vila v Jaroměři. V Liskových soupisech a pracích je stavba označena jako realizace ve spolupráci s Vladimírem Fultnerem.³¹⁶ Zajímavý je příspěvek Marcela Pencáka, který na základě pramenů uvádí, že téměř jistě je to pouze práce architekta Fultnera, proto se k tomuto názoru přiklání i autor této práce.

Vlastní vila Oldřicha Lisky

Jako nejvýznamnější objekt v této kategorii byla vybrána vlastní Liskova vila, která se nachází v Hradci Králové ve Střelecké ulici čp. 832. Liska získal zajímavou parcelu, která svým netypickým tvarem probudila velkou tvůrčí představivost architekta. V době, kdy v architektově tvorbě již jasně dominoval především funkcionalismus, se rozhodl vytvořit reprezentativní sídlo pro svou rodinu a zároveň místo pro vlastní projekční kancelář. Vilu se rozhodl pojmout co nejvíce progresivně, aby splňovala současně požadavky avantgardní estetiky i dostatečný komfort pro jeho rodinu. Zvolil specifické řešení, kdy vytvořil nepravidelnou patrovou stavbu lukovitého půdorysu s plochou střechou.³¹⁷ Na vnitřní dispozici zaujme především členění přízemí. Při vstupu ze Střelecké ulice hlavním vchodem byla umístěna přijímací hala. Z pravé strany jsou na ni napojeny dvě kanceláře a malá místnost pro archiv.³¹⁸ Hned vedle kanceláří měla být podle plánu garáž, která měla mít vrata směrem na dvorek a k bráně. Na levé straně od přijímací haly byl plánován byt domovníka s kuchyní a sociálním zařízením. Přes kanceláře i halu byl přístup do zahrady. V ní dominuje především průčelí s antikizujícím peristylem, terasou a plánovaným bazénem.³¹⁹ Malý prostor mezi bazénem a plotem byl vydlážděn a doplněn malou plochou trávníku.³²⁰ První patro již bylo určeno jako čistě obytný prostor pro rodinu architekta. Vlastní byt byl rozdělen schodišťovou halou na obytnou a ložnicovou část.³²¹ Z haly byl přímo přístup na balkon, který byl umístěn nad vstupem do budovy. Levá ložnicová část byla rozčleněna

³¹⁶ O. LISKA, *Projekty a stavby...*, O. LISKA, Soupis 1946, O. LISKA, Soupis 1950.

³¹⁷ Š. BARTOŠ – Z. LUKEŠ – P. PANOCH, *Ve víru modernosti...*, s. 144.

³¹⁸ SOKA HK, BS HK, DD HK, inv. č. 658, čp. 832, kart. 109.

³¹⁹ P. URLICH, *Slavné vily...*, s. 115.

³²⁰ SOKA HK, BS HK, DD HK, inv. č. 658, čp. 832, kart. 109.

³²¹ *Tamtéž.*

třemi příčkami. Na straně u Střelecké ulice byl umístěn dětský pokoj. Následovalo sociální zařízení s koupelnou a pak ložnice, z níž byl přímý vstup na podlouhlou terasu s výhledem do zahrady.³²² Pravá, obytná, část prvního patra byla členěna do několika místností. Byla zde umístěna kuchyň a ve vyběhající části jídelna, z níž se dalo, stejně jako ze schodišťové haly, která sloužila i k hudebním produkcím, vstoupit do rozměrného obývacího pokoje, ze kterého byl opět výhled do zahrady. Ze schodišťové haly se dalo ještě vystoupit do druhého patra. Tomu dominují především terasy a místnosti pro obsluhu. Terasy najdeme jak pravém prostoru, kde vybíhá nad kuchyň v patře druhém, tak krytou variantu, která je umístěna nad ložnicí a přístup je do ní možný z prádelny. Vedle prádelny byl ještě pokoj pro služku.³²³

Z vnějšího pohledu je vila členěna především světlou fasádou s kombinací hnědého obkladu. Ten je umístěn na schodišťové části vily a je jím obložen i prostor mezi okny v pásu, který člení fasádu v přízemí a prvním patře. Přes krytý vstup vystupuje balkon, ten je podepřen jednoduchými sloupy. Zábradlí u balkonu, vlajkový stožár na schodišťové části i vrata či plot jsou natřeny zelenomodrou barvou. Velice progresivně působí především pás dlouhého posuvného okna v jídelně, u něhož je patrná výrazná inspirace funkcionalistickými vlivy.

Budova byla pojata se sousední podobnou vilou Aloise Švorčíka jako vstupní brána do nově koncipovaných obytných bloků, kterým dominovala zvonice Sboru kněze Ambrože od Josefa Gočára.³²⁴ Celková konstrukce ukazuje, že Liska preferoval spíše klasicizující podobu funkcionalismu. To se objevuje především v koncipování vnitřního prostoru vily, ve sloupech, které podpírají stříšku nad vchodem, nebo v tom, že čisté fasády doplňoval obkladem, který připomíná v Hradci Králové často užívané režné zdivo.

Vilu architekt roku 1947 prodal, potom co odešel z Hradce Králové do válkou zničené Opavy.³²⁵ Po jeho odchodu zde fungovala mateřská škola. Žádné výraznější změny ve vnější podobě nebyly provedeny dodnes. Budova prošla několika rekonstrukcemi, naposledy v devadesátých letech. Výrazné památkové zásahy nejsou potřeba, je však

³²² SOKA HK, BS HK, DD HK, inv. č. 658, čp. 832, kart. 109.

³²³ *Tamtéž.*

³²⁴ P. URLICH, *Slavní vily...*, s. 115.

³²⁵ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

patrný horší stav fasád, které jsou na několika místech poškozené. Dům již neslouží obytným účelům. V současné době je v majetku města Hradec Králové a je zde umístěn především Živnostenský úřad. Dům je považován historiky umění za vrcholnou ukázkou jeho puristicko-funkcionalistické tvorby.³²⁶

5.2 Divadla a kina

Další skupinou staveb, které se Liska věnoval, byla divadla a kina, a to především mimo Hradec Králové. Pro úplnost jsou i zde zařazeny realizované i nerealizované projekty.

Divadelní budovy jsou zastoupeny v projekční činnosti architekta Oldřicha Lisky ve sledovaném období celkem šestkrát.³²⁷ V první řadě je třeba uvést projekt, který vznikl pro Hradec Králové. Divadelní objekt se objevuje v návrhu na regulační plán města, ten autor vytvořil společně s Otakarem Klumparem v roce 1909. Budova byla umístěna uprostřed prostranství, které se nacházelo v oblasti dnešního Ulrichova náměstí. Je to pouze perspektivní vizualizace, která neřešila konkrétní podobu stavby, ale jen předkládala určitý návrh, jak pojímat tento prostor, kde se měly rozvíjet nové městské čtvrti. Podle plánu je však patrné, že šlo o celkem mohutnou stavbu, která měla mít u vstupu sloupořadí, které podpíralo klasicistní portikus.³²⁸ Celkovým dojmem působí stavba velice klasicky a prozrazuje, že zde autor nepoužil žádný z prvků později populární moderny. Objekt se objevuje i v řešení pravostranné Labské kotliny z roku 1910. Zde plánované použití věží v hlavní hmotě objektu i doplnění památníkem jasně odkazuje ke konzervativnímu a klasicistnímu pojetí stavby a jejího okolí.³²⁹

Další divadelní budovy už vznikaly mimo město. Liska byl v roce 1924 osloven, aby vypracoval návrh přestavby Jiráskova divadla v Novém Bydžově. Rozhodl se přepracovat původní realizaci Antonína Turka, ponechal patrovou dispozici i některé stávající prvky.³³⁰ Nově přebudoval především přízemí, které ohraničovalo dlouhé sloupořadí, které podpíralo terasu. Tento klasicistní prvek propojoval neoklasicistní

³²⁶ Š. BARTOŠ – Z. LUKEŠ – P. PANOCH, *Ve víru modernosti...*, s. 144.

³²⁷ O. LISKA, *Soupis 1950*.

³²⁸ J. POTŮČEK, *Hradec Králové Architektura...*, s. 18–17.

³²⁹ MvČ HK, fond Územních plánů města.

³³⁰ Sylva JOROVA, *Jiráskovo divadlo*, *Novobydžovský zpravodaj* 39 (3) 2012 03, s. 7.

vzhled prvního patra. V přízemí naopak zvolil čistou fasádu, dveře a další prvky, které zase svým dekorem připomínají rondokubismus.

U projektů divadel je nutné zmínit pravděpodobnou přestavbu interiéru Klicperova divadla v Hradci Králové. Přesto, že Liska ve svých soupisech tuto stavbu nezmiňuje, zaznamenává ji ve své knize o českých divadlech a divadelních sálech Alfred Javorin. Ten uvádí, že v roce 1927 došlo podle plánů Oldřicha Lisky k přestavbě interiéru v celkovém objemu 350 000 Kč, přičemž při renovaci bylo zařízeno kromě jiného nové elektrické osvětlení, kruhový horizont, nová sedadla apod.³³¹

Mezi nejvýraznější objekty v této kategorii lze zařadit stavbu Tylova divadla v Lomnici nad Popelkou z roku 1929.³³² Liska vypracoval projekt, jehož náklady vyčíslil po korekturách ze strany zadavatele na 700 000 Kč. Stavbu provedly firmy lomnického stavitele Ing. Václava Sláby a Františka Kováře.³³³ Podle Liskova návrhu byla budova postavena mezi léty 1929 a 1930 a kromě divadla zde měl vzniknout i biograf. Plášť stavby kombinuje prvky čisté fasády a režného zdiva. U objektu jsou znatelné vlivy purismu a funkcionalismu, které jsou spojené s Liskovou tvorbou v tomto období.³³⁴ Zajímavě působí především průčelí s dlouhým oknem, které evokuje dojem jednoduché kulisy. Stavba je doplněna pouze římsou nad vstupem a jednoduchými okny v ostatních částech divadla.³³⁵ Liska se dostal i do dvou užších soutěží na stavbu divadla v Jilemnici z roku 1934 a ve Dvoře Králové nad Labem z roku 1940.³³⁶

Kulturní dům projektoval Liska i pro zahraničí. Účastnil se veřejné soutěže v roce 1935 na stavbu Národního domu a divadla v Sušaku v Chorvatsku, ten je dnes součástí města Rijeka.³³⁷ Podle jeho projektu ale realizace nakonec nevznikla.

Kina jsou dalším druhem kulturních vizualizací Oldřicha Lisky. Jedinou realizací tohoto charakteru v Hradci Králové je přístavba biografu LIDO-BIO (R19) k budově Střelnice v roce 1920. Podle architekta projektu zde vznikla patrová stavba, která nezapře výraznou inspiraci neoklasicismem. Byl vytvořen rozměrný sál pro 800 osob

³³¹ Alfred JAVORIN, *Divadla a divadelní sály v českých krajích díl I. – divadla*, Praha 1949, s. 63.

³³² O. LISKA, *Soupis* 1950.

³³³ Jiří KRÍŽEK – Jakub POTŮČEK, *Tylovo divadlo v Lomnici nad Popelkou 1930–2010: Příběh jedné stavby Oldřicha Lisky*, Lomnice nad Popelkou 2010, s. 20.

³³⁴ A. JAVORIN, *Divadla a divadelní sály...*, s. 114.

³³⁵ Jakub POTŮČEK, *Oldřich Liska (životopisný medailon)*, *Architekt* 50 (10), 2004, s. 78–80.

³³⁶ O. LISKA, *Soupis* 1950.

³³⁷ *Tamtéž*.

vytápěný ústředním topením. Výměna vzduchu v sále probíhala za pomoci elektrických větrníků, které měly v průměru dva metry.³³⁸ Původní stavba s pro, Lisku typickým, trojúhelníkovým štítem byla přestavěna při výstavbě sousedního dělnického domu v letech 1927–1928, kdy došlo i ke zvýšení kina o jedno patro.

Dalším projektem v této oblasti je návrh na biograf v Turnově z roku 1927. S ním se účastnil užší architektonické soutěže, ale jeho projekt nebyl vybrán k realizaci. Jak už bylo zmíněno i v budově divadla v Lomnici nad Popelkou, které navrhoval, byl umístěn malý biograf.

Z představených staveb je možné konstatovat, že Liska ve své tvorbě ve dvacátých letech ještě odkazoval na klasicistní vlivy. Je to patrné jak u Jiráskova divadla v Novém Bydžově, tak u biografu LIDO-BIO. Objevují se zde jak stylizované sloupy členěné kanelami, trojúhelníkové štíty, tak i další prvky u členění fasády. Zmiňované stavby byly realizované v první polovině 20. let, kdy Liska ještě hledal estetiku mezi klasickými prvky a stále více se prosazující modernou. Naopak v projektech z 30. let je již výrazná převaha puristického a funkcionalistického stylu. To je patrné především u divadla v Lomnici nad Popelkou, kde Liska využívá režného zdiva, zde ho s největší pravděpodobností ovlivňovala i hradecká architektura, kde se tento prvek objevoval v realizacích Jana Kotěry, Josefa Gočára i dalších architektů Salonu republiky. Na základě zmiňovaných tendencí je možné vyslovit dílčí závěr, že Liska v projektech z této doby již jednoznačně přecházel k umírněnému funkcionalismu.

5.3 Církevní objekty a smuteční síně

Do této kategorie je možné zařadit na dvanáct projektů církevních, smutečních síní a krematorií, a to jak na území České republiky, tak i na Slovensku.³³⁹

Kostely stavěl především pro Českobratrskou církev evangelickou. Patří sem jeho významná hradecká realizace (R5) z let 1911–1912 (k tomu viz podrobněji níže).

Liskovým často oceňovaným dílem je Evangelický kostel mistra Jana Husa v Pečkách z let 1913–1915.³⁴⁰ Budova vznikla v okrese Kolín, je to jedna z ukázek vrcholného

³³⁸ Karel ŘÍHA (ed.), *Hradec Králové...*, s. 40.

³³⁹ O. LISKA, Soupis 1950.

kubismu v interiéru kostela. Liska zde vytvořil i vybavení, což je u jeho pozdějších realizací netypické.³⁴¹ Kubismus se projevuje u svítidel i v celém systému jejich zavěšení, dále u výplní oken, které prozrazují inspiraci v typických geometrických tvarech, dále v jemných vitrážích u oken, celkové podobě varhan, v lámaném zdobení lavic i u stolu Páně ve tvaru kalicha. Unikátní je technická stránka stropu a střešní prostor, který je zavěšen na příhradové ocelové konstrukci.³⁴² Ve vnější podobě stavby již převládají vlivy klasicismu, secese a dekorativismu. Především trojúhelníkovým štítem a vlamovaným oknem prozrazuje výraznou inspiraci hradeckým kostelem (R5), i zde se objevuje propojení fary a samotného svatostánku.

Další nerealizovaný kostel projektoval Liska v roce 1918 pro Českobratrskou církev evangelickou v Táboře.³⁴³ V jižních Čechách projektoval kostel i o dva roky později pro město Písek, ani zde jeho projekt neuspěl.³⁴⁴ Rozměrný návrh vznikl v roce 1924 pro obec Hrabová.³⁴⁵ Zde se Liskova odvážná stavba realizovala v několika etapách mezi léty 1925–1933.³⁴⁶ Vznikl polyfunkční kostel s chrámovou lodí, bytem pro faráře a hvězdárnou ve věži. Opět zde dominuje pojetí inspirované klasicismem s trojúhelníkovým štítem, stylizovanými sloupy a kopulí u zvonice. V roce 1930 vytvořil Liska tři projekty – dva pro Mšeno a jeden pro Nitru na Slovensku, avšak žádný ze zmiňovaných návrhů se nerealizoval.³⁴⁷ Stavby se dočkal až kostel v Písařově.³⁴⁸ Ten je asi nejvíce progresivní Liskovou realizací v oblasti kostelů, a to především díky funkcionalistické zvonici s kalichem a nesouměrné dispozici, tradice se naopak projevuje v dekorativistických zdobeních štítů. Posledním návrhem bylo rozšíření již postaveného evangelického kostela v Hradci Králové (R5) z roku 1943.

Druhým významným zadavatelem Oldřicha Lisky v oblasti kostelů byla Církev československá (dnes doplněná o přízvisko husitská). Pro ni Liska v roce 1924 navrhl Husův sbor ve Dvoře Králové nad Labem.³⁴⁹ Stavba probíhala od června 1924 do září

³⁴⁰ O. LISKA, *Soupis* 1950.

³⁴¹ P. VLČEK, *Encyklopedie architektů...*, s. 373.

³⁴² Jakub POTŮČEK, *Oldřich Liska (životopisný medailon)*, *Architekt* 50 (10) 2004, s. 78–80

³⁴³ O. LISKA, *Soupis* 1950.

³⁴⁴ *Tamtéž.*

³⁴⁵ *Tamtéž.*

³⁴⁶ Miloš MELZER – Jindřich SCHULZ a kol., *Vlastivěda šumperského okresu*, Šumperk 1993, s. 268.

³⁴⁷ *Tamtéž.*

³⁴⁸ *Tamtéž*, s. 388.

³⁴⁹ O. LISKA, *Soupis* 1950.

1925, provedla ji stavitelská firma pod vedením Karla Jarolímka. Vznikla budova, která opět jako u předchozích kostelů reaguje na klasicismus, ten je zde však mnohem lehčí a objevují se tu puristické vlivy na fasádě. Dominuje především stylizované sloupořadí nad vstupem, které připomíná smuteční obřadní síň v Hradci Králové (R25), dále stylizované členění oken a několik říms, které se objevují i na zvonici, která je včleněna do hmoty stavby ve vchodové části. Zvonice má až kubisticky zakončenou střešní konstrukci, na které dominuje stylizovaný kříž. Další návrhy vytvořil i pro církve v Jilemnici v roce 1925 a v Červeném Kostelci v následujících letech, tyto vizualizace se již ale nerealizovaly.³⁵⁰

Objekty smuteční síně a krematoria jsou specifickou částí realizací Oldřicha Lisky. Lze sem zařadit především stavba smuteční síně v Kuklenách (R25), která opět odkazuje především k modernímu klasicismu. Prvky, jako subtilní stříška, kterou podpírají stylizované sloupy, a jednoduchá fasáda, potvrzují příklon k zmiňovanému slohu s tím, že se zde objevují i prvky purismu. Druhým objektem je návrh na krematorium v Kuklenách (N19), k němuž ale není nic bližšího známo. Lze však tušit, že by navazoval i esteticky na předchozí projekt.

Evangelický kostel Českobratrské církve evangelické v Hradci Králové

První úvahy o stavbě nového kostela začaly již roku 1896, kdy presbyterstvo černilovského evangelického reformovaného sboru podalo žádost na město o stavební parcelu.³⁵¹ Úřad však nechtěl přikročit k takovému rozhodnutí kvůli velkému nedostatku nového regulačního plánu. Proto bylo roku 1898 reakcí na rozhodnutí úřadu zřízení Spolku pro vystavění evangelického kostela.³⁵² V roce 1904 po několika peripetiích město schválilo prodání pozemku naproti Mýtské bráně za 18 779,20 Kč, kupní smlouva byla podepsána v následujícím roce.³⁵³ Nejdříve byl kvůli stavbě osloven architekt Oto Bartning, který vypracoval pět návrhů, avšak ani jeden

³⁵⁰ O. LISKA, Soupis 1950.

³⁵¹ František Radek VÁCLAVÍK – Kateřina KULHÁNKOVÁ – Bohdan ŠEDA – Jiří PAVLÍK – Pavel POKORNÝ, *Stavebněhistorický průzkum evangelického kostela a fary čp. 529 v Hradci Králové*, Hradec Králové 2013, s. 7.

³⁵² F. R. VÁCLAVÍK – K. KULHÁNKOVÁ – B. ŠEDA – J. PAVLÍK – P. POKORNÝ, *Stavebněhistorický...*, s. 8.

³⁵³ *Tamtéž.*

nevyhovoval představám spolku.³⁵⁴ Dále byl osloven architekt Josef Gočár, jehož „... projekt nezapřel aerodynamický tvar pod vlivem italských futuristů. Návrh neobsahoval žádnou zvonici, byl zde výrazný kontrast mezi nízkým vstupem a dominantní hmotou klasicky řešeného chrámu, převýšená okna byla zdobena především geometrizujícím dekorem.“³⁵⁵ I tento návrh byl odmítnut, především pro svou přílišnou monumentalitu a vysoký rozpočet. V reakci na to předložil svoji vizualizaci architekt Václav Rejchl společně se svým synem. Jejich projekt zadavatel přijal, naopak ale negativně reagoval největší dárci prostředků na stavbu Švýcarský spolek, a proto se muselo přikročit k další soutěži.³⁵⁶ Té se již účastnil kromě Rejchla i Oldřich Liska, Vladimír Fultner a další stavební asistenti. Vzhledem k ekonomickým problémům spolku byl přijat Liskův návrh, který jim architekt daroval a zároveň ve spolupráci se stavitelem Josefem Fňoukem v roce 1911 předložil konečný plán.³⁵⁷ Stavba byla zahájena 19. června 1911 a již v r. 1912 byla budova vysvěcena.³⁵⁸ Na výzdobě kostela se podíleli ještě další umělci, jako např. P. Novák, ten zhotovil model kalicha nad portálem, dekorativní lustr vytvořil J. Rabas, varhany K. Urban, kazatelnu, stůl Páně a výkladní skříňku na knihy podle návrhu Oldřicha Lisky V. Souček.³⁵⁹ U chrámu Liska opustil tehdy užívanou symetrickou dispozici, vydal se cestou secesní stavby, která např. u průčelí či zvonice prozrazuje i vlivy klasicismu, dekorativní a florální motivy se objevují u vstupu, zaujme též prvek velblouda.³⁶⁰ Zastřešení zvonice připomíná husitskou helmici s motivem palcátu, tradiční prvky pro evangelickou církev. Interiér a mobiliář se zde opět přiklání především k secesní estetice.

V roce 1943 kvůli stále většímu nedostatku místa bylo rozhodnuto, že je nutné stavbu rozšířit, a proto byl osloven autor původní budovy Oldřich Liska, aby vypracoval návrh na rozšíření (viz zde N35). Přístavba se neuskutečnila, avšak následovalo alespoň podle jeho vizualizace rozšíření fary v roce 1948.³⁶¹ V průběhu dalších desetiletí probíhalo

³⁵⁴ F. R. VÁCLAVÍK – K. KULHÁNKOVÁ – B. ŠEDA – J. PAVLÍK – P. POKORNÝ, *Stavebněhistorický...*, s. 8.

³⁵⁵ J. STRÁNSKÝ – D. STRÁNSKÝ, *Symp Gočár 2010...*, s. 15.

³⁵⁶ F. R. VÁCLAVÍK – K. KULHÁNKOVÁ – B. ŠEDA – J. PAVLÍK – P. POKORNÝ, *Stavebněhistorický...*, s. 9–10.

³⁵⁷ M. JÚZOVÁ – Š. BRODSKÝ, *100 let kostela...*, s. 4.

³⁵⁸ *Tamtéž*, s. 3.

³⁵⁹ F. R. VÁCLAVÍK – K. KULHÁNKOVÁ – B. ŠEDA – J. PAVLÍK – P. POKORNÝ, *Stavebněhistorický...*, s. 11.

³⁶⁰ M. JÚZOVÁ – Š. BRODSKÝ, *100 let kostela...*, s. 8.

³⁶¹ Magistrát města Hradce Králové, stavební archiv, složka – čp. 529.

několik rekonstrukcí, výměna oken apod. Výrazné obnovy a restaurování se stavba dočkala až v prvním desetiletí 21. století.

Z výše sestaveného základního přehledu kostelů a smutečních síní se dá vysledovat, že u většiny staveb převládala především inspirace neoklasicismem. Lze to považovat za logické, že při projektování těchto staveb byl Liska spíše konzervativní a často i na přání zadavatelů musel užívat tuto estetiku. V církevních objektech a u smuteční síně se neobjevuje příliš dekor i kubistické tendence zde nenajdeme, kromě interiérů, což je patrné především u kostela v Pečkách. Ve třicátých letech se objevuje převaha funkcionalismu i v této oblasti jeho projekční činnosti, ale i zde zůstává vliv neoklasicistní estetiky, která se projevuje především v trojúhelníkových štítech, římsách nebo stylizovaných sloupořadích.

5.4 Nemocnice, léčebné ústavy a lázně

Liska byl také velmi činný v oblasti **léčebných ústavů a lázní**. Objekty tohoto charakteru se objevují již na počátku projekční činnosti, účastnil se už soutěže na novou budovu minerálních lázní v Luhačovicích v roce 1908, kdy ve veřejné soutěži získal III. cenu.³⁶² Tento projekt předurčil drtivou většinu ostatních v Hradci Králové. V Luhačovicích se účastnil i veřejné soutěže na stavbu ozdravovny pro Penzijní ústav v areálu minerálních lázní, za svůj návrh z roku 1924 získat opět III. cenu.³⁶³ Liskova projekční kancelář měla již ve třicátých letech velice dobré renomé po celých východních Čechách. Proto byl Liska přizván do užší soutěže na stavbu chudobince v Josefově v roce 1931, jeho návrh ale realizován nebyl.³⁶⁴ V následujícím roce vytvořil projekt pensionu pro lázně v Poděbradech, ani zde však stavba neproběhla.³⁶⁵ V letech 1932–1933 vznikly podle čtvrtého projektu městské lázně v Hradci Králové (viz R30).

Ve Vráži byla v roce 1934 vypsána užší architektonická soutěž na ozdravovnu Penzijního ústavu, ale k realizaci zde bohužel opět nedošlo.³⁶⁶ Poté, kdy v roce 1947 odešel do válkou zničené Opavy, projektoval zde v roce 1948 stavbu městských lázní,

³⁶² O. LISKA, Soupis 1946.

³⁶³ *Tamtéž.*

³⁶⁴ *Tamtéž.*

³⁶⁵ *Tamtéž.*

³⁶⁶ *Tamtéž.*

ale ani tento projekt nebyl realizován.³⁶⁷ Naopak poslední budova v této kategorii postavena byla. Šlo o oblastní zdravotní středisko v Jihlavě, jejíž stavba probíhala v letech 1947–1951.³⁶⁸ Vznikla rozměrná funkcionalistická stavba, která kombinuje prvky čisté fasády s pásy oken, balkony a terasou, která slouží i jako stříška nad schodištěm a vstupem do objektu. Toto řešení výrazně připomíná podobnou situaci u městských lázní (R30).³⁶⁹

Nemocnice jsou specifickým druhem projektů, které můžeme zařadit do této kategorie. V roce 1925 byl přizván k vytvoření návrhu na novou nemocnici pro město Hradec Králové (viz N12). Užší soutěže se účastnil společně s architektem Bedřichem Adámkem, jehož vizualizace vyhrála.³⁷⁰ Liskův návrh obsahoval především prvky mašínismu a purismu, vytvořil zajímavou koncepci jednotlivých pavilonů, které měly obklopovat rozsáhlé náměstí.³⁷¹ Další návrh na nemocnici vytvořil v roce 1933 pro Zábřeh, ale ani zde architektův projekt k realizaci vybrán nebyl.³⁷² Návrh na okresní nemocnici vytvořil i pro Náchod v roce 1936, s nímž se účastnil užší architektonické soutěže, avšak ani tento objekt postaven nebyl.³⁷³

Městské lázně v Hradci Králové

Mezi nejvýznamnější objekty, které Oldřich Liska postavil, můžeme bezesporu zařadit městské lázně, jejichž projekt vznikl několik let. Jak bylo výše zmíněno (viz R30), oslovila Lisku Spořitelna královéhradecká v roce 1928, aby vytvořil k desátému jubileu vzniku Československé republiky návrh městských lázní. Kvůli velké ekonomické náročnosti byl odmítnut jak velice kvalitní funkcionalistický první návrh (viz N21), tak kvůli pozdějším ekonomickým potížím spořitelny i další dva návrhy (viz N23, N24). Až vizualizace z roku 1932 byla spořitelnou přijata jako realizovatelná. Vlastní stavba probíhala mezi léty 1932–1933. Liska se na tento svůj významný návrh připravoval již svými studijními cestami, kdy navštěvoval podobné objekty lázní v Německu, Rakousku a Maďarsku.³⁷⁴ Stavba byla zadána firmě V. F. Capouškové, Liska ji pak

³⁶⁷ O. LISKA, Soupis 1946.

³⁶⁸ O. LISKA, Soupis 1950.

³⁶⁹ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

³⁷⁰ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura ...*, s. 85.

³⁷¹ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

³⁷² O. LISKA, Soupis 1946.

³⁷³ *Tamtéž*.

³⁷⁴ Oldřich LISKA, *Jak zrál projekt lázní*, Osvěta lidu příloha XXXVI (29) 1933, s. 1.

v článku zevrubně popisuje: „Podle skutečně provedené stavby obsahují lázně tyto místnosti: vestibul 5x13 m veliký; střední jeho část v rozměru 5x5 m prostupuje až do I. patra. Z vestibulu je rozchod do všech lázeňských oddělení, k holiči, do bufetu, do místnosti pro ukládání vlastních koupacích obleků a toilet; uprostřed proti hlavnímu vchodu jest umístěna pokladna s výdejem lázeňského prádla. Vestibul jest vypraven jako velká společná čekárna s lavicemi v délce 15 m. ... Stěny jsou vyloženy z části dubovým obložením, z části sklem a opatřeny informačními nápisy. Plovárna hradeckých lázní jest největší z dosud postavených lázní v československé republice a měří 39 m délky, 17 m šířky a 6,75 m výšky a jest na třech stranách ve výši podlahy I. patra opatřena galerií pro obecnstvo. Jižní strana plovárny v délce 28 m jest opatřena pěti velkými okny trojnásobně zasklenými. Okna 6 m vysoká jsou zařízena na vodorovné posunování a lze celou polovinu pro výšce každého oka úplně otevřít. Basén jest 30 m dlouhý a 12 m široký, v nejhlubším místě 3,20 m hluboký a jest toho času největší v republice.“³⁷⁵

Architekt pak hovoří o dalších částech, které vznikly ve stavbě, o všech službách, které poskytuje. Popisuje v rozměrech jednotlivé místnosti a snaží se vysvětlit, jak zde funguje čištění vody, a přibližuje i unikátní systém vlnobití, které je vůbec první v tehdejší Československu. Další příspěvek k nové stavbě přinesl i městský lékař Leopold Rejmánek, který hovoří o velkém přínosu této stavby pro město Hradec Králové. Charakterizuje ji jako „bílou pohádku“ na břehu Labe, která umožňuje rekreaci občanů a zároveň, při stálém nedostatku sociálního zařízení v městských bytech, udržování co nejlepší hygieny. Výhodné je i umístění budovy téměř ve středu města.³⁷⁶

Článek v příloze *Osvěty lidu* je věnovaný i samotnému vlnobití. Bylo jasné, že umělé vlnobití nemůže nahradit mořský příboj, pomáhá však především ke zvýšení atraktivity lázní samotných. Byl zde použit pohon vlnicích desek pomocí komprimovaného oleje, každá ze dvou desek měla rozměry 2,8x6 m, zařízení vytvořilo pět až šest vln ve výšce šedesát až osmdesát cm.³⁷⁷ Je důležité zmínit, že toto zařízení z 30. let funguje v lázních dodnes. Stavba byla otevřena za velké slávy veřejnosti 9. dubna roku 1933.³⁷⁸ Projekt byl rozšířený přístavbou plaveckého bazénu, která byla dokončena v roce 1993. A mezi

³⁷⁵ Oldřich LISKA, *Jak zrál projekt lázní*, Osvěta lidu příloha XXXVI (29) 1933, s. 1.

³⁷⁶ Leopold REJMÁNEK, *Lázně s hlediska zdravotně lékařského*, Osvěta lidu příloha XXXVI (29) 1933, s. 1–2.

³⁷⁷ Emil NÁPRAVNÍK, *Vlnobití v lázních*, Osvěta lidu příloha XXXVI (29) 1933, s. 4–5.

³⁷⁸ František CENGR, *Zase krok kupředu*, Osvěta lidu příloha XXXVI (29) 1933, s. 1.

léty 1993–1998 byly přestavěna budova původních lázní, které se proměnily v akvapark.

V této skupině byly podle Liskových návrhů postaveny pouze dva objekty, z nichž nejoceňovanějších architektonických kvalit dosahuje především realizace městských lázní v Hradci Králové. Budovy tohoto typu umožňovaly projektantovi mnohem odvážnější řešení než výše uvedené církevní budovy a objekty smutečních síní. Právě zde se objevují od dvacátých let Liskovy progresivnější návrhy, velice rychle zde převládají prvky purismu a funkcionalismu.

5.5 Školy

Vzdělávací objekty tvoří po obytných stavbách druhou největší složku Liskových realizací. Sám architekt ve svých soupisech zmiňuje na 91 projektů škol.³⁷⁹ Pro poznání alespoň základních principů těchto objektů byly níže vybrány nejvýznamnější projekty včetně všech určených pro Hradec Králové. Krátce zde bude věnována pozornost i typu halové dispozice škol, která je pro Liskovy vzdělávací objekty charakteristická. První návrhy školních budov se objevily již v roce 1913, mezi nimi např. nerealizovaný návrh na stavbu obchodní akademie v Kolíně.³⁸⁰

Pak následuje dlouhá (téměř desetiletá) pauza až do první poloviny 20. let, kdy žádné školské zařízení neprojektuje. V roce 1922 je osloven, aby vytvořil návrh přístavby k Obchodní akademii v Hradci Králové (viz N3). Zde se Liska nakonec rozhodl doporučit místo sebe autora původní stavby z přelomu 19. a 20. století Herberta Gessnera. Ve městě se pak účastnil v roce 1923 veřejné soutěže na Koželužskou školu (viz N4), kde ale jeho projekt neuspěje. Velkou aktivitu pak představuje rok 1925, kdy Liska vypracoval návrh gymnázia (viz N6) a soubor obecných a měšťanských škol (viz N8), účastnil se užší soutěže na koželužskou školu (viz N9) i na gymnázium (viz N10). U všech těchto – byť nerealizovaných – projektů se stále více objevuje inspirace funkcionalismem a puristickou estetikou, čisté fasády ale kombinuje s kachlovým obkladem, který připomíná režné zdivo, které bylo typickým prvkem královéhradecké architektury. V této době byly konečně realizovány Liskovy první školské návrhy, a to

³⁷⁹ O. LISKA, Soupis 1950.

³⁸⁰ *Tamtéž.*

především reálka v Jaroměři v roce 1925 a o rok později stavba školy v Čisté.³⁸¹ V roce 1927 pokračovala projekční činnost škol v Hradci Králové. Nejdříve vytvořil návrh na stavbu vzdělávací instituce na Novém Hradci Králové (viz N14) a potom se účastnil veřejné soutěže na Státní průmyslovou školu v Hradci Králové (viz N16), kde byl vytvořen progresivní funkcionalistický objekt s fasádou, která byla opět obložena obkladem, který měl připomínat režné zdivo. Zde se projevují základy jeho tzv. halové dispozice školy, které se bude práce věnovat níže. Ani tyto hradecké projekty, stejně jako ostatní, se realizovat nepovedlo. V následujících letech byly naopak podle architektovců návrhů realizované především školy v Chudeřicích v roce 1929 či živnostenská škola v Žamberku v roce 1930.³⁸²

Všechny stavby školních budov z 20. let jsou založeny na chodbovém řešení, u nichž Liska kritizoval především velkou nepřehlednost a malý komunikační prostor tohoto dispozičního řešení. Zásadní zlom přichází na počátku 30. let., kdy vytvořil pro vzdělávací instituce nové řešení – tzv. halovou dispozici. Jejím základem se stala ústřední síň, která měla být společenským střediskem celé školy a kolem které byly soustředěny všechny ostatní školní místnosti. Tento centrální prostor mohl být užíván jako aula a současně vytvářel podmínky pro možnost se o přestávkách setkávat a udržovat kontakt nejen mezi žáky, ale i pedagogy. V čele síně architekt často projektoval pódium pro konání různých oslav a dalších školních akcí, umisťoval sem i promítačku na filmy, tělocvičny apod. Měl zde vlastně vzniknout mnohoúčelový prostor, který by se stal „srdcem“ školy.³⁸³

První školu s tzv. halovou dispozicí v Československé republice realizoval Liska v Černilově u Hradce Králové v r. 1931. Funkcionalistický školní objekt, jehož stavební náklady včetně vnitřního vybavení se vyšplhaly na 1 800 000 Kč,³⁸⁴ má více jak deset učeben, tělocvičnu, jídelnu, byt školníka, byt ředitele ve zvláštním domu atd. Ústřední síň je zde 23,65 m dlouhá, 9 m široká, 7,6 m vysoká s galerií 2,2 m širokou.

³⁸¹ O. LISKA, Soupis 1946.

³⁸² O. LISKA, Soupis 1946.

³⁸³ O. LISKA, *Projekty a stavby*...

³⁸⁴ *Tamtéž*.

Halovou dispozici poté Liska použil ve všech následujících projektech,³⁸⁵ s nimiž se především ve východních Čechách účastnil většiny architektonických soutěží právě na vzdělávací budovy. Školy s tzv. ústřední síní byly postaveny např. v Borohrádku v roce 1933, v tom samém roce vznikly i v Poříčanech a Bystřici.³⁸⁶ Uvedené školy mají stejnou estetiku, převládá u nich funkcionalistický styl s prvky purismu. Zde již Liska většinou neužívá obkladu a ponechává naprosto čistou fasádu, objekty jsou zajímavé právě především zmiňovanou dispozicí. V roce 1933 vznikla podle architekta návrhu i škola ve Velimi a ve Vašci na Slovensku, v roce 1935 v Byškovcích a v roce 1937 v Zábřehu.³⁸⁷ Uvedené projekty ukazují, že jeho systém dispozičního řešení se ve třicátých letech stále více prosazoval/uplatňoval po celém území republiky.

Bohužel v Hradci Králové však žádná škola podle Liskova návrhu realizována nebyla, přestože pro město ve 30. letech vytvořil dva školské projekty, a to v roce 1934 blíže nespécifikovanou školu (viz N27) a potom v roce 1939 školu pro Pražské Předměstí (viz N30). A ačkoli se v Hradci Králové účastnil všech soutěží na školní budovy až do doby krátce po druhé světové válce, žádný jeho projekt se nerealizoval.

Celkově je nutné říci, že většina z více jak devadesáti školních projektů bohužel nebyla realizována. Je to škoda tím větší, že právě u tohoto typu staveb se objevují nejvýraznější progresivní tendence v rámci celého Liskova díla.

5.6 Průmyslové a podnikatelské stavby (garáže, továrny)

Zatímco školní budovu se v Hradci Králové architektu Liskovi nepodařilo postavit ani jednu, tak u průmyslových a podnikatelských staveb byl mnohem úspěšnější a stavby v Hradci Králové představují většinu v této kategorii.

První realizace v této oblasti proběhla v Hradci Králové už v roce 1911, kdy podle jeho návrhu vznikly autogaráže pro Ing. Nováka (viz R3). Vznikl objekt, který prozrazuje vliv Kotěrovy architektury a secese. Z nejcennějších prvků na této stavbě lze uvést především mozaiku, která zobrazovala automobil a pár, jenž si užívá jízdu. Přestože ve

³⁸⁵ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

³⁸⁶ O. LISKA, *Soupis 1946.*

³⁸⁷ *Tamtéž.*

třicátých letech došlo k demolici stavby, mozaika se do dnešních dnů uchovala v Národním technickém muzeu v Praze.

Po válce realizoval Liska v Hradci Králové a blízkém okolí dva projekty hydroelektráren. Nejdříve v roce 1919 projektoval elektrárnu na Labi v Předměřicích, která estetikou prozrazuje autorův příklon k neoklasicismu a dekorativismu.³⁸⁸ V roce 1920 pak postavil přímo v Hradci Králové na řece Orlici druhou elektrárnu (viz R16), která opět ukazuje převládající neoklasicismus, dekorativismus a stále ještě vliv secese v autorově tvorbě. Ve stejném roce vytvořil železný hangár pro československé letectví v Praze.³⁸⁹

Později se podle jeho návrhů postavily i další dva industriální objekty. Prvním byla továrna Kávoprůmyslu, spol. s r.o. v Kuklenách (viz R20), která je zjednodušená ve fasádách, přesto ještě ukazuje dekorativistický charakter moderny, který architekt užíval až do přelomu dvacátých let. Projevy rondokubismu se objevují u projektu na automobilovou továrnu pro firmu Start (viz R21), která je realizována ve Škroupově ulici v Hradci Králové. V roce 1924 připravil Liska pro Ing. Nováka návrh na nové garáže, ten se ale nakonec nerealizoval (viz N7). Mezi užitkové a industriální stavby lze zařadit i stavbu družstevního skladiště v Uhlířských Janovicích z roku 1928.³⁹⁰

Další průmyslové a podnikatelské stavby se v Liskově tvorbě znovu objevují až na konci 30. let. Je to především projekt ústředního konzumu na Pražském Předměstí z roku 1938 (viz R34), který prozrazuje již dominující funkcionalismus. I v průběhu druhé světové války plánovala řada podnikatelů rozšířit své továrny, a logicky proto oslovili Oldřicha Lisku jako nejplodnějšího architekta v Hradci Králové. V roce 1942 tak připravil plány na přestavbu továrny Katschner (viz R33), v témže roce na přístavbu a přestavbu továrny Petrof (viz N34) a v r. 1944 na přístavbu a přestavbu továrny Novotný (viz N35). Vzhledem k velice omezeným možnostem něco za války postavit nebyl žádný z těchto plánů realizován.

U těchto průmyslových objektů se v Liskových projektech projevují různé styly, které se v průběhu let postupně měnily. Právě u továrních budov logicky ustupuje dekorativní

³⁸⁸ J. ZIKMUND – L. ZIKMUND-LENDER, *Architektura Hradce Králové...*, s. 25., O. LISKA, Soupis 1946.

³⁸⁹ O. LISKA, *Projekty a stavby...*

³⁹⁰ O. LISKA, Soupis 1946.

výzdoba do pozadí mnohem dříve než např. u jiných typů objektů, a naopak je kladen stále větší důraz především na účel dané stavby.

5.7 Bankovní a obchodní domy

Liska často spojoval prvky obchodního a nájemního domu. Vznikala tak řada nájemních objektů, které měly především v přízemí obchodní prostory s výkladními skříněmi. Vzhledem k tomu, že hradecké činžovní a obytné domy byly charakterizovány na jiném místě, nebude jim již zde věnována znovu pozornost. Jen velice ojediněle je v Liskově tvorbě zastoupen čistě obchodní objekt.

Takový **obchodní dům** postavil v Hradci Králové pouze jeden, a to budovu se skladištěm pro firmu Nevyhoštěný, kterou realizoval mezi léty 1911 a 1912 (viz R4). Vznikl dům kombinující prvky moderny s klasicistními vlivy. Objevila se tu i kubistická římsa, která odkazuje k nejnovějším trendům, které se prosazovaly v jeho tvorbě v prvním desetiletí 20. století. **Obchodní a činžovní domy** postavil i pro továrníka Hořenovského v Pardubicích v roce 1924.³⁹¹ Stejný typ domu pak projektoval také pro podnikatele Čapka v Třebechovicích p. O. v roce 1927.³⁹² Obchodní a činžovní dům ve stále více se prosazujícím funkcionalismu navrhl i v Praze v roce 1928 pro pana Holana a podobný typ domu postavil v témže roce i v Kostelci nad Orlicí pro JUDr. Janíčka. Na konci třicátých let ještě navrhl stejný typ domu pro pana Zlámala v Zábřehu na Moravě. Zvláštním druhem, který sem můžeme také zařadit, je nerealizovaná výstavní síň pro firmu Wimmer v Hradci Králové z roku 1940 (viz N31).³⁹³ Z budov postavených krátce po 2. světové válce je nutné zmínit stavbu obchodního domu Skasík v Opavě v roce 1946, jejíž střízlivý vzhled inspirovaný především funkcionalistickou estetikou však prozrazuje, že šlo spíše o provizorní stavbu.

Druhou rozsáhlou skupinou této kategorie jsou **pojišťovny a bankovní domy, především spořitelny**. Již dva roky poté, kdy se přestěhoval do Hradce Králové, účastnil se soutěže na budovu Všeobecné úvěrové společnosti, když v roce 1910 vytvořil společný projekt s architektem Vladimírem Fultnerem (viz N1). Kvůli

³⁹¹ O. LISKA, Soupis 1946.

³⁹² *Tamtéž.*

³⁹³ *Tamtéž.*

ekonomickým problémům se tento návrh, který kombinoval prvky secese, neoklasicismu a dalších slouhů, nerealizoval. Záložní úvěrní ústav, pak převzal předchozí soutěž a vyhlásil nové řízení. Liska zde představil konzervativní přístup (viz N2), který měl prvky neoklasicismu a jen částečně se vrátil k předchozímu návrhu. Ani tento aktualizovaný projekt nevyhrál.

S kancelářskými, bankovními a obchodními domy se pak odmlčel až do doby po první světové válce. V roce 1921 se přihlásil do veřejné soutěže na budovu Slovenské banky v Bratislavě, ale nevyhrál.³⁹⁴ Ve stejném roce se účastnil veřejné soutěže na spořitelnu v Kolíně, kde jeho návrh získal druhou cenu.³⁹⁵ Ve východních Čechách se účastnil mnoha dalších soutěží, jako na spořitelnu v Poděbradech, kde získal v roce 1925 třetí cenu, užší soutěže v Sobotce v roce 1926 nebo veřejné soutěže v Chlumci nad Cidlinou ve stejném roce.³⁹⁶ Realizace se dočkala až záložna v Lázních Bělohrad z roku 1927.³⁹⁷ Zde vznikl již značně od dekorací očištěný dvoupatrový objekt, který je členěn především římsami a rozměrnými balkony na nároží.

V Hradci Králové se zapojil téměř do všech soutěží na spořitelny, záložny nebo pojišťovny. Zde je nutné zmínit jeho nerealizované návrhy spořitelny z roku 1927 (viz N15), další o dva roky později (viz N22) nebo těsně před druhou světovou válkou v roce 1938 (viz N28). Pokud zůstaneme u projektů pro východočeskou metropoli, pak je nutné zmínit některé realizace, a to především Okresní nemocenskou pojišťovnu (viz R28), která vznikla mezi léty 1927–1928 a jež svou podobou připomíná objekt ze stejného roku realizovaný v Lázních Bělohrad. Funkcionalistická estetika tu je naprosto dominující a dobře doplňuje avantgardní vzhled staveb na Ulrichově náměstí. Podobná, ale ještě střídmější estetika dominuje u Slovanské pojišťovny (viz R29) z roku 1928. Tento především funkcionalistický dům svým rozložením připomíná – podobně jako ostatní stavby v této lokalitě – „hradecké mrakodrapy“, je situován u 2. městského (tzv. Gočárova) okruhu, ten je v tomto místě tvořen především Střeleckou ulicí. Naopak návrh prozrazující dílčí inspiraci neoklasicismem a monumentalismem, je projekt První české vzájemné pojišťovny z roku 1931 (viz N25), který však nebyl vybrán k realizaci.

³⁹⁴ O. LISKA, Soupis 1946.

³⁹⁵ *Tamtéž.*

³⁹⁶ *Tamtéž.*

³⁹⁷ *Tamtéž.*

Mimo Hradec Králové pokračovala Liskova projekční činnost během druhé poloviny 20. let a především ve 30. letech zejména ve východních Čechách. Další jeho realizací v této kategorii se stala Městská spořitelna v Chlumci nad Cidlinou. Mezi léty 1926–1928 zde vznikla stavba, která „kombinuje optimální výraz moderní monumentální formy, která je naroubovaná na klasicistní tradici, důležitý je střízlivý výraz, který propůjčuje spořitelně důstojný, ale zároveň moderní vzhled.“³⁹⁸ V roce 1928 se účastnil užší soutěže na budovu spořitelny v Rychnově nad Kněžnou, ale jeho návrh nebyl realizován. O rok později (1929) představil ve veřejné soutěži svůj projekt na spořitelnu v Chrudimi a ve stejném roce též vznikla podle Liskova návrhu záložna v Uhlířských Janovicích.³⁹⁹ V roce 1932 pak byla postavena na základě architekta projektu funkcionalistická spořitelna v Lomnici nad Popelkou.⁴⁰⁰ Ve třicátých letech se účastnil ještě mnoha dalších soutěží, především ve východočeských obcích a městech, ale žádný z jeho návrhů se již nerealizoval.

Pokud bychom měli stručně charakterizovat tento typ staveb, pak je zřejmé, že právě u spořitelny a záložny se snaží spojit moderní monumentální formy a funkcionalistické, konstruktivistické prvky meziválečné avantgardy s klasicistní tradicí. U bank jsou např. velice často použité římsy (případně sloupořadí), které se objevují v patrech u teras nebo u vstupů do budov.

5.8 Ostatní objekty (sokolovny, hotely apod.)

Tato široká kategorie tvoří poslední část v typologii Liskova díla. Jsou sem zařazeny především sokolovny, hotely a další veřejné stavby.

Sokolovny se objevují v Liskových soupisech celkem osmkrát,⁴⁰¹ z čehož realizována byla pouze jedna. Zde opět platí, že naprostá většina objektů je soustředěna do oblasti východních Čech, pouze jeden byl vytvořen pro architektovo nové působiště v Opavě. První sokolovnu navrhl pro Hradec Králové v roce 1924 (viz N5) a ve stejném roce

³⁹⁸ Š. BARTOŠ – Z. LUKESŠ – P. PANOCH, *Ve víru modernosti...*, s. 93.

³⁹⁹ O. LISKA, *Soupis 1946*.

⁴⁰⁰ *Tamtéž*.

⁴⁰¹ O. LISKA, *Soupis 1950*.

vytvořil i projekt pro Třebechovice pod Orebem.⁴⁰² Jediná sokolovna byla realizována v Sobotce. Na základě návrhu z roku 1925 vznikl v letech 1926–1929 objekt, který kombinuje prvky funkcionalismu se stále přítomnými vlivy neoklasicismu.⁴⁰³ Celková estetika a čistota fasády a důraz kladený především na funkčnost prozrazuje inspiraci především meziválečnou avantgardou. Naopak římsy nad okny a schodiště ukazují ještě přetrvávající vlivy neoklasicismu. Jako dominující prvek působí především dva sloupky nad štítem, které nesou dvě plastiky sokola. Další návrhy pak vytvořil v roce 1926 pro Pražské Předměstí (viz N13), v letech 1928 pro Rychnov nad Kněžnou a Týniště nad Orlicí, kde získal za svůj návrh třetí cenu, v roce 1933 pro Kostelec nad Orlicí a v roce 1936 pro Vamberk.⁴⁰⁴ Po válce v r. 1948 ještě vytvořil plány na sokolovnu v Opavě.⁴⁰⁵

Další skupinou v této kategorii jsou **hotely**. Jako první v této oblasti vytvořil v roce 1914 návrh na přestavbu kavárny a vnitřního zařízení Grand hotelu Urban v Hradci Králové (viz R12). O čtyři roky později pak získal zakázku pro stejný objekt – tentokrát návrh na přestavbu vestibulu hotelu (viz R13). Zde šlo spíše o drobné úpravy, ale opět se objevuje i návrh vnitřního zařízení (zejména nábytku) podobně, jako realizoval již dříve v evangelickém kostele v Pečkách. V roce 1923 se podle jeho návrhu postavil hotel v Pardubicích a od dva roky později v Poděbradech.⁴⁰⁶ Hotelové prostory vznikly i při přestavbě Lidového domu v Hradci Králové (viz R27) mezi léty 1927–1928. Naopak nerealizovány zůstaly např. projekty z roku 1928 na zdejší hotel Stodola (viz N17) i stavbu rekreačního a ubytovacího zařízení v Krkonoších z roku 1932.⁴⁰⁷ Po válce pak ještě následoval návrh na hotel v Opavě, který vytvořil v roce 1947.⁴⁰⁸

Poslední objekty, které je možné do této kategorie zařadit, označuje sám Liska jako **veřejné stavby**. Jde např. o radnice, veřejné úřady, ústavy a další objekty, které měly sloužit především městským nebo státním institucím.

První cenu získal v roce 1921 ve veřejné soutěži na Pensijní ústav v Brně, stavba ale podle jeho návrhu nevznikla. V roce 1921 vytvořil také projekt Nemocenské pokladny v Pardubicích, kde vznikl rohový třípatrový dům kombinující neoklasicistní sloupky a

⁴⁰² O. LISKA, Soupis 1950.

⁴⁰³ *Tamtéž.*

⁴⁰⁴ *Tamtéž.*

⁴⁰⁵ *Tamtéž.*

⁴⁰⁶ *Tamtéž.*

⁴⁰⁷ *Tamtéž.*

⁴⁰⁸ *Tamtéž.*

štit s rondokubistickou estetikou, kterou Liska v této době ve své tvorbě často používal.⁴⁰⁹ O dva roky později se účastnil užší architektonické soutěže na ředitelství pošt, které mělo vzniknout opět v Pardubicích.⁴¹⁰ Velkým mezníkem v této kategorii je architektova účast v soutěži na budovu Úrazové dělnické pojišťovny v Praze v roce 1923. Liska nejprve získal třetí cenu a o rok později soutěž vyhrál, ale jeho návrh se bohužel nerealizoval.⁴¹¹ Architekt vytvořil rozlehlý, především konstruktivistický projekt monumentální stavby, která se stala jedním z nejoceňovanějších návrhů Liskovy tvorby. V dalších soutěžích projektoval především úřední budovy. Mezi tyto projekty patří návrh na stavbu okresního soudu v Holicích, kde se účastnil užší soutěže v roce 1928. V tom samém roce vytvořil projekt na poštu a soud v Hlinsku.⁴¹² Podle jeho návrhu proběhla v roce 1929 stavba poštovní budovy v Kostelci nad Orlicí, kde vznikla subtilní patrová stavba, která je především puristicko-funkcionalistická, pouze štit stavby doplňuje jednoduchá plastika státního znaku.⁴¹³ Ve stejném roce se přihlásil do užší soutěže na budovu okresního úřadu v Novém Bydžově.⁴¹⁴ Už jako významný hradecký architekt byl v roce 1931 přizván do užší soutěže na stavbu okresních a finančních úřadů v Hradci Králové (viz N26), kam předložil velice kvalitní funkcionalistický projekt. Užší soutěže na stavbu okresního soudu v Náchodě se účastnil v roce 1935, v roce 1937 pak na stavbu nové budovy muzea v Jaroměři a v r. 1938 na budovu okresního soudu v Mělníku.⁴¹⁵ Mezi poslední stavby této kategorie je nutné zařadit ještě projekt radnice pro město Přibyslav, se kterým se účastnil užší soutěže v roce 1940, a těsně po válce v roce 1946 projekt stejného typu pro soutěž na radnici v Holicích.⁴¹⁶

V kategorii veřejných staveb vytvořil Liska řadu velice kvalitních projektů sokoloven, radnic i úředních budov, v nichž především ve dvacátých a třicátých letech opouští konzervativní přístupy v architektuře a plně se tu v jeho tvorbě objevuje vliv meziválečné avantgardy. Přesto, že i v této oblasti vytvořil velké množství návrhů, řada projektů – často bohužel těch architektonicky nejkvalitnějších – se nerealizovala.

⁴⁰⁹ O. LISKA, Soupis 1950.

⁴¹⁰ *Tamtéž.*

⁴¹¹ *Tamtéž.*

⁴¹² *Tamtéž.*

⁴¹³ *Tamtéž.*

⁴¹⁴ *Tamtéž.*

⁴¹⁵ *Tamtéž.*

⁴¹⁶ *Tamtéž.*

6 Periodizace Liskova díla

Tvorba Oldřicha Lisky pro Hradec Králové zahrnuje dlouhé období téměř čtyřiceti let a přes velké množství i různorodost jeho projektů je možné zde vysledovat tři základní období.

6.1 Tvorba v letech 1908/1909–1918

Toto období je charakteristické utvářením stylu, hledáním zkušeností a „vlastní“ cesty. V letech před první světovou válkou je v projektech patrný především silný vliv dobové německé architektury, která v sobě spojovala prvky dekorativismu, klasicismu a secese. Současně se u Lisky projevuje inspirace dílem Jana Kotěry a krátké ovlivnění kubistickou estetikou jak v exteriérech, tak interiérech. Určitě však nelze říci, že by toto období bylo stylově homogenní, bylo bytostně spjata s **Gesamtkunstwerkem**,⁴¹⁷ německým pseudoslohem, který **spojoval prvky klasicismu, německé (saské) secese a dekorativismu** a užíval se především v interiérech, často se projevoval i u Kotěrových projektů a v návrzích jeho žáků.⁴¹⁸ Lisku v tomto směru výrazně ovlivnily stáže v Drážďanech, Mnichově i krátký pobyt ve Vídni, o čemž již byla zmínka výše v architektově životopisu.

V Hradci Králové se tyto tendence projevily především na prvních vilách – rodinném domě Marie Šanderové (R1) a vile Antonína Petrofa staršího (R2), obou z let 1909 až 1910. Zmiňované objekty mají klasicistní trojúhelníkové štíty s různými dekorativistickými prvky, které najdeme i kolem oken, ve fasádách se objevují florální motivy, které odkazují k secesi. I na původních garážích Ing. Jaroslava Nováka z r. 1911 (R3) byla instalována secesní mozaika a výzdoba, byly použity střechy, které připomínají Kotěrovy realizace, nebo klasicistní portikus. Do této skupiny lze zcela jistě zařadit i tři obytné domy na Masarykově náměstí z let 1912–1913 (R6) a dnes již neexistující zahradní domek Klumparovy vily v Nezvalově ulici (R10 z doby mezi roky 1912 a 1915), kde je především patrný vliv secese, který se projevuje ve florálních

⁴¹⁷ J. KRÍŽEK – J. POTŮČEK, *Tylovo divadlo...*, s. 44.

⁴¹⁸ Rostislav ŠVÁCHA, *Od moderny k funkcionalismu proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*, Praha 1994, s. 71.

motivech na fasádě a opět prvky z Kotěrovy architektury, které jsou patrné např. u světlíku.⁴¹⁹

Dominantní postavení v této skupině má především Liskova nejvýraznější stavba z počátku jeho architektonické činnosti ve městě, a sice kostel Českobratrské církve evangelické z let 1911 a 1912 (R5). Tato stavba kombinuje prvky klasicistního trojúhelníkového průčelí, stylizované sloupy s kanelováním a protikusem s florálními secesními prvky kolem vchodu a dekorativistickým vlamovaným oknem apod.

Do této skupiny lze zařadit i dva nerealizované projekty – bankovní budovu Všeobecné úvěrové společnosti v Hradci Králové z roku 1910 (N1) a Záložní úvěrní ústav z r. 1911 (N2), pro které je společná výrazná dekorativnost a především využití secesní výzdoby.

Vedle toho Liska poměrně záhy, konkrétně mezi léty 1911–1914, ve své tvorbě začal užívat prvky **kubismu**,⁴²⁰ a to zejména na různých prvcích fasád a interiérů. První takové vlivy můžeme nalézt na domu a skladištích firmy Nevyhoštěný ve Švehlově ulici z let 1911–1912 (R4). U klasického domu se to projevuje především kubistickou římsou, která odděluje hmotu stavby od střešní konstrukce.⁴²¹ Prvky dekorativismu, klasicismu, a především kubismu se objevují i u třech domů na Masarykově náměstí z let 1912 a 1913 (R7), např. na římsách a členění fasády. Jsou zde i výrazné dekorativistické prvky stylu art déco – a to ve stylizovaných nádobách na květiny apod. Vlivy kubismu se objevují i u třech projektů v těsném sousedství (R8, 9 a 10) z let 1912–1913. Klasická dispozice budov, ozdobné, především florální motivy secesního typu pod okny i kubistické lámání fasády, jenom potvrzuje zařazení do tohoto stylového období v Liskově tvorbě.

Jako poslední sem lze, zejména díky estetice a celkovému působení stavby, zařadit nájemní domy na dnešní Gočárově třídě z přelomu let 1913 a 1914 (R11). Velký nárožní dům má fasádu klasicistně členěnou především stylizovanými polosloupy s kanelováním, rozměrné sloupy podpírající hlavní vstup do stavby a členěné nároží s koši na květiny. **Dekorativismus** zde zastupují především drobné plastiky mezi prvním a druhým patrem a specificky působí vyvýšená polygonální koruna.⁴²² Ta svým

⁴¹⁹ P. URLICH, *Slavné vily...*, s. 41.

⁴²⁰ Š. BARTOŠ – Z. LUKEŠ – P. PANOCH, *Ve víru modernosti...*, s. 65.

⁴²¹ M. BENŠOVÁ – F. TOMAN – J. JAKL, *Salon republiky...*, s. 52.

⁴²² *Tamtéž*, s. 55.

členěním i zapuštěním oken v nejvyšším patře prozrazuje inspiraci kubistickou estetikou. V průběhu první světové války logicky nevznikaly téměř žádné projekty. Přesto mezi dvě drobné realizace patří zakázky pro Grand-hotel Urban. A to především úprava vnitřního zařízení kavárny (R12) a vestibulu hotelu (R13) v převládající secesní estetice.

6.2 Tvorba v letech 1918–1925

Po první světové válce se mladá republika vypořádávala s potřebou vytvořit národní sloh. S propojením epizodní role kubismu byly vytvořeny na základě novodobého českého umění, které bylo založeno na ornamentálnosti, lyričnosti a svébytném rozvíjení tradice lidového umění, nové styly.⁴²³ Z těchto myšlenek vznikl **národní dekorativismus**, inspirovaný **art déco**, a obloučková verze kubismu – **rondokubismus**. V Liskově tvorbě nacházíme tyto projevy mezi lety 1918–1925. Přesto, že velkou část takových staveb na počátku 20. let realizoval především v Pardubicích nebo v Poličce, kde vznikla řada domů i škol podle jeho návrhů, objevilo se několik kvalitních projektů i v Hradci Králové.⁴²⁴

Hned po válce zde kvůli velkému nedostatku bytů vznikl rozměrný projekt pro zaměstnance ředitelství ČSD (R14), který byl budován mezi léty 1919–1921. Řadu domů spojují dekorativní prvky v mnoha plastikách na fasádách s kubizujícími římsami a rámováním oken a rondokubistické detaily v celé stavbě. Aby byla moderna propojena i s tradicí, objevují se zde i arkýře nebo klasicistní úpravy fasády, které odkazují na vlivy, které na Lisku působí téměř po celé tvůrčí období. I následné družstevní domy (R15), postavené mezi léty 1919–1924, se vyznačují velice podobnou estetikou jako výše zmiňovaná R14. **Dekorativistické** a kubistické vlivy se projevují i u orlické hydroelektrárny (R16), které můžeme hlavně pozorovat v členění fasády s tím, že i zde převládá inspirace moderním klasicismem, především u vstupu do objektu, který je ohraničený stylizovanými sloupy a tympanonem. Do tohoto kulturního okruhu lze zařadit již značně umírněnější formu dekorativismu, a to živnostenský dům stavebního družstva (R18), v němž se také projevují prvky **moderního klasicismu**. Ten můžeme

⁴²³ Š. BARTOŠ – Z. LUKEŠ – P. PANOCH, *Ve víru modernosti...*, s. 73.

⁴²⁴ R. ŠVÁCHA – D. JUNEK, *Polička...*, s. 9.

výrazně spatřovat i v přístavbě biografu LIDO-BIO (R19), kde je ještě použito mnoho dekorací, avšak stále více zde převládá hmota stavby doplněná stylizovanými sloupy a polosloupy. Do klasicizující formy **art déca** jde zařadit i dva tovární objekty, a to pro Kávoprůmysl, spol. s r. o. (R20) a automobilovou firmu Start (R21). I vzhledem k účelu stavby však dekor oslabuje ve prospěch účelu a prostoru dané stavby, což se pak ukáže jako progresivní cesta k puristické a funkcionalistické tvorbě. Jedněmi z nejvíce rondokubistických a národně dekorativitiských děl Oldřicha Lisky v Hradci Králové jsou jistě Obchodní a činžovní dům pana Hanuše (R22) a celkovou estetikou velice podobný obchodní a činžovní dům pro pana továrníka Skuherského (R23), které vznikly téměř současně v letech 1921 a 1922. Na obou bylo použito klasické členění fasády tímto stylem, a to především obloučky, stylizovanými kalichy a velkým množstvím říms. Výraznou ukázkou plastických forem národního dekorativismu, který je doplněn pásy civilistní sochařské výzdoby, je i vlastní Liskův obytný dům (R24) z let 1922–1923.⁴²⁵ Je to zároveň poslední projekt, jenž se hlásí k uvedené estetice v Hradci Králové.

K tomuto období lze ještě přiřadit projekt nemocnice (N12) z roku 1925, ve kterém se Liska krátce přiklonil k **mašinismu**, což naznačuje, že v této době intenzivně hledal novou estetiku a sloh, ve kterém by tvořil svoje stavby.⁴²⁶ Zmiňovaný nerealizovaný projekt tedy dokládá příklon ke stylu, který svými oblými liniemi a kovovými konstrukcemi připomíná kapotu auta. Inspirací zde Liskovi mohl být i jeho intenzivní zájem o rozvíjející se automobilismus.⁴²⁷ Skutečnost, že projekt zůstal nerealizován, může naznačovat, že v tomto stylu nenašel řešení svých projektů, a proto se sám rozhodl preferovat jinou estetiku.

Léta 1918–1925 jsou pro Oldřicha Lisku co do počtu realizovaných staveb obdobím nejplodnějším. V architektonických pracích se po počáteční inspiraci kubismem začínají v první polovině 20. let 20. století, hlavně ve fasádách, postupně prosazovat i vlivy rondokubismu. Takové stavby z let 1921–1923 nalezneme např. v Pardubicích nebo v Poličce z let 1923–1925.⁴²⁸ Vedle toho se v této době v jeho tvorbě výrazně uplatňují i národně dekorativistické vlivy a styl art déco. Převládají především obytné budovy,

⁴²⁵ Š. BARTOŠ – Z. LUKEŠ – P. PANOCH, *Ve víru modernosti...*, s. 76.

⁴²⁶ J. KRÍŽEK – J. POTŮČEK, *Tylovo divadlo...*, s. 45.

⁴²⁷ MvČ HK, Pomocná dokumentace č. 82/2007(Liska).

⁴²⁸ R. ŠVÁCHA – D. JUNEK, *Polička...*, s. 9.

objevuje se ale řada kancelářských, obchodních a industriálních realizací. V tomto období se projekční činnost také výrazně věnuje školským objektům, které ale byly všechny realizovány mimo území města Hradce Králové. V následujících letech však stále více dává přednost účelu staveb, což se projevuje především v příklonu k meziválečné avantgardě po roce 1925.

6.3 Tvorba v letech 1925–1945

Rok 1925 můžeme chápat jako nejvýraznější zlom v Liskově tvorbě. Postupně se totiž oprošťuje od všech dekorativistických, kubistických a dalších tendencí a rozhodl se jít cestou nejdřív umírněného funkcionalismu, který využíval určité puristické prvky. V jeho projektech se přesto stále objevují různé oblouky a plechové okrouhlé prvky. To se změnilo na přelomu dvacátých a třicátých let, kdy se dostává pod stále větší vliv funkcionalistického stylu. Do tohoto období spadají Liskovy nejvíce oceňované stavby ve městě. Naprosto čistá fasáda a funkční interiér dokládají konečný autorův styl. Přesto se ve své tvorbě nikdy neoprostil určitých specifík, které jsou patrné i na jeho vile realizované ve Sřelecké ulici v Hradci Králové (R31). Využívá zde prvky kachlů, které připomínají rezné zdivo, a dalších doplňků, které neponechávají fasádu čistou. Ve své tvorbě je Liska přesto označován za archaického, protože stále užívá původní trojúhelníkové štíty ve většině obytných realizací. To se projevuje i v asanačním návrhu úpravy historického jádra v Hradci Králové z roku 1937.

Do první etapy nejocěňovanějšího období v hradecké části tvorby, vymezené léty 1925–1928 (s přestavbou R35 v roce 1939), lze zařadit čtyři projekty. Ty spojuje především vliv **purismu** a **novoklasicismu** s tím, že se zde poprvé projevuje inspirace **funkcionalistickou estetikou**. Sledované tendence v tvorbě můžeme spatřovat především u smuteční síně v Kuklenách (R25), která spojuje čistou fasádu puristických prvků s členěním stavby a estetiky, která je moderně klasicistní. Dokládají to především stylizované sloupy a lehká konstrukce stříšky, která ohraničuje část stavby. Jak už bylo výše zmíněno, k prvkům moderního klasicismu se Liska vracel ve většině svých projektů, byla to další součást jeho kompozice moderní architektury. Můžeme ho tedy

přiradit i k zástupcům výše uvedeného slohu.⁴²⁹ Stavba obchodní a živnostenské komory (R26) připomene svou dřívější lehkou hmotou spíše puristickou stavbu s prvky monumentalismu (R35), avšak po pozdější razantní přestavbě již původní subtilnost a lehkost stavby není zjevná. Přesto právě zde se jako v jedné z prvních budov projevuje stále výraznější architektův příklon k funkcionalismu, který je zatím pouze naznačen puristickou estetikou. V neposlední řadě je důležité zmínit i přestavbu a přístavbu lidového domu Střelnice (R27), která je realizována především pod vlivem moderního klasicismu a purismu.

Souhrnně se dá říci, že téměř všechny realizované i nerealizované projekty po roce 1927 byly silně inspirovány **funkcionalismem** v různých jeho formách. „*Tento styl a jemu podobné jsou definovány především jako internacionální, nezdobné, s racionálním provozem, plné emoci a s co největším využitím ocelových a betonových konstrukcí.*“⁴³⁰ Takovými jsou především nerealizované projekty komplexu obecných a měšťanských škol (N8) a obchodní a činžovní dům pana Petrofa (N18), které se vyznačují použitím pásů oken, skleněnými i kovovými konstrukčními prvky. Mezi funkcionalistické stavby lze v Hradci Králové zařadit i budovu okresní a nemocenské pojišťovny (R28) a slovanskou pojišťovnu (R29). Dva tyto, především kancelářské objekty kombinují čistou fasádu s jemným, nebo absentujícím rámováním oken, zajímavě též působí kombinace s železem a skleněným parterem u R29. Ale především sem náleží projekt městských lázní (R30), které si prošly k realizaci dlouhou cestu čtyř návrhů na přelomu 20. a na začátku 30. let a které patří k nejocetňovanějším Liskovým pracím kromě jiného i proto, že skvěle spojují funkcionalistickou estetiku ve vnější podobě stavby i v interiéru. Patří sem i vlastní vila (R31), která má také čisté fasády s pásy oken, jen doplněnou více osobním kachlovým obkladem, přičemž v podobném duchu je realizována i sousední vila Aloise Švorčíka (R32). Již více individualisticky s opět sedlovou střechou působí vila pro pana malíře Vlčka (R33), která s největší pravděpodobností na přání zadavatele mírně vystupuje z doposud ustálené estetiky Liskovy tvorby. Více typicky pro funkcionalistický sloh již působí stavba ústředního konzumu na Pražském Předměstí (R34), která kombinuje čistou fasádu s pásy oken a skleněnou i kovovou konstrukcí. Nejmenší vliv funkcionalismu je pak patrný u poslední

⁴²⁹ Š. BARTOŠ – Z. LUKEŠ – P. PANOCH, *Ve víru modernosti...*, s. 83.

⁴³⁰ *Tamtéž*, s. 115.

stavby postavené v Hradci Králové, tedy vily pro Dimitrije Petrofa (R36), kde se objevují i prvky moderního klasicismu, např. umístěním dvou sloupů u vstupu. Celková podoba stavby již zjevně od funkcionalismu ustupuje. Otázkou je, jestli to byl vlastní záměr autora, nebo spíše přání majitele.

Přesto i další poválečná Liskova tvorba tíhne k funkcionalismu. To dokládají návrhy v Opavě, kde vytvořil projekty obytných domů, lázní nebo divadla. Vývoji jeho projekční činnosti se již po roce 1945 nevěnuje, přesto je nutné alespoň zmínit změnu v architektově tvorbě po přestěhování do Brna.

Poslední část Liskova tvůrčího života by se dala shrnout tak, že je stále více ovlivňována socialistickým realismem a ústupem od původních funkcionalistických tendencí. Architektovi poslední projekty, které tvořil v Brně, jsou již z dnešního pohledu značně kontroverzní. Jde třeba o asanační studii na úpravu historického centra Opavy⁴³¹, která byla ještě mnohem důraznější než předchozí obdobný návrh pro Hradec Králové. Liska zde uplatnil myšlenky rozlehlých bulvárů, vítězných oblouků a celkově jeho architektura již více vyhovovala dobovým normám padesátých let 20. století.⁴³² Téměř žádný z výsledků stále plodné projekční činnosti nebyl realizován, což pravděpodobně odráží názor, že tento Liskův styl už příliš nevyhovoval.

⁴³¹ P. ŠOPÁK, *Oldřich Liska*, In: Bibliografický slovník Slezska a severní Moravy, (edd.) M. Myška – L. Dokoupil, Ostrava 2006, zvláště s. 68–69.

⁴³² *Tamtéž*.

Závěr

Během sledovaného období let 1908–1947, kdy architekt Oldřich Liska pracoval v Hradci Králové, se podařilo identifikovat celkem 279 jeho projektů, z nichž přibližně třetina (konkrétně 89) byla určena právě pro architektovo dlouholeté působiště.⁴³³ Další vznikly pro jiná města především ve východních Čechách, jako např. pro Pardubice, Jaroměř, Nechanice, Nový Bydžov, Třebechovice pod Orebem, Vamberk, Trutnov, Chlumeck nad Cidlinou, Poličku, Dvůr Králové nad Labem, Náchod a další. Velké množství návrhů vzniklo i pro místa vzdálenější, např. Poděbrady, Kolín, Prahu, Brno, Zábřeh, Bratislavu, a některé byly určeny i pro zahraničí (např. Rijeku).⁴³⁴

Liskovu tvorbu tohoto období lze typologicky rozdělit do sedmi základních kategorií. Nejpočetněji – 83 projekty – jsou zastoupeny návrhy školských zařízení.⁴³⁵ Navíc je to skupina, ve které se nejvýrazněji prosadil jeho tvůrčí podíl, když přišel se zcela novým řešením prostorového uspořádání škol – tzv. halovou dispozicí. Jistým paradoxem naopak je, že ačkoli se v Hradci Králové účastnil všech architektonických soutěží na školní budovy, žádnou se mu ve městě nepodařilo realizovat.

Dále Liska navrhoval především činžovní a obytné domy, které tvoří druhou nejpočetnější část jeho tvorby. Celkem bylo zjištěno 65 takových projektů, přičemž některé z nich zahrnují i několik desítek domů, takže absolutní počet jednotlivých objektů by byl podstatně vyšší.⁴³⁶ Největší část činžovních a obytných domů, případně vil, byla určena právě pro Hradec Králové.

Třetí nejpočetnější kategorií je 33 objektů bankovního a obchodního charakteru.⁴³⁷ Sem je zařazeno i několik činžovních domů s obchodními prostory, ale převažujícím podnikatelským účelem, čímž se částečně prolíná s kategorií obytných domů. Následuje 24 návrhů spořitelen, záložen a dalších obdobných staveb, které Liska navrhoval v téměř celých východních Čechách i mimo hranice regionu.

⁴³³ O. LISKA, Soupis 1946, O. LISKA, Soupis 1950.

⁴³⁴ O. LISKA, Soupis 1950.

⁴³⁵ *Tamtéž.*

⁴³⁶ *Tamtéž.*

⁴³⁷ O. LISKA, Soupis 1946.

Početnou kategorii tvoří dalších 32 projektů různých veřejných staveb.⁴³⁸ Jde především o sokolovny, hotely, radnice, soudní budovy apod. Sokoloven se v této době stavělo ve východních Čechách velké množství, takže se Liska mohl účastnit mnoha soutěží a několik budov se podle jeho návrhů i realizovalo. Mezi hotely jsou zajímavé především návrhy úpravy vnitřní dispozice a vybavení (zejména nábytku) Grand hotelu Urban v Hradci Králové. Soutěží na veřejné stavby se účastnil svými návrhy až ve třicátých a čtyřicátých letech. Jde o šestnáct různých projektů, přičemž zde navrhoval především funkcionalistické a neoklasicistní objekty, které měly vedle svého hlavního účelu plnit též reprezentativní funkce.⁴³⁹

Ve své projekční činnosti se Liska věnoval i projektování církevních staveb a smutečních síní. Tady vytvořil 14 návrhů určených především pro Českobratrskou církev evangelickou a Československou církev (husitskou). Patří sem i velice střízlivá stavba smuteční obřadní síně v Kuklenách i neuskutečněná vizualizace krematoria na stejném místě.⁴⁴⁰ Liskovy projekty svatostánků jsou zdařilým nadstandardem, ve kterém převažoval neoklasicismus, ale poprvé se tu objevují i prvky kubismu (Pečky) a ve třicátých letech i funkcionalismu. V těchto projektech se dokázal přizpůsobit přání zadavatelů, ale zároveň přinést zdařilé prvky moderní architektury.

Nutné je zmínit také řadu průmyslových a podnikatelských objektů určených především k výrobě energií či strojů, případně k jiným formám podnikání, jako jsou třeba garáže. Jedná se celkem o jedenáct návrhů, přičemž drtivá většina byla určena pro zadavatele v Hradci Králové. Byly to zejména elektrárny, továrny, a především množství přístaveb a přestaveb industriálních objektů, což můžeme sledovat ve čtyřicátých letech, kdy chtěla řada podnikatelů rozšiřovat své závody.⁴⁴¹

Mezi méně početnou skupinu lze zařadit nemocnice, léčebné ústavy a lázně, pro které navrhl pouze deset objektů.⁴⁴² Je to do značné míry dáno tím, že ve východních Čechách a ani později v Opavě se takových staveb (zejména lázeňského charakteru) příliš nestavělo. Liska zde tedy neměl mnoho příležitostí, zúčastnil se jen několika veřejných soutěží, ale poměrně často byl však zván přímo k soutěžím užším. Přesto

⁴³⁸ O. LISKA, Soupis 1946.

⁴³⁹ O. LISKA, Soupis 1950.

⁴⁴⁰ *Tamtéž.*

⁴⁴¹ *Tamtéž.*

⁴⁴² *Tamtéž.*

představují tyto objekty v kontextu celého jeho díla velice důležitou součást, protože právě zde vytvořil některé své zásadní projekty, jako byla např. soutěž na nemocnici v Hradci Králové, kde poprvé použil prvky mašínismu, nebo městské lázně tamtéž, které jsou občas považovány za architektovu vůbec nejzdařilejší realizaci.⁴⁴³

Divadla a kina tvoří nejmenší skupinu jeho tvorby. V architektovcích soupisech najdeme takových projektů pouze sedm.⁴⁴⁴ Soutěží na stavby tohoto charakteru nebylo po republice tolik, proto jsou v Liskově díle spíše okrajovou záležitostí, nicméně i zde vytvořil velice kvalitní návrhy. Za zmínku stojí především projekt funkcionalistického divadla v Lomnici nad Popelkou.

Celkově lze konstatovat, že v Liskově tvorbě tvoří více než polovinu návrhy školských zařízení (83 projektů, tj. 29,74%) a činžovních či obytných domů (65 projektů, 23,29%). Menší srovnatelné zastoupení pak mají bankovní a obchodní objekty (11,82%), sokolovny, hotely a další veřejné budovy (např. radnice, soudy apod., 11,46%) a spořitelny, záložny a podobné stavby (8,6%). Více méně menšinovou záležitostí zůstávají návrhy církevních a obřadních staveb (5,01%), průmyslových a podnikatelských objektů (3,94%), nemocnic, léčebných ústavů a lázní (3,58%) a konečně projekty divadel a kin (2,5%).

Pro území dnešního Hradce Králové vytvořil Liska mezi léty 1908–1947 celkem 89 projektů, z toho 9 regulačních plánů a studií, 36 realizovaných, 36 nerealizovaných a 8 dosud přesněji neidentifikovaných návrhů. K tomu je třeba uvést, že např. mezi realizovanými návrhy je řada takových, které obsahují soubory více budov (až 14 domů), takže počet jednotlivých staveb by byl výrazně vyšší. Zajímavým momentem je stejné množství realizovaných i nerealizovaných projektů. Uvážíme-li, že také některé uskutečněné návrhy obsahovaly více staveb, absolutní počet realizací poněkud převládá nad rozsahem nerealizovaných projektů. Toto procento může ještě narůst započtením návrhů, které sám Liska označuje za realizované, ale které se zatím nepodařilo přesně identifikovat.

V oblasti regulačních plánů a studií pro Hradec Králové lze u Oldřicha Lisky vysledovat postupný názorový vývoj. V prvním návrhu, který vypracoval s Otakarem Klumparem

⁴⁴³ Jiří KRÍŽEK – Jakub POTŮČEK, *Tylovo divadlo v Lomnici nad Popelkou...*, s. 48.

⁴⁴⁴ O. LISKA, *Soupis 1950*.

v roce 1909 a ve kterém je ještě patrný silný vliv Gesamkuntswerku, navrhuje řadu staveb, které svým vzhledem připomínají historizující slohy 19. století, a celkově zůstává na pozicích velice konzervativního přístupu k architektuře a urbanismu. To se v dalších plánech postupně mění. Nové a progresivní myšlenky a podněty najdeme již v zastavovacím generálním plánu, na kterém pracoval společně s Václavem Rejchlem mladším v letech 1910–1911. Díky jejich spolupráci vznikl kromě jiného i územní koncept okružní komunikace ve vzdálenosti cca 3,5 km od historického jádra města doplněný několika třídami. Tento plán výrazně podporoval městskou zeleň a její velký podíl na ploše města, zároveň důsledně reguloval výšku nově stavěných budov a současně se zde poprvé objevila myšlenka nového městského společenského centra a veřejného prostranství v oblasti dnešního Ulrichova náměstí. Dalším výrazným regulačním projektem je zastavovací generální plán z roku 1919, který je důležitý především tím, že naznačuje, kam by se město mělo rozrůstat, a předpokládá budoucí podobu Velkého Hradce Králové, ten měl vzniknout spojením okolních samostatných obcí.⁴⁴⁵ Zároveň tento plán situuje bytovou zástavbu do oblasti Moravského Předměstí a naplňuje původní myšlenky zastavovacího generálního plánu z let 1910–1911.

Zajímavé poznatky pak přináší srovnání celkové typologie a struktury Liskovy tvorby pro město.

V Hradci Králové vzniklo podle jeho návrhů nejvíce obytných staveb, a to především činžovních, obchodních domů s bytovými bloky a vil. Jde konkrétně o 18 různých objektů, přičemž jeden projekt může zahrnovat i více budov, takže se celkově jedná o 48 domů a vil.⁴⁴⁶ To představuje více než polovinu (53,9%) všech realizací ve městě, zatímco v celkové tvorbě tvoří tyto projekty pouze necelou čtvrtinu.

Naopak byl ve městě podle jeho návrhu postaven pouze jeden objekt charakteru nemocnic, léčebných ústavů a lázní (tj. městské lázně). Je to do určité míry důsledek toho, že město soutěží tohoto charakteru vypsal jen několik, takže i pouhý jeden realizovaný objekt je možné považovat za úspěch.

⁴⁴⁵ Tato myšlenka se realizovala v roce 1942, kdy německá správa sloučila okolní obce s městem a vytvořila Velký Hradec Králové.

⁴⁴⁶ O. LISKA, Soupis 1946.

A ačkoli tvoří vzdělávací instituce největší část celkové Liskovy projekční činnosti (téměř jednu třetinu), v Hradci Králové se mu nepodařilo postavit ani jedinou školní budovu. A to přesto, že se zde účastnil všech veřejných soutěží, ale bohužel žádný vzdělávací objekt klasické či halové dispozice podle jeho projektů nebyl realizován.

Je patrné, že Liskova projekční práce pro Hradec Králové neodráží strukturu celkové tvorby. Na rozdíl od té se ve městě uplatnil spíše jako urbanista a jako architekt především budov pro obytné účely, podnikatelských, obchodních, církevních či kancelářských objektů.

Z hlediska množství projektů (realizovaných i nerealizovaných) lze konstatovat, že Oldřich Liska patřil mezi nejplodnější architekty působící v první polovině 20. století ve městě. V počtu realizací i návrhů se mu nemohou rovnat ani takové osobnosti jako Jan Kotěra, Josef Gočár nebo Václav Rejchl.

Rozsah architektova díla, tedy 89 konstatovaných projektů, které vytvořil v letech 1908–1947 pro Hradec Králové, a další téměř dvě stovky návrhů pro jiná místa v Československu i v zahraničí, tvoří rozsáhlý a různorodý soubor, který představuje za sledovaná cca čtyři desetiletí jeho působení v Hradci Králové průměrně přibližně 7 projektů za rok. Přihlédneme-li k tomu, že v období první i druhé světové války byla projekční práce i stavební činnost výrazně omezená, můžeme konstatovat, že zejména ve dvacátých letech vytvořil ročně i 15 až 20 návrhů, se kterými se účastnil téměř všech veřejných i užších soutěží ve městě i mnoha dalších mimo Hradec Králové.

Z tohoto hlediska je též důležité pokusit se najít důvody, proč 36 Liskových projektů (tedy téměř polovina Liskových návrhů pro Hradec Králové) ve městě neuspělo, případně provést dílčí srovnání s jeho hlavním „rivalem“, kterým byl před první světovou válkou a v meziválečném období Josef Gočár.

Liska i Gočár byli vrstevníci – Liska se narodil v r. 1881, Gočár o rok dříve. Oba začali působit v Hradci Králové téměř současně. Gočár se zde sice představil prvně již v letech 1904 až 1905 dvěma činžovními domy čp. 349 a 407, ale prosadil se zejména schodištěm u kostela Nanebevzetí Panny Marie z let 1908 a 1909.⁴⁴⁷ V téže době

⁴⁴⁷ Jan JAKL, *Sny a vize: Neuskutečněné projekty Josefa Gočára pro Hradec Králové*, Hradec Králové 2010, s. 2–3.

zahájil své zdejší působení i Liska, a to rodinným domem pro Marii Šanderovou (srv. R1).

Liska byl úspěšnější v počtu realizací zejména na počátku své kariéry v desátých letech 20. století, naopak ve dvacátých letech již ve veřejných soutěžích výrazně dominoval Gočár, který se postupně stal „dvorním architektem města“. Byl často přímo oslovován úřadem Hradce Králové a podle jeho návrhů vzniklo 14 realizací, které byly většinou veřejnými stavbami zadávanými městem nebo státní správou.⁴⁴⁸ Přes Gočárovu oblibu ze strany starosty města dr. Ulricha a nepopíratelný talent zůstalo i z jeho tvorby do počátku 40. let 20. století nerealizováno v Hradci Králové jedenáct projektů, tedy téměř polovina, přičemž se jedná především o zakázky ze soukromého sektoru a korporátních investorů. Zde byl naopak úspěšnější Oldřich Liska,⁴⁴⁹ kterého právě tito soukromí zadavatelé preferovali – možná vzhledem k dobrému jménu ve městě z dřívějších dob, možná je více oslovoval konzervativnější přístup Liskův, než avantgardě více holdující Gočár.

V tvorbě Oldřicha Lisky se ve sledovaném období uplatnilo několik architektonických slohů, které autor často užíval souběžně a najednou. Přesto však je možné na základě uskutečněných staveb i nerealizovaných návrhů rozdělit jeho tvorbu do tří základních období. V prvním, přibližně v letech 1908–1918, byl ovlivněn zejména německou secesí, dekorativismem, kubismem a neoklasicismem. Mezi stavby tohoto charakteru je možné zařadit např. evangelický kostel v Hradci Králové nebo dům Marie Šanderové, vrcholným projevem inspirace kubismem je pak především řešení interiéru evangelického kostela v Pečkách.

V letech 1918–1925, kdy přetrvává u Lisky vliv dekorativismu a neoklasicismu, se nově objevuje art déco, rondokubismus a krátce i mašínismus. Je to období, kdy se v architektonické tvorbě vedle doznívajících konzervativních vlivů nejvíce objevují prvky moderny. Dekorativistické jsou např. jeho domy pro zaměstnance ředitelství Československých drah, ale i zde ještě kombinuje prvky neoklasicismu, kubismu a stylu art déco. Jako čistě rondokubistický objekt můžeme označit především obchodní a činžovní domy továrníka Skuherského ze začátku dvacátých let a potom také domy

⁴⁴⁸ J. POTŮČEK, *Hradec Králové: Architektura...*, s. 67.

⁴⁴⁹ Jan JAKL, *Sny a vize...*, s. 2–3.

pana Hanuše ze stejného období. Mašinitismus se pak objevuje např. u nerealizované vizualizace královéhradecké nemocnice z roku 1925.

Závěrečné období po roce 1925 je formováno meziválečnou avantgardou, především funkcionalismem a purismem. V této periodě pak vznikají asi nejkvalitnější Liskovy stavby, jako např. Okresní a nemocenská pojišťovna z roku 1928, návrh funkcionalistické vily Aloise Švorčíka z roku 1932 nebo ústřední konzum na Pražském Předměstí z roku 1938.

Z projektů určených pro Hradec Králové je možné vyzdvihnout několik architektonicky nejvýraznějších realizací. Je to především jeho první významná stavba ve městě, a to kostel Českobratrské církve evangelické z let 1911–1912, který mu otevřel dveře k řadě dalších budov v Hradci Králové. Nutné je zmínit i rozsáhlý projekt družstevních domů města a stavebního družstva, ten vznikl mezi léty 1919–1924. Tento soubor vytvářel otevřený blok staveb, jenž velice citlivě kombinuje stále se proměňující architekturu estetiku mezi dekorativismem, prvky neoklasicismu, kubismu a art déco. Mezi kvalitní projekty lze zařadit stavbu Okresní a nemocenské pojišťovny z let 1927–1928, která je již oproštěna dekorativistických prvků a již se zde prozrazuje příklon k meziválečné avantgardě a funkcionalismu. Nejoceňovanější stavby však Liska vytvořil ve třicátých letech, kdy dospěl k vrcholu své projekční činnosti. Je to především funkcionalistický objekt městských lázní z let 1932–1933, který byl vytvořen až podle čtvrtého návrhu a představuje velice moderní a kvalitní stavbu. V téže době (v r. 1932) postavil i vlastní vilu, která představuje na poměry tehdejšího bydlení luxusní objekt, jenž v exteriéru kombinoval čistou fasádu s kachlovým obkladem. A v neposlední řadě je třeba též zmínit funkcionalisticky a konstruktivisticky pojatou budovu ústředního konzumu na Pražském Předměstí z roku 1938, která velice dobře spojuje kancelářské a prodejní prostory.

Oldřich Liska výrazně ovlivnil tvář Hradce Králové a svou tvorbou se podílel na vzniku urbanistického konceptu, který postupně získal označení „Salon republiky“. Vedle osobností, jakými byli např. Jan Kotěra, Josef Gočár a někteří další architekti, vypracoval i on řadu velice kvalitních projektů a především díky svým regulačním plánům a velkému množství obytných domů změnil tvář pevnostního maloměsta na moderní východočeskou metropoli. Jeho tvorba se výrazně uplatnila i v okolních

obcích, které až do roku 1942 nebyly součástí tzv. Velkého Hradce Králové. Vzhledem k tomu, i díky velkému množství jiných kvalitních návrhů, získala jeho projekční kancelář skvělé jméno. To dokazuje kromě jiného též skutečnost, že byl přizváván téměř ke všem užším architektonickým soutěžím nejen v Hradci Králové, ale i v řadě okolních měst a obcí.

Předkládaná práce se pokusila stručně nastínit životní osudy architekta Oldřicha Lisky, a především ukázat jeho projekční činnost v technické kanceláři města, kde vytvořil řadu regulačních plánů, v projekční kanceláři Fňouk – stavitel a Liska – architekt, kde vznikly prvotní realizace, i návrhy z architekta vlastního ateliéru, odkud pochází většina jeho tvorby. Podařilo se poprvé sestavit pokud možno úplný přehled a popis všech plánů, realizovaných, nerealizovaných i zatím neidentifikovaných staveb a zároveň byla naznačena typologie Liskových projektů a chronologie celého díla v době působení v Hradci Králové. Na základě všech dostupných zdrojů byly vymezeny jednotlivé vlivy v jeho tvorbě i architektonické slohy, ke kterým se postupně přikláněl.

Liskovo dílo jako celek ani tvorba pro Hradec Králové nebyly dosud souhrnně zpracovány. Tato práce je prvním uceleným příspěvkem k řešení této situace. Vytváří především faktografický základ pro další specializované studium a provádění detailních rozborů z hlediska historie architektury či obecně historicko-uměleckých kritérií. V neposlední řadě studie upozornila na dílo a osobnost tohoto významného, byť částečně opomíjeného královéhradeckého architekta.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Magistrát města Hradce Králové, Stavební archiv, složka – číslo popisné. 413, 529, 842.

Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Fotoarchiv Hradec Králové/07.

Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Architektonické soutěže, lázně.

Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Územní a regulační plány.

Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace číslo 82/2007 (Liska).

Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace číslo 82/2007, Projekty a stavby architekta Oldřich Liska z Hradce Králové a Opavy (1946).

Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace číslo 82/2007, Seznam projekčních prací od roku 1908 do roku 1950.

Osobní archiv Ing. Jana Petrofa.

Povodí Labe, Archiv, Hradec Králové – Slezské předměstí, elektrárna Na Mlejнку.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Městský úřad Hradec Králové – Zastupitelstvo 1918–1919, inventární číslo 572, číslo jednací 283.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Hradec Králové, inventární číslo 643, číslo popisné 151–217, karton 94.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Hradec Králové, inventární číslo 646, číslo popisné 291–350, karton 97.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Hradec Králové, inventární číslo 650, číslo popisné 511–550, karton 101.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Hradec Králové, inventární číslo 651, číslo popisné 550–600, karton 102.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Hradec Králové, inventární číslo 652, číslo popisné 601–633, karton 103.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Hradec Králové, inventární číslo 653, číslo popisné 641–670, karton 104.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Hradec Králové, inventární číslo 654, číslo popisné 671–720, karton 105.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Hradec Králové, inventární číslo 655, číslo popisné 721–760, karton 106.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Hradec Králové, inventární číslo 658, číslo popisné 821–840, karton 109.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Hradec Králové, inventární číslo 659, číslo popisné 841–875, karton 110.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Nový Hradec Králové, inventární číslo 691, číslo popisné 291–420, karton 142.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Nový Hradec Králové, inventární číslo 695, číslo popisné 651–712, karton 146.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Pražské Předměstí, inventární číslo 712, číslo popisné 241–350, karton 163.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní: Pražské Předměstí, inventární číslo 722, číslo popisné 954–992, karton 173.

Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Fotoarchiv Hradec Králové, složka I-80.

Literatura

BARTOŠ, Štěpán – LUKEŠ, Zdeněk – PANOCH, Pavel, *Kaleidoskop tvarů: století moderní architektury v Pardubickém kraji*, Pardubice 2006.

BARTOŠ, Štěpán – LUKEŠ, Zdeněk – PANOCH, Pavel, *Ve víru modernosti: architektura 20. století v Královéhradeckém kraji*, Pardubice 2008.

BENEŠOVÁ, Marie – TOMAN, František – JAKL, Jan, *Salón republiky: moderní architektura Hradce Králové*, Hradec Králové 2000.

CENGR, František, *Zase krok kupředu*, Osvěta lidu: příloha k otevření městských lázní XXXVI (29) 1933, s. 1.

DIVIŠOVÁ, Jaroslava (ed.), *Encyklopedie města Hradce Králové*, Hradec Králové 2011.

GRULICH, Petr, *Obchodní a živnostenská komora Hradec Králové 1910–1949: protektor hospodářských a nacionálně politických zájmů českých podnikatelů na severovýchodě Čech*, Praha 2005.

GRULICH, Petr, *Obchodní a živnostenská komora v Hradci Králové a její budova*. Královéhradecko: sborník pro poučenou veřejnost, sv. 1, 2004, s. 61–70.

JAKL, Jan, *Sny a vize: Neuskutečněné projekty Josefa Gočára pro Hradec Králové*, Hradec Králové 2010.

JAVORIN, Alfred, *Divadla a divadelní sály v českých krajích díl I. – divadla*, Praha 1949.

JOROVÁ, Sylva, *Jiráskovo divadlo*, Novobydžovský zpravodaj 39 (3) 2012 03, s. 7.

JŮZOVÁ, Martina – BRODSKÝ, Štěpán, *100 let kostela Českobratrské církve evangelické v Hradci Králové 1912–2012*, Hradec Králové 2012.

KADEČEK, Stanislav (ed.), *Hradec Králové*, Svoboda nad Úpou 1948.

KADLEČEK, Ivo – MYŠÁKOVÁ, Karolína "Předsíň salonu republiky": vliv Ulrichova Hradce Králové na okolí (na příkladu obce Kukleny), in: Královéhradecko: historický sborník pro poučenou veřejnost, č. 7, 2010, s. 137.

KAŇKA, Josef – MLYNÁŘ, Karel (edd.), *Hradec Králové: přehled desetileté práce 1924–1934*, Hradec Králové 1934.

KRÁTKÝ, Jiří, *Urbanistická kompozice Hradce Králové*, Hradec Králové 1990.

KŘÍŽEK, Jiří – POTŮČEK, Jakub, *Tylovo divadlo v Lomnici nad Popelkou 1930–2010: příběh jedné stavby Oldřicha Lisky*, Lomnice nad Popelkou 2010.

LISKA, Oldřich, *Projekty a stavby arch. O. Liska Hradec Králové*, Praha 1931.

LISKA, Oldřich, *Jak zrál projekt lázní*, Osvěta lidu: příloha k otevření lázní XXXVI (29) 1933, s. 1.

MELZER, Miloš – SCHULZ, Jindřich a kol., *Vlastivěda šumperského okresu*, Šumperk 1993.

MLYNÁŘ, Karel – TICHÝ, František – TAUSSIG, Arnošt (edd.), *Hradec Králové a okolí: Třebechovice pod Orebem: Dvůr Králové nad Labem*, Praha 1932.

NÁPRAVNÍK, Emil, *Vlnobití v lázních*, Osvěta lidu: příloha k otevření městských lázní XXXVI (29) 1933, s. 4–5.

PENCÁK, Marcel, *Hradecký architekt: Vladimír Fultner ve spleti české moderny*, Brno 2013.

Přesídlení malíře Jindry Vlčka do Hradce Králové, Osvěta lidu XXXVII (54) 1934, s. 4.

POTŮČEK, Jakub, *Dopis Jana Kotěry Františku Ulrichovi ze dne 25. ledna 1910 v souvislosti se soutěžním plánem na regulaci Labské a Orliční kotliny v Hradci Králové v roce 1910*. Královéhradecko: historický sborník pro poučenou veřejnost. Sv. 2, 2005, s. 193–199.

POTŮČEK, Jakub, *Hradec Králové: architektura a urbanismus 1895–2009*, Hradec Králové 2009.

POTŮČEK, Jakub, *Oldřich Liska (životopisný medailon)*, *Architekt* 50 (10) 2004, s. 78–80.

REJMÁNEK, Leopold, *Lázně s hlediska zdravotně lékařského*, Osvěta lidu: příloha k otevření městských lázní XXXVI (29) 1933, s. 1–2.

ŘÍHA, Karel (ed.), *Hradec Králové v roce 1925*, Praha 1925.

SEKANINA, František, *Regulační plán města z roku 1919*, *Český svět* XVI (15) 1919, s. 2.

STRÁNSKÝ, Jiří – STRÁNSKÝ, David (edd.), *Symp Gočár 2010 Hradec Králové: almanach přednášek z kongresu 9. září 2010*, Hradec Králové 2010.

Soutěž na regulaci Jungmannovy třídy, *Styl* XI, 1925–1926, s. 41.

SYCHROVÁ, Eva, *Roubenku U Přívozu čeká skanzen nebo demolice*, *Radnice*, roč. 16, 2005, s. 2.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra – ŠILHÁNEK, Petr, *Ulice, náměstí a nábřeží Hradce Králové*, Hradec Králové 2009.

ŠVÁCHA, Rostislav – JUNEK, David, *Polička: moderní architektura 1900–1950*, Polička 2007.

ŠVÁCHA, Rostislav, *Od moderny k funkcionalismu: proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století*, Praha 1994.

ŠOPÁK, Pavel, *Oldřich Liska*, in: Bibliografický slovník Slezska a severní Moravy, (edd.) M. Myška – L. Dokoupil, Ostrava 2006, zvláště s. 68–69.

TOMAN, František, *Sto let výstavby a územního plánování města Hradce Králové*, Hradec Králové 1985.

URLICH, Petr (ed.) a kol., *Slavné vily Královéhradeckého kraje*, Praha 2007.

VÁCLAVÍK, František Radek – KULHÁNKOVÁ, Kateřina – ŠEDA, Bohdan – PAVLÍK, Jiří – POKORNÝ, Pavel, *Stavebněhistorický průzkum evangelického kostela a fary čp. 529 v Hradci Králové*, Hradec Králové 2013.

VÁŠATA, Zdeněk a kol., *100 let Střelnice Hradec Králové*, Hradec Králové 2010.

VLČEK, Pavel, *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004.

ZIKMUND-LENDER, Ladislav, *Tři generace architektů: Václav st., Václav ml., Jan a Milan Rejchlovi*, Hradec Králové 2012.

ZIKMUND, Jiří – ZIMUND-LENDER, Ladislav, *Architektura Hradce Králové na fotografiích Josefa Sudka*, Praha 2014.

ZIKMUND, Jiří – LENDEROVÁ, Zdena – POSPÍŠILOVÁ, Jaroslava, *Fotoalbum města Hradce Králové 1918–1945*, Hradec Králové 2002.

Elektronické zdroje:

MOTEJLOVÁ, Ilona, *Architektura vil v Hradci Králové 1900–1945*, s. 186, dostupné online (http://theses.cz/id/g8yve1/bakalarska_prace.pdf), [citováno k 24. 11. 2014].

Jakub POTŮČEK, *Dopis Jana Kotěry Františku Ulrichovi ze dne 25. ledna 1910 v souvislosti se soutěžním plánem na regulaci Labské a Orliční kotliny v Hradci Králové v roce 1909*, dostupné online (<http://www.archiweb.cz/news.php?action=show&type=10&id=976>) [citováno k 17. 11. 2014].

POTŮČEK, Jakub, *Královéhradecký architekt a urbanista Oldřich Liska*, dostupné online (<http://www.archiweb.cz/salon.php?action=show&id=975&type=10>) [citováno k 17. 11. 2014].

Seznam zkratek, značek, termínů a jiného označení

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

č. j. – číslo jednací

č. p. – číslo popisné

ČSD – Československé dráhy

Ing. – inženýr

inv. č. – inventární číslo

kart. – karton

Kč – Koruna československá

K – Koruna (měna Rakouska-Uherska)

km – kilometr

mil. – milion

např. – například

pozn. – poznámka

r. – rok

srov. – srovnání

spol. s r. o. – společnost s ručením omezeným

tzv. – takzvaný

UHK – Univerzita Hradec Králové

viz – rozkazovací způsob slovesa vidět (odkazuje k textu, který se více vyjadřuje k dané věci)

Seznam příloh

Pozn.: Do příloh jsou zařazeny především fotografie dosud nepublikované a vlastní snímky architekta Oldřicha Lisky. Zařazeny jsou i dvě reprodukce nerealizovaných projektů.

Příloha č. 1 Ukázka jedné strany ze Soupisu 1946 věnované projektům školních budov.

Příloha č. 2 Ukázka jedné strany ze Soupisu 1950 věnované obchodním, činžovním a obytným budovám.

Příloha č. 3 Dobová fotografie autogaráže Ing. Jaroslava Nováka (projektováno 1911).

Příloha č. 4 Obchodní dům firmy Nevyhoštěný na dobové fotografii, pohled ze Švehlovy ulice (projektováno 1911).

Příloha č. 5 Stavební plán obchodního domu firmy Nevyhoštěný – podoba fasád.

Příloha č. 6 Dobová fotografie kostela Českobratrské církve evangelické v Nezvalově ulici čp. 529 (projektováno 1911), pohled na zadní trakt.

Příloha č. 7 Stavební plán kostela Českobratrské církve evangelické – podoba fasád.

Příloha č. 8 Dobová fotografie Ústavu pro zvelebování živností v Škroupově ulici čp. 695 s budovanou přístavbou Sklářského ústavu (projektováno 1926).

Příloha č. 9 Stavební plán přístavby a přestavby Ústavu pro zvelebování živností z roku 1939.

Příloha č. 10 První nerealizovaný návrh městských lázní v Hradci Králové z roku 1929.

Příloha č. 11 Nerealizovaný projekt Okresních a finančních úřadů v Hradci Králové z roku 1931, se kterým se účastnil užší soutěže.

Příloha č. 12 Dobová fotografie městských lázní na Eliščině nábřeží čp. 842 (projektováno 1932), pohled od betonového mostku přes Piletický potok.

Příloha č. 13 Interiér městských lázní před otevřením v roce 1933.).

Příloha č. 14 Dobová fotografie vlastní vily Oldřicha Lisky ve Střelecké ulici čp. 824 (projektováno 1932).

Příloha č. 15 Stavební plán vlastní vily Oldřicha Lisky.

Příloha č. 16 Dobová fotografie pohledu na historického jádro města z Liskovy vily.

Příloha č. 17 Dobová fotografie Ústředního konzumu v Hořické ulici čp. 283 na Pražském Předměstí (projektováno 1938).

Příloha č. 18 Stavební plán Ústředního konzumu na Pražském Předměstí.

Příloha č. 1 Ukázka jedné strany ze Soupisu 1946 věnované projektům školních budov.
 Zdroj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace č. 82/2007
 (Liska).

ARCHIV LISKA

Projekty a stavby školních budov.
 =====

1913 veřej. soutěž Jaroměř	1933 náčrty s ústřední síní Kostelnov
1913 učební Mechnice	1934 plány Lysá n/L.
1918 učební obch. akademie Kolín	1934 náčrty Král. Chlumec Sloven.
1925 učební Hradec Králové	1934 veřej. soutěž Černá Hora
1925 veřej. 2. cena Český Brod	1934 učební " Hradec Kr. ll.
1925 náčrty Chomutice	1934 veřejná Devín Sloven.
1925 veřej. Kutná Hora	1934 učební Obchodní akademie Ibraha
1925 učební hotel. šk. Hradec Králové	1934 veřejná akademie Chomutice
1925 učební gymnasium Hradec Králové	1935 náčrty Zem. odhradie
1925 učební redika Jaroměř	1935 s ústřední síní Josefov
stavba provedena	1935 učební <u>Byčkovice</u>
1926 stavba proved. Ústí	1935 s ústřední síní Netvořice
1927 učební Mnichovo Hradiště	1935 veřejná Semily
1927 učební Nový Hradec Kr.	1935 stavba provedena Čákovice
1927 učební Velká Haná	1935 plány s ústřed. s. Píseč
1927 veřej. 2. cena Náchod	1936 plány Dobruška
1927 veřej. 3. cena Hradec Králové	1936 náčrty Střítež
st. průmysl. šk.	1936 učební Bylany
1927 učební Libštát	1936 učební Bláster
1927 učební 1. cena Kolín	1937 náčrty Ústí n/Orl.
pro žensk. povolání	1937 veřejná Bockovice
1928 stavba obch. akadem. Hradec Kr.	1937 náčrty Suchbát
1928 stavba provedena Chadešice	1937 veřejná Mělník
1929 učební Mechnice	1938 plány s ústřední síní Tricehoje Slov.
1929 učební Třebochovice	1938 náčrty Sečovice Slov.
1930 staveb. plány Žamberk	1938 s ústřední síní
1930 stavba proved. Kyšperk	1938 učební Čáslav
životnost. šk.	1938 učební Čel. Bělá pod Bezd.
1930 stavba provedena Žamberk	1938 náčrty Zruč
1930 učební Mězeří	1938 náčrty Sloupnice
1930 veřejná Poděbrady	1938 učební Trh. Státnice
1931 učební Mnichovo Hradiš.	1939 učební Hradec Kr. ll.
1931 stavba provedena Černilov	1939 veřejná Česká Kralice
s ústřední síní	1939 plány Hor. Jaroměř
1931 učební Josefov	1939 s ústřední síní Nový Hradec Kr.
1932 učební Úvaly	1937 stavba provedena Zábřeh
1932 veřej. 1. cena Kouřim	s ústřední síní
1933 učební Kácov	1940 učební Píseč
1933 učební Týn n/Vl.	1940 učební Židlochovice
1933 učební Rataje	1940 učební Bělá pod Bezd.
1933 stavba provedena Borohrádek	1940 plány Divišov
s ústřední síní	1940 s ústřední síní
1933 stavba provedena Píseňany	1944 učební Jelouš
s ústřední síní	1945 učební Kaňasov
1933 stavba provedena Bystřice	1945 učební Semily
s ústřední síní	1946 učební
1933 plány Sv. Jur Slov.	1946 vzorná škola
s ústřední síní	1946 učební
1933 náčrty Krouná	1946 vzorná škola
1933 stavba provedena Velm	1946 učební
s ústřední síní	1948 škola T. Buzá
1933 stavba provedena Vaňec Slov.	1949
s ústřední síní	1949
1933 plány Turany Slov.	
s ústřední síní	
1933 náčrty s ústřed. s. Mrochov Píseč	

Příloha č. 2 Ukázka jedné strany ze Soupisu 1950 věnované obchodním, činžovním a obytným budovám. Zdroj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace č. 82/2007 (Liska).

ARCHITEKT
LISKA
OPAVA

Obchodní, činžovní a obytné budovy.

Rok, návrh, provedené stavby, soutěž:

1909	provedená stavba	činžovní villa	Hradec Králové, s. úřad.
1911	"	obytné domy	Hradec Králové, Zbítice
1912	"	obytný dům	Hradec Králové
1913	"	"	Hradec Králové
1913	"	"	Jaromeř Dr. Moravec
1913	"	"	Jaromeř p. Čerych
1913	"	"	Jaromeř p. Hejna
1913	"	"	Jaromeř p. Hostovský
1913	"	"	Hradec p. Nevyhoštěn
1914	"	"	Hradec soukr. úřad.
1914	"	"	Hradec Králové
1920	16 domů	pro železnice	Hradec Kr.
1920	2 družstevní domy		Hradec Králové
1920	9 družstevních domů		Hradec Kr. p. Pavlík
1920	provedená stavba	"	Kukleny p. Seyfried
1921	"	"	Hradec p. Pavelka
1921	"	"	Hradec Živno-dům
1922	plány	"	Smiřice zámek p. Krystof
1922	"	"	Hradec-Skuherský
1922	2 obch. domy	"	Pardubice Horňovský
1922	1 "	"	Hradec p. Hanuš
1922	3 obecní domy	"	Polička
1923	vila	"	Vamberk p. Kubias
1923	vila	"	Pardubice p. Ulrich
1923	obchodní dům	"	Hradec - Liska
1924	3 domy	pro st. zaměst.	Nový Bydžov
1924	1 obecní dům	"	Smiřice
1924	villa		Pardubice-Kratochvíl
1924	dům	sociální péče	Pardubice
1924	domy	stav. Hořnovského	Pardubice
1924	blok domů	ředitelství drah	Hradec Králové
1925	obytný dům		Vamberk - Bednár
1925	2 villy		Třebechovice-Vitoušek
1925	9 obytných domů	obce	Pražské Předměstí
1926	villa		Jablonec - Hásek
1927	obytný dům		Třebechovice-Čapek
1927	3 obytné domy	pro Elektr. podniky	Hradec Králové
1928	obilní skladiště		Uhřet. Janovice
1928	obchodní dům	Petrof	Hradec Králové
1928	villa		Hradec - Válek
1931	obytný dům		Kostelec Dr. Vaniček
1931	villa		Náchod Dr. Sykora
1932	vlastní villa		Hradec Králové
1933	villa		Třebechovice-Višek
1932	činžovní villa		Hradec Kr. Hanuš
1933	"		"
1934	villa		Kolín-Kratochvíl
1935	obchodní a obytný dům		Hradec Vlček malíř
1938	villa Dr. Koref	plány	Zábřeh, Zlámal
1938	villa Dr. Peychl		Havlíčkův Brod
1939	obytné domy	= užití soutěž	Havlíčkův Brod
			Hradec Králové

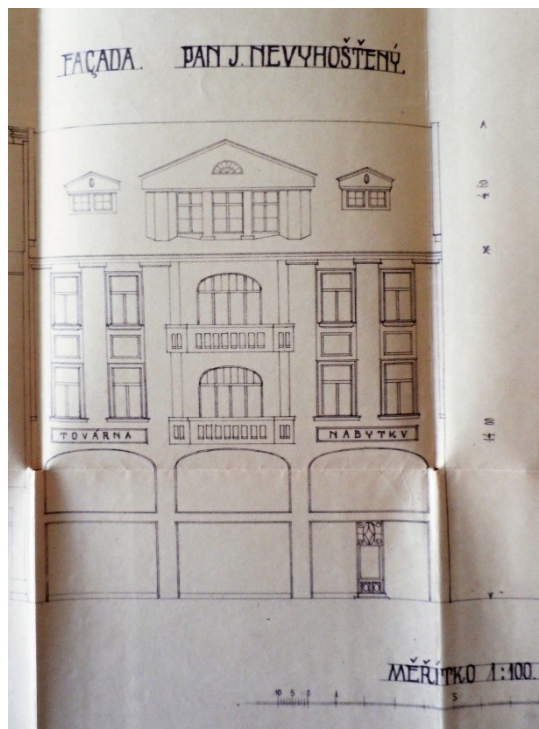
Příloha č. 3 Dobová fotografie autogaráže Ing. Jaroslava Nováka (projektováno 1911). Zdroj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace č. 82/2007 (Liska).

Příloha č. 4 Obchodní dům firmy Nevyhoštěný na dobové fotografii, pohled ze Švehlovy ulice (projektováno 1911). Zdroj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Fotoarchiv Hradec Králové/07.

Příloha č. 5 Stavební plán obchodního domu firmy Nevyhoštěný – výřez z podoby fasád. Zdroj: Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní Hradec Králové, inventární číslo 650, číslo popisné 523, karton 101.

Příloha č. 6 Dobová fotografie kostela Českobratrské církve evangelické v Nezvalově ulici čp. 529 (projektováno 1911), pohled na zadní trakt. Zdroj: Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Fotoarchiv Hradec Králové – složka I-80.

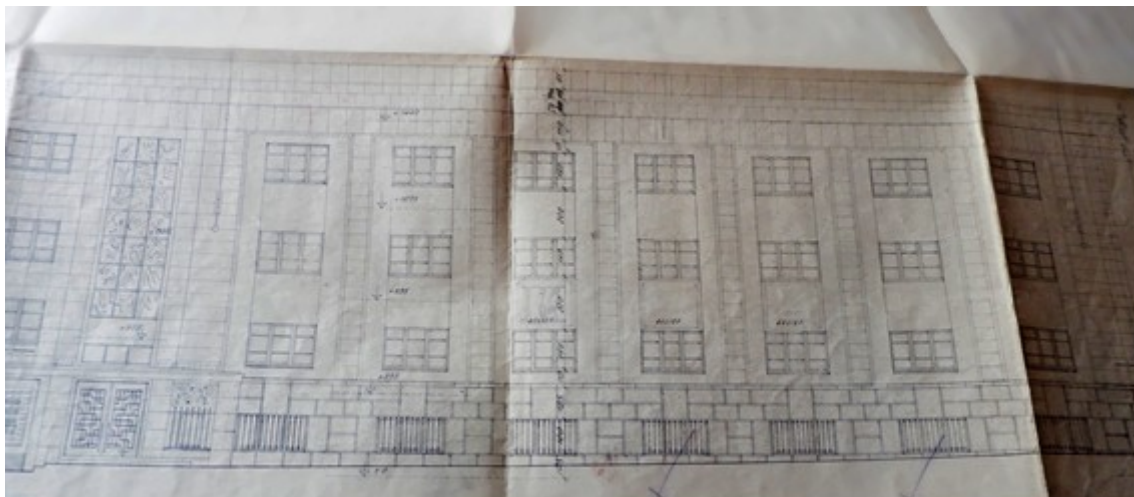
Příloha č. 7 Stavební plán kostela Českobratrské církve evangelické – podoba fasád.
Zdroj: Magistrát města Hradce Králové, Stavební archiv, složka – čp. 529.

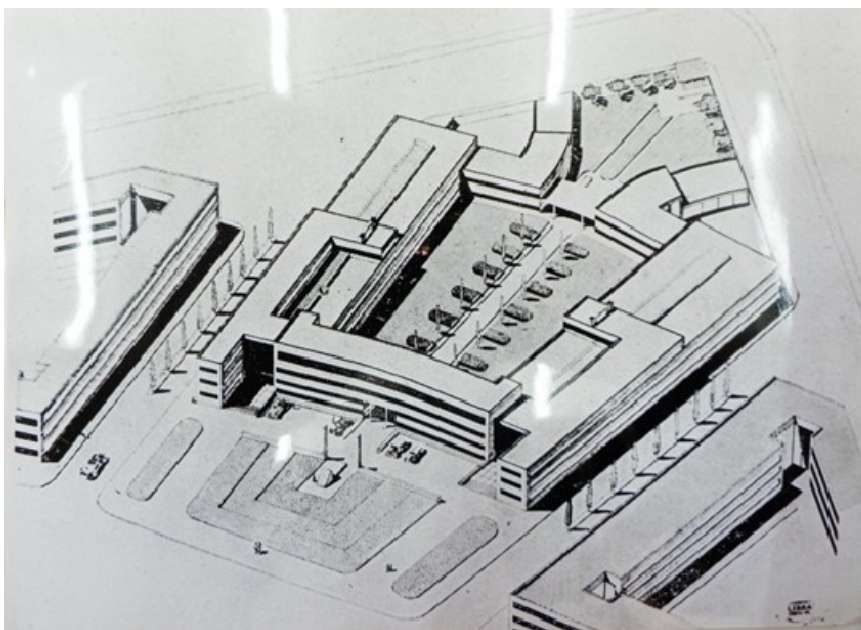
Příloha č. 8 Dobová fotografie Ústavu pro zvelebování živností v Škroupově ulici čp. 695 s budovanou přístavbou Sklářského ústavu (projektováno 1926). Zdroj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Fotoarchiv Hradec Králové/07.

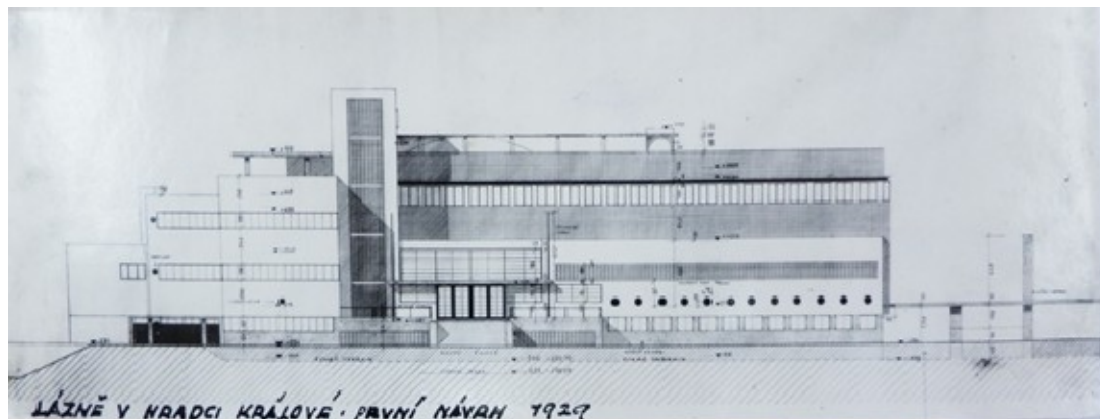
Příloha č. 9 Stavební plán přístavby a přestavby Ústavu pro zvelebování živností z roku 1939. Zdroj: Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Domovní daň Hradec Králové, inventární číslo 654, číslo popisné 695, karton 105.

Příloha č. 10 Nerealizovaný projekt Okresních a finančních úřadů v Hradci Králové z roku 1931, se kterým se účastnil užší soutěže. Zdroj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace č. 82/2007 (Liska).

Příloha č. 11 První nerealizovaný návrh městských lázní v Hradci Králové z roku 1929.
Zdroj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace č. 82/2007
(Liska).

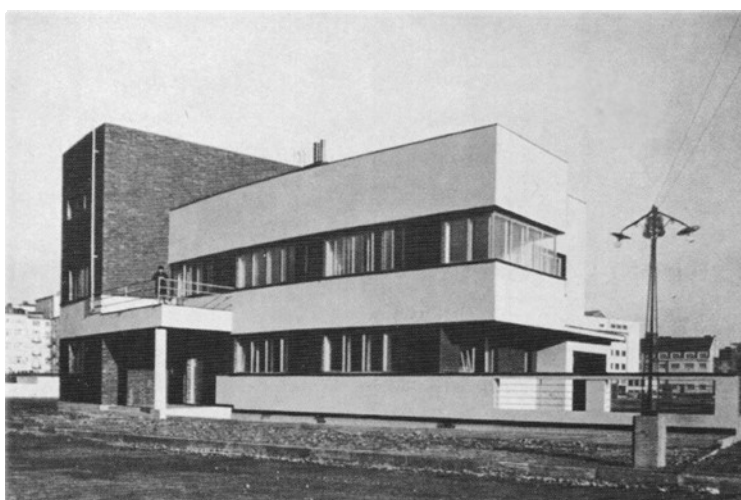
Příloha č. 12 Dobová fotografie městských lázní na Eliščině nábřeží čp. 842
(projektováno 1932), pohled od betonového mostku přes Piletický potok. Zdroj:
Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace č. 82/2007
(Liska).

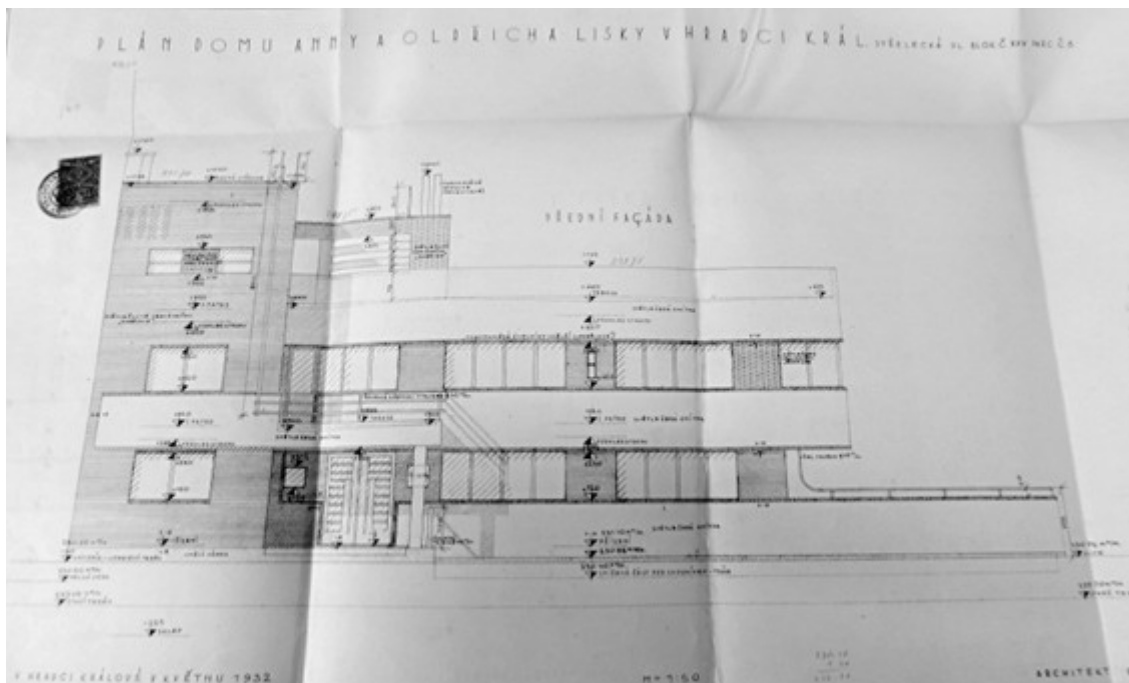
Příloha č. 13 Interiér městských lázní před otevřením v roce 1933. Zdroj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace č. 82/2007 (Liska).

Příloha č. 14 Dobová fotografie vlastní vily Oldřicha Lisky ve Střelecké ulici čp. 824 (projektováno 1932). Zdroj: Jakub POTŮČEK, Hradec Králové: Architektura a urbanismus 1895–2009, Hradec Králové 2009, s. 101.

Příloha č. 15 Stavební plán vlastní vily Oldřicha Lisky. Zdroj: Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Hradec Králové, Daň domovní Hradec Králové, inventární číslo 658, číslo popisné 824, karton 109.

Příloha č. 16 Dobová fotografie pohledu na historického jádro města z Liskovy vily. Zdroj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace č. 82/2007 (Liska).

Příloha č. 17 Dobová fotografie Ústředního konzumu v Hořické ulici čp. 283 na Pražském Předměstí (projektováno 1938). Zdroj: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, Pomocná dokumentace č. 82/2007 (Liska).

Příloha č. 18 Stavební plán Ústředního konzumu na Pražském Předměstí. Zdroj: Státní okresní archiv Hradec Králové, fond Berní správa Pražské Předměstí, inventární číslo 712, číslo popisné 283, karton 163.

